

รายงานฉบับสมบูรณ์

FINAL REPORT

โครงการ

จัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

มกราคม 2555

นำเสนอต่อ

กรมการท่องเที่ยว

จัดทำโดย

วิทยาลัยนวัตกรรม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

“โครงการจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับ
การเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว”

มกราคม 2555

คณะผู้วิจัย

ที่ปรึกษา

นายสุพล ศรีพันธุ์

อธิบดีกรมการท่องเที่ยว

กรรมการท่องเที่ยว

นางมยุรี ทองสงฆ์	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว	ประธานกรรมการ
นางสาวรัตนาวลัย ชันติจันญาไชย	หัวหน้ากลุ่มพัฒนามาตรฐานบริการท่องเที่ยว	กรรมการ
นางสาวกอบกุล ปิตรชาติ	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นางสาวจรินทร์ วิศวสุขมงคล	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นางสาวศิริวรรณ พรเลิศวิวัฒน์	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นางสาววารุณี เกตุสะอาด	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นายสันติพงศ์ บุญเลิศ	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นายชิษณุพงศ์ อติลักษณ์เมธี	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นางชมพูนุท โภชน์มาก ยองโย	นักพัฒนาการท่องเที่ยวชำนาญการ	กรรมการ
นางสาวอรุณี อนุตรเมธากุล	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ	กรรมการ
นางสาวไปรยา จูวัฒนสำราญ	นักพัฒนาการท่องเที่ยวปฏิบัติการ	กรรมการ

คณะที่ปรึกษาโครงการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Prof. Dr. Walter Jamieson	หัวหน้าคณะที่ปรึกษาโครงการ และ	
	ผู้อำนวยการ หลักสูตรนวัตกรรมการบริการ	วิทยาลัยนวัตกรรม
นางสาวพาวิณี ศุนาลัย	ผู้จัดการโครงการ	วิทยาลัยนวัตกรรม
ดร. นภัทร เศรษฐชัย	นักวิจัย และอาจารย์ประจำเสริมหลักสูตร	วิทยาลัยนวัตกรรม
นางสาวกนกรัตน์ เนตรล้อมวงษ์	นักวิจัย และผู้ประสานงานโครงการ	วิทยาลัยนวัตกรรม
นายนาวิ ราศีแสนสุข	เจ้าหน้าที่โครงการ	วิทยาลัยนวัตกรรม

คำนำ

โครงการจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวเป็นโครงการที่กรมการท่องเที่ยวเป็นเจ้าภาพดำเนินการ โดยวิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้รับความไว้วางใจให้เป็นที่ปรึกษาและดำเนินโครงการ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการปรับตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและจัดทำแผนสำหรับกรมการท่องเที่ยวในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2560

ความสำเร็จของโครงการนี้จะเกิดขึ้นมิได้ หากปราศจากความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรม ร้านอาหารจากจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศที่ได้เข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นในเวทีต่าง ๆ ของโครงการ ตัวแทนจากสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานปลัด กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น ทางโครงการขอขอบพระคุณภาคส่วนต่าง ๆ ที่ให้ความร่วมมือด้วยดีมาโดยตลอด

และที่ไม่อาจมองข้ามความสำคัญไปได้ คือ กรมการท่องเที่ยวที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนในการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนจากผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว (คุณมยุรี ทองสงฆ์) และทีมเจ้าหน้าที่กรมการท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โครงการดำเนินไปอย่างราบรื่น คณะที่ปรึกษาขอขอบพระคุณหน่วยงานสำหรับความร่วมมือที่ได้รับเป็นอย่างดี

ทางคณะที่ปรึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทเรียนที่ได้รับจากการดำเนินงานและแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวที่จัดทำภายใต้โครงการนี้จะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ และเป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรมภาคบริการการท่องเที่ยวไทย ทั้งนี้ ทางคณะที่ปรึกษายินดีและพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ชุดนี้เพิ่มเติมกับทุกท่านที่สนใจตลอดเวลา

(Professor Dr. Walter Jamieson)

หัวหน้าคณะที่ปรึกษา

มกราคม 2555

สารบัญ

1. บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ขอบเขตและลักษณะของงาน	2
1.4 ขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินงาน	3
2. สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเสรีภาคบริการสาขาการท่องเที่ยว	9
2.1 ลักษณะและความสำคัญของภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	9
2.2 หลักการเรื่องการเปิดเสรีในภาคบริการและแนวคิด MRA.....	13
2.3 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการระดับพหุภาคี (Multilateral Level)	15
2.4 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการระดับภูมิภาค (Regional Level)	17
2.5 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนระดับทวิภาคี	30
2.6 รายงานการศึกษาและการประเมินผลกระทบจากการเปิดเสรี.....	33
2.7 สรุปข้อผูกพันสาขาท่องเที่ยวของประเทศไทยภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ.....	49
3. สรุปผลการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการเปิดเสรีในภาคบริการท่องเที่ยว	63
3.1 ผลการจัดเวทีครั้งที่ 1 เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี	65
3.2 ผลการจัดเวทีครั้งที่ 2 จังหวัดภูเก็ต	72
3.3 ผลการจัดเวทีครั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่	78
3.4 ผลการจัดเวทีครั้งที่ 4 จังหวัดขอนแก่น	84
3.5 ผลการจัดเวทีครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร	90
4. การวิเคราะห์ประเด็น ปัญหา และโอกาสจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว	99
4.1 ประเด็น ปัญหา อุปสรรคต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว	99
4.2 โอกาสจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว.....	115
4.3 สรุป.....	120

5. สรุปผลการจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อ รองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 - 2560	121
5.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีการสัมมนาครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่.....	122
5.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีการสัมมนาครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร	123
6. แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 - 2560.....	129
6.1 แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว	132
6.2 แผนปฏิบัติการ ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2560	144

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	รายละเอียดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเปิดเสรีและ แนวทางการเตรียมความพร้อม
ภาคผนวก ข	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 1 จังหวัดชลบุรี
ภาคผนวก ค	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 2 จังหวัดภูเก็ต
ภาคผนวก ง	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 3 จังหวัดเชียงใหม่
ภาคผนวก จ	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 4 จังหวัดขอนแก่น
ภาคผนวก ฉ	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร
ภาคผนวก ช	รายละเอียดการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ
ภาคผนวก ซ	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการสัมมนาครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่
ภาคผนวก ฌ	รายชื่อผู้เข้าร่วมในการสัมมนาครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

บทที่

1

บทนำ

1. บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ แนวความคิดเรื่องการเปิดเสรีสินค้าและบริการแพร่ขยายอย่างรวดเร็ว มีการเคลื่อนย้ายทุนและแรงงานระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มประเทศทางด้านเศรษฐกิจทั้งในระดับภูมิภาคและภูมิภาค ปრაฏฏการณั้ดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการค้า และการลงทุนในภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งกระตุ้นให้การแข่งขันด้านการค้าและบริการระหว่างประเทศทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่มีพันธกรณีภายใต้กรอบความตกลงเรื่องการเปิดเสรีด้านการบริการกับองค์การการค้าโลก โดยมีสาขาการท่องเที่ยว (Tourism and Travel Related Services) เป็น 1 ใน 12 สาขาบริการที่ต้องเปิดเสรี ซึ่งในปัจจุบันการเปิดเสรีดังกล่าวใน Mode 1 และ 2 ซึ่งเป็นเรื่องของการซื้อขายบริการข้ามพรมแดนบรรลุผลสำเร็จในระดับหนึ่ง ขึ้นต่อไปจะเน้นการเปิดเสรีใน Mode 3 คือ การให้นักธุรกิจจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศ และ Mode 4 เรื่องการเคลื่อนย้ายบุคลากรเข้าไปทำงานในประเทศที่มีการลงนามเปิดเสรีเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการและแรงงาน ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ดังนั้น กรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการพัฒนามาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว จึงได้ริเริ่มโครงการจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ในเชิงลึก ความเคลื่อนไหวในการจัดทำความตกลงการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว พร้อมทั้งการศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์แข่งขัน จุดอ่อน-จุดแข็งของบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำไปประกอบการจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว รวมถึงเสนอแนะแนวทางการปรับตัวด้านต่างๆ และกลยุทธ์ในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทในการให้บริการวิชาการด้านนวัตกรรมบริการ มีทรัพยากรบุคคลที่สามารถสนับสนุนการทำงานนี้ได้ และเห็นว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ตรงกับพันธกิจ สอดคล้องกับความชำนาญของวิทยาลัยฯ จึงรับเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินโครงการ

1.2 วัตถุประสงค์

โครงการจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การจัดทำกรอบความตกลงการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ผลกระทบที่มีต่อไทย จุดอ่อน-จุดแข็งของบริการด้านการท่องเที่ยวในแต่ละประเภท ความพร้อมของสถานประกอบการต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แนวทางการปรับตัวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแผนปฏิบัติการในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย
3. เพื่อให้การจัดทำความตกลงเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย และใช้ประกอบการกำหนดทิศทางการดำเนินนโยบายเปิดเสรีบริการด้านการท่องเที่ยวในอนาคต

1.3 ขอบเขตและลักษณะของงาน

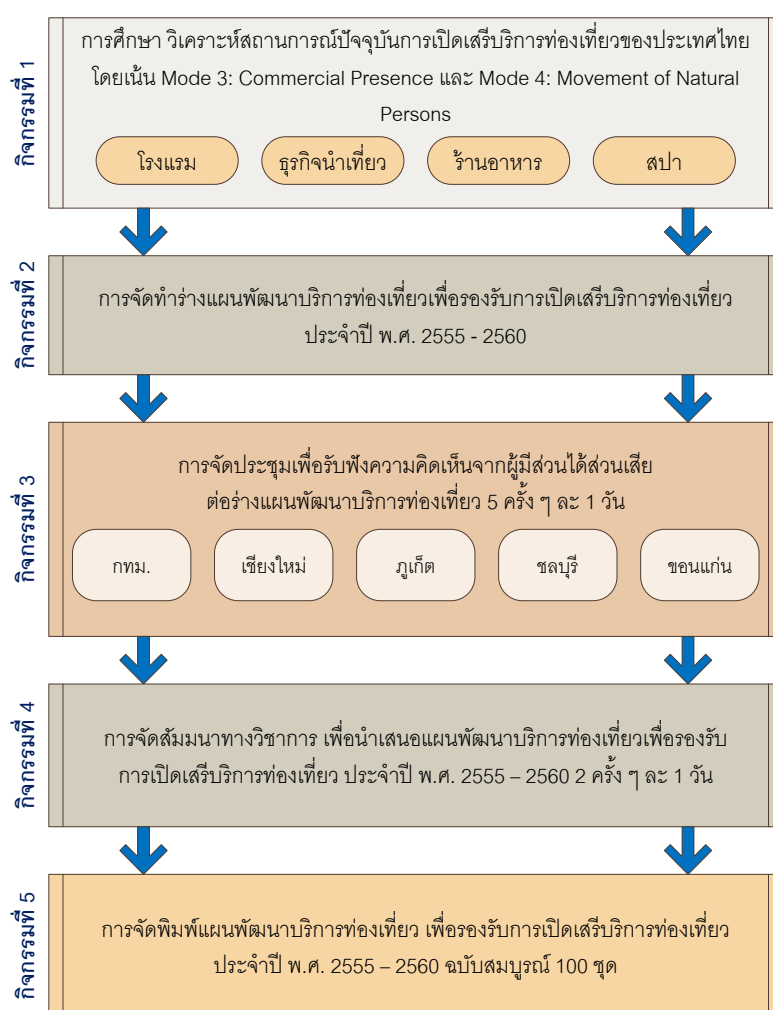
ขอบเขตการดำเนินงานโครงการมีดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยสถานการณ์การจัดทำกรอบความตกลงการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ผลกระทบที่มีต่อไทย จุดอ่อน-จุดแข็งของบริการด้านการท่องเที่ยวในแต่ละประเภท ความพร้อมของสถานประกอบการต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2554-2558
2. จัดทำร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555-2560 โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการต่างประเทศ
3. จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555-2560 จำนวน 5 ครั้ง ณ จังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในแต่ละภาค

4. ปรับปรุงแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555-2560 และนำเสนอคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นชอบ
5. จัดสัมมนาทางวิชาการ เพื่อนำเสนอแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555-2560 เพื่อเผยแพร่ให้ทุกภาคส่วนรับทราบ จำนวน 2 ครั้ง โดยมีผู้เข้าร่วมรวมทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 150 คน
6. จัดพิมพ์แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555-2560

1.4 ขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินงาน

โครงการจัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวมีกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม โดยมีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานโครงการแสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 1: ขั้นตอนและกระบวนการดำเนินโครงการ

รายละเอียดแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมของโครงการ มีดังนี้

กิจกรรม 1: การศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย

กิจกรรมนี้เป็นการรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ เช่น ASEAN, APEC, องค์การการค้าโลก ซึ่งภายใต้คำนิยามของ WTO (World Trade Organization) ว่าด้วย General Agreement on Trade in Services (GATS) การค้าบริการสามารถแบ่งได้เป็น 12 สาขา ดังนี้

การแบ่งสาขาการค้าบริการ (ภายใต้ WTO)
1. Business
2. Communication services
3. Construction and engineering services
4. Distribution services
5. Educational services
6. Environmental services
7. Financial (insurance and banking) services
8. Health services
9. Tourism and travel services
10. Recreational, cultural and sporting services
11. Transport services
12. Other services not included elsewhere

รูปแบบการให้บริการสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ (Modes of Supply หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Mode 1-Mode 4) ซึ่งประกอบด้วย

- Mode 1: การให้บริการข้ามพรมแดน (Cross Border Supply) คือการค้าบริการที่ผู้ให้บริการอยู่คนละที่กับผู้รับบริการ เช่น การซื้อหนังสือผ่าน electronic commerce
- Mode 2: การบริโภคข้ามพรมแดน (Consumption Aboard) คือการที่ผู้รับบริการเดินทางไปใช้บริการในประเทศของผู้ให้บริการ
- Mode 3: การตั้งสำนักงาน (Commercial Presence) คือการที่ผู้ให้บริการเดินทางไปเปิดสำนักงานเพื่อให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ เช่น การเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ หรือการที่นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนเปิดร้านอาหารในประเทศไทย

- Mode 4: การเคลื่อนย้ายบุคคลากร (Movement of Natural Persons) คือการที่ผู้ให้บริการเดินทางไปให้บริการในประเทศผู้รับบริการ เช่น พ่อครัวไทยไปทำงานในต่างประเทศ หรือ พ่อครัวจากต่างประเทศเข้ามาทำงานในประเทศไทย

ในส่วนนี้ของโครงการนี้จะเน้นการศึกษาใน Mode 3 และ Mode 4 ของสาขาการท่องเที่ยว โดยจะพิจารณาในภาคบริการท่องเที่ยว 3 ประเภท คือ โรงแรม บริษัทธุรกิจนำเที่ยว และ ร้านอาหารเป็นหลักเนื่องจากเป็นประเภทธุรกิจที่ได้ถูกวางแผนเพื่อเปิดเสรีภายใต้กรอบความร่วมมือของอาเซียนภายในปี 2015

ประเด็นที่จะทำการศึกษามีดังนี้

- สถานการณ์ภาพรวมของประเทศต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่ประเทศไทยมีพันธกรณีอยู่ในปัจจุบัน เช่น AFAS, GATS เป็นต้น
- ความก้าวหน้าของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรีในภาคบริการท่องเที่ยว เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวงต่างประเทศ, กระทรวงแรงงาน, กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงพาณิชย์
- จุดแข็งและจุดอ่อนของภาคบริการและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรี
- ตัวอย่างของประเทศอื่นในการเตรียมความพร้อมต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว
- ปัญหา อุปสรรคที่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวไทยประสบอยู่ในปัจจุบัน หรือ คาดว่าจะประสบในอนาคตจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว
- สิ่งที่ภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนหรือช่วยเหลือเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปิดเสรีและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในอนาคต

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มีดังนี้

- รวบรวมและศึกษาข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวในประเทศไทยภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ
- ศึกษาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2554-2558 และแผนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีของหน่วยงานอื่น ๆ
- สัมภาษณ์และการจัด focus group meeting กับหน่วยงานภาคีและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน ดังนี้

แผนภาพ 2: ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรม 2: การจัดทำร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560

ภายหลังการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลในกิจกรรมที่ 1 แล้ว ที่ปรึกษาจัดทำร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 และเชิญประชุมกับคณะกรรมการกรรมการท่องเที่ยวและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวและการต่างประเทศเพื่อรับทราบความคิดเห็นต่อร่างแผน ฯ ในเบื้องต้น และนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะไปปรับร่างแผน ฯ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

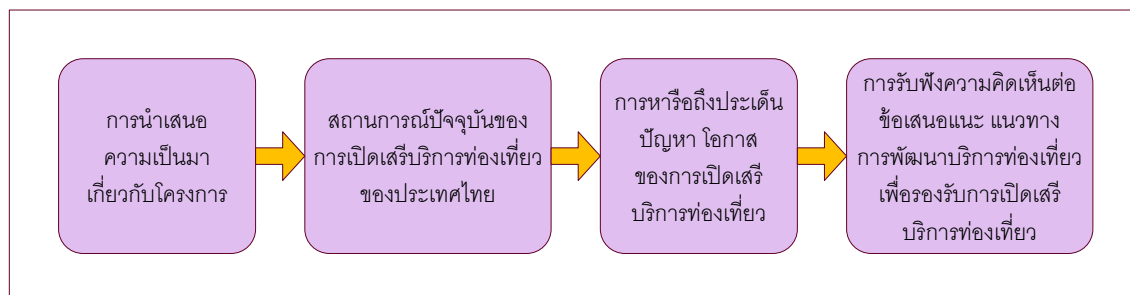
กิจกรรม 3: การจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผน ฯ

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 โดยเวทีนี้จัดขึ้นทั้งหมด 5 ครั้งในจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในแต่ละภาค ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจากอุตสาหกรรมโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร, ตัวแทนจากภาครัฐ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

แนวทางการดำเนินงาน มีดังนี้

- จัดการประชุม 5 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน ใน 5 จังหวัด จาก 5 ภาค ดังนี้
 - ภาคเหนือ: จังหวัดเชียงใหม่
 - ภาคกลาง: กรุงเทพมหานคร
 - ภาคใต้: จังหวัดภูเก็ต

- ภาคตะวันออก: จังหวัดชลบุรี
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดขอนแก่น
- เชิญผู้เข้าร่วมประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในแต่ละภาค ๆ ละ 30-40 คน
- การจัดเวทีเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างโครงการและผู้เข้าร่วม โดยมีกระบวนการจัดงาน ดังนี้

แผนภาพ 3: กระบวนการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อร่างแผนฯ

ภายหลังจากการจัดเวทีเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ แล้ว ประมวล ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพื่อปรับปรุง แผนพัฒนา บริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 และจัดเชิญ ประชุมคณะกรรมการกรรมการท่องเที่ยวและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวและการต่างประเทศเพื่อ รับทราบความคิดเห็นต่อร่างแผน ฯ

กิจกรรม 4: การจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรี บริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 โดยจะจัดขึ้น 2 ครั้ง ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและผู้ ที่สนใจรับฟังและทำความเข้าใจต่อแนวทางของกรรมการท่องเที่ยวต่อการเตรียมความพร้อมในการเปิด เสรีบริการท่องเที่ยวในอนาคต ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจาก อุตสาหกรรมโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร, ตัวแทนจากภาครัฐ, สถาบันการศึกษา, หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินงาน มีดังนี้

- จัดสัมมนาทางวิชาการ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน
- เชิญผู้เข้าร่วมประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดสัมมนา 2 ครั้ง โดยมี จำนวนผู้เข้าร่วมในเวที 2 ครั้งรวมกันอย่างน้อย 150 คน

- การจัดเวทีเน้นการทำความเข้าใจต่อร่างแผน ฯ ฉบับสมบูรณ์ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างที่ปรึกษาโครงการ กรรมการท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมในเวที

กิจกรรม 5: การจัดพิมพ์แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรี บริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 - 2560

ภายหลังจากการจัดสัมมนาทางวิชาการแล้ว ทางโครงการดำเนินการปรับแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 ฉบับสมบูรณ์ ออกแบบรูปเล่ม พร้อมจัดพิมพ์ จำนวน 100 ชุด

บทที่

2

สถานการณ์ปัจจุบันของ
การเปิดเสรีภาคบริการสาขา
การท่องเที่ยว

2. สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเสรีภาคบริการสาขาการท่องเที่ยว

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับหลักการเรื่องการเปิดเสรีในภาคบริการสาขาการท่องเที่ยว (Free Trade Agreement in Tourism Services) แนวคิดของข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRA) กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการต่างๆ ที่ประเทศไทยมีข้อผูกพันอยู่ ทั้งในระดับพหุภาคี ระดับภูมิภาคและระดับทวิภาคี นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลจากรายงานการศึกษา การวิจัยและบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับผลกระทบของกรอบความร่วมมือบางกรอบที่สำคัญ และท้ายสุดเป็นการสรุปสถานการณ์ความคืบหน้าของประเทศไทยเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญ 7 กรอบ ข้อมูลเหล่านี้นอกจากจะเป็นการสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยรวมทั้งประเด็นข้อกังวลสำคัญต่างๆ ที่ควรมีการเตรียมแผนการรับมืออย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

2.1 ลักษณะและความสำคัญของภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การบริการมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่แตกต่างจากการผลิตและการขายสินค้า อาทิเช่น การบริการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangibility) และไม่อาจสัมผัสก่อนที่จะมีการซื้อขายเกิดขึ้น การบริการมีลักษณะที่แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ (Inseparability) ซึ่งหมายถึงการผลิตและการบริโภคจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การบริการไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้ (Perishability) ไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าของได้ (Non – ownership) และมีความไม่คงที่ (Heterogeneity) เนื่องจากการบริการแต่ละแบบขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการแต่ละคน (Zeithaml, Parasuraman & Berry 1985, Lennon 2008) การบริการมีรูปแบบที่แตกต่าง (Differentiation) เพื่อตอบสนองความต้องการและความพอใจของลูกค้าที่แตกต่าง นอกจากนี้ การบริการยังขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ยากที่จะผ่านคนกลางดังที่ปรากฏในกระบวนการสินค้า (Berry 1983) ดังนั้นการส่งมอบบริการจึงต้องมีความรวดเร็วและความน่าเชื่อถือได้

ตามคำนิยามขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization – WTO) การค้าบริการสามารถแบ่งได้เป็น 12 สาขา ประกอบด้วย

1. การบริการด้านธุรกิจ (Business Services)
2. การบริการสื่อสาร (Communication Services)
3. การบริการด้านที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรมและการก่อสร้าง (Construction and related engineering Services)

4. การกระจายสินค้าและบริการ (Distribution Services)
5. การบริการการศึกษา (Educational Services)
6. การบริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Services)
7. การบริการด้านการเงิน (Financial Services)
8. การให้บริการด้านสังคมและสุขอนามัย (Health-related and Social Services)
9. การให้บริการด้านท่องเที่ยว และที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเดินทาง (Tourism and Travel-related Services)
10. การให้บริการด้านการกีฬา วัฒนธรรมและสันทนาการ (Recreational, cultural, and sporting services)
11. การให้บริการขนส่ง (Transport Services)
12. การให้บริการด้านอื่นๆ ที่มิได้มีกำหนดไว้ในที่ใด (Other services not included elsewhere)

อย่างไรก็ตาม การค้าบริการไม่ว่าจะเป็นภายใต้กรอบของ WTO หรือกรอบของอาเซียน จะไม่รวมถึงบริการของรัฐ โดยรูปแบบการให้บริการสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ¹ (Modes of Supply) ได้แก่

Mode 1: การให้บริการข้ามพรมแดนประเทศ (Cross Border Supply) คือการค้าบริการที่ผู้ให้บริการอยู่คนละที่กับผู้รับบริการ หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้ให้บริการมีฐานปฏิบัติการอยู่ในประเทศของตน แต่ให้บริการข้ามประเทศ เช่น การซื้อหนังสือผ่าน electronic commerce บริการโทรคมนาคม อินเทอร์เน็ต การบิน เป็นต้น

Mode 2: การบริโภคข้ามพรมแดน (Consumption Aboard) คือการที่ผู้รับบริการเดินทางไปใช้บริการในประเทศของผู้ให้บริการ เช่น การที่ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย การเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศ เป็นต้น

Mode 3: การตั้งสำนักงาน (Commercial Presence) คือการที่ผู้ให้บริการเดินทางไปเปิดสำนักงานตัวแทน หรือตั้งสาขาเพื่อให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ โดยมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพื่อไปสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการแข่งขันให้บริการในประเทศเป้าหมาย เช่น การไปเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

¹ WTO, General Agreement on Trade in Services, Part 1 – Scope and definition, Article 1 (2)

Mode 4: การเคลื่อนย้ายบุคลากร (Movement of Natural Persons) คือการที่ผู้ให้บริการเดินทางไปให้บริการในประเทศผู้รับบริการ เป็นการส่งออกนักวิชาชีพแขนงต่างๆ ไปยังต่างประเทศ เช่น พ่อครัวไทยไปทำงานในต่างประเทศ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าภาคบริการมีความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งต่อระบบเศรษฐกิจของโลก และภูมิภาคอาเซียน จากตัวเลขล่าสุดในปี 2009 มูลค่าของภาคบริการมีสัดส่วนถึงร้อยละ 63.4 (หรือเกือบประมาณสองในสาม) ของผลผลิตประชาชาติโลก (World Gross Domestic Product – GDP) (IMF 2010) ในภูมิภาคอาเซียน ภาคบริการมีสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 40-50 ของ GDP ของประเทศสมาชิก โดยมูลค่าการส่งออกในภาคบริการของอาเซียนในตลาดโลกเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 57.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 1998 เป็น 153.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2007 ในส่วนของการนำเข้าการบริการก็มีแนวโน้มการเติบโตที่คล้ายกัน โดยเพิ่มขึ้นจาก 66.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 1998 เป็นประมาณ 176.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2007 (ASEAN Secretariat 2009)

ในส่วนของประเทศไทยเอง ภาคบริการมีสัดส่วนที่สูงมากที่สุดในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2546 กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2503 ภาคบริการมีสัดส่วนในระบบเศรษฐกิจของไทยร้อยละ 47.72 ของ GDP และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 55.11 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2546 ในขณะที่ ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 39.79 และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.7 ของ GDP ในระยะเวลาเดียวกัน ส่วนภาคอุตสาหกรรมได้เติบโตอย่างต่อเนื่องและเบียดส่วนแบ่งของภาคการเกษตรไป กล่าวคือ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 12.52 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2503 แต่ต่อมาได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 35.2 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2546 (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นสาขาหนึ่งของการค้าบริการ ซึ่งถือว่ามีสำคัญเป็นอย่างมากต่อเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและแหล่งที่มาของการจ้างงานที่สำคัญ โดยจากรายงานข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO World Tourism Barometer) ณ เดือนเมษายน 2554 สรุปว่าในปี 2553 มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกถึง 940 ล้านคน ขณะที่ในส่วนของภูมิภาคอาเซียนนั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนในปี 2553 ถึง 73 ล้านคน (ASEAN Secretariat 2010)

เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนของสาขาบริการและเกิดความสะดวกในการเจรจา WTO ได้ระบุกิจกรรมหลักของบริการด้านท่องเที่ยวโดยอ้างอิงจาก UN Provision Central Product Classification (CPC) ว่าประกอบไปด้วย (1) โรงแรมและร้านอาหาร (Hotel and Restaurant), (2) ตัวแทนนำเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Travel Agencies and Tour Operators), (3) บริการมัคคุเทศก์ (Tourist Guides Services) และ (4) อื่นๆ (Other) อย่างไรก็ตาม ในการเจรจาการค้าบริการภายใต้กรอบต่างๆ นั้น ประเทศต่างๆ มีสิทธิในการระบุขอบเขต/กิจกรรมที่แตกต่างออกไป แต่ควรเขียนอธิบายให้ชัดเจน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2554ก))

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติในแต่ละปีมีสูงถึง 2-5 แสนล้านบาท โดยในปี พ.ศ. 2540 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยรวม 7.22 ล้านคน นำเงินตราเข้าประเทศ 2.2 แสนล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มเป็น 14.46 ล้านคน และรายได้มีสูงถึง 5.4 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) และจากตัวเลขล่าสุดในปี พ.ศ. 2553 นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้าประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 15.93 ล้านคน ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วถึงร้อยละ 12.63²

ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมบริการโดยเฉพาะสาขาการท่องเที่ยว หลายประเทศทั่วโลกจึงได้มีการริเริ่มความร่วมมือ และพยายามผลักดันให้มีการสร้างกฎเกณฑ์กติกาสำหรับการค้าบริการระหว่างประเทศขึ้น โดยความร่วมมือที่สำคัญประการหนึ่งคือการผลักดันให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการทั่วโลก ซึ่งความพยายามดังกล่าวได้รับการสนับสนุนและผลักดันจากหลายองค์การระหว่างประเทศ ทั้งองค์กรในระดับพหุภาคี (ได้แก่ WTO) และองค์กรระดับภูมิภาค (ได้แก่ EU APEC และ ASEAN) รวมทั้งยังมีความตกลงที่ทำขึ้นระหว่างคู่ประเทศสัญญาหรือ ความตกลงระดับทวิภาคี เช่น ความตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)

² e-TAT Tourism Journal, “สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวปี 2553”, ฉบับที่ 2/2554 เมษายน-มิถุนายน <<http://www.etatjournal.com/web/etat-journal/2011/2011-apr-jun/319-situation-travel-2010>>

2.2 หลักการเรื่องการเปิดเสรีในภาคบริการและแนวคิด MRA

การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการ คือ การเจรจาเพื่อยกเลิกข้อกีดขวาง หรืออุปสรรคที่มีต่อการค้าบริการในทุกรูปแบบของการค้าบริการ (Mode 1-4) ระหว่างประเทศ ซึ่งโดยทั่วไป อุปสรรคหรือข้อกีดขวางด้านการค้าบริการจะแบ่งออกเป็น อุปสรรคการเข้าสู่ตลาด (market access) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (national treatment) รวมถึงกฎระเบียบภายใน (domestic regulation)

ข้อตกลงยอมรับร่วม หรือ Mutual Recognition Arrangement (MRA) เป็นเครื่องมือด้านนโยบายที่ถูกออกแบบขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมและนำไปสู่การผสมผสานร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศที่ร่วมลงนาม โดยอาศัยการลดหย่อนมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ MRAs สามารถช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการค้า เนื่องจากเป็นนโยบายที่สร้างความราบรื่นในการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศ โดยปกติแล้วแต่ละประเทศจะมีมาตรฐานระเบียบขั้นตอนและกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางการค้าเฉพาะของตน ซึ่งมักจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้นถ้าต้องการให้การค้าระหว่างประเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างเสรีและมีความคล่องตัว ข้อตกลงที่ว่าด้วยความเท่าเทียมหรือความเหมือนกันของระเบียบขั้นตอนและกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ เหล่านี้ จะต้องถูกจัดทำขึ้น MRA ก็คือเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อนำไปสู่ข้อตกลงดังกล่าว (University of Queensland 2010)

เป็นเวลาเกือบ 30 ปีแล้วที่ MRAs ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินและกำหนดมาตรฐานร่วมกันระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่แล้วข้อตกลงเหล่านี้จะถูกร่างโดยองค์การการค้าโลก (WTO) ในจำนวนประเภททั้งหมด MRA ด้านมาตรฐาน (Standards) ระหว่างประเทศถือได้ว่าเป็นประเภทที่พบมากที่สุด โดย MRA ดังกล่าวจะถูกจัดทำขึ้นระหว่าง 2 ประเทศหรือมากกว่า ที่ตระหนักและให้การยอมรับถึงความเหมือนกันของการประเมินและมาตรฐานของประเทศที่ร่วมลงนาม ในช่วงแรก MRA มักจะถูกทำขึ้นในระดับทวิภาคี (Bilateral basis) เพื่อช่วยส่งเสริมการนำไปสู่ข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศที่ต้องการทำงานร่วมกัน ต่อมา MRA ได้รับการพัฒนาปรับปรุงจนมีรายละเอียดและความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้สามารถจัดการกับหลากหลายประเด็นทางการค้าในระดับพหุภาคี (Multilateral) ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายประเทศได้ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มสหภาพยุโรปและอาเซียน (University of Queensland 2010)

หลักการพื้นฐานสำคัญของ MRA นอกเหนือจากเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านการค้าระหว่างประเทศแล้ว ยังมุ่งเน้นการสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ดี (Good Practice) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นการจัดทำ MRA จึงต้องวางอยู่บนรากฐาน

ของความเชื่อใจ (Trust) และพันธมิตร (Partnership) ระหว่างสมาชิก โดยนำมาซึ่งผลประโยชน์หลายประการ เช่น การลดค่าใช้จ่าย การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การเข้าถึงตลาด และการเพิ่มเสรีทางการค้า (University of Queensland 2010)

ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ดังกล่าว อาเซียนจึงได้นำหลักการของ MRA มาใช้ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการบริการและการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี โดย MRA จะช่วยให้คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่นอกจากจะได้รับการยอมรับจากหน่วยงานในประเทศของบุคลากรผู้นั้นแล้ว ยังเป็นที่ยอมรับในประเทศอาเซียนอื่นที่ลงนามในข้อตกลง MRA อีกด้วย (ASEAN Secretariat 2009) ดังนั้น MRA จึงถือเป็นการช่วยในการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพบริการภายในภูมิภาค ภายใต้ข้อบังคับและกฎหมายของประเทศนั้นๆ จนถึงปัจจุบันนี้อาเซียนได้จัดทำ MRA ร่วมกันทั้งหมด 7 สาขา (ASEAN Secretariat 2009) ได้แก่

- วิศวกรรม (Engineering Services)
- การพยาบาล (Nursing Services)
- สถาปัตยกรรม (Architectural Services)
- การสำรวจ (Surveying Qualifications)
- แพทย์ (Medical Practitioners)
- ทันตแพทย์ (Dental Practitioners)
- บัญชี (Accountancy Services)

นั่นคือ บุคลากรในสายอาชีพดังกล่าว หากมีความสามารถและผ่านเกณฑ์เงื่อนไขตามที่แต่ละประเทศกำหนดได้ ก็จะเข้าไปทำงานในกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้อย่างเสรี

ล่าสุดในเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 รัฐมนตรีการท่องเที่ยวอาเซียน 9 ประเทศ (ยกเว้นประเทศไทย) ยังได้ลงนามใน MRA ด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นความร่วมมือด้านการค้าบริการที่สำคัญประการหนึ่งของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมุ่งเน้นที่การเพิ่มความเท่าเทียมกันทางด้านทรัพยากรมนุษย์ และการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอย่างเสรีภายในภูมิภาค โดยอาศัยการกำหนดมาตรฐานสมรรถนะขั้นต่ำด้านการท่องเที่ยว ASEAN Minimum Competency Standards for Tourism ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าจะช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในระดับภูมิภาคต่อผลของการฝึกอบรม และคุณสมบัติของบุคลากรผู้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งจะช่วยกระตุ้นการลงทุนด้านการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคและการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรบุคคลในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอาเซียนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วปัจจุบันนี้อาเซียนรวมทั้งประเทศไทยเองยังไม่มี การเจรจา และดำเนินงานเพื่อให้การเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกเป็นไปอย่างเสรี (หรือที่เรียกว่า Mode 4) ตามข้อตกลงที่มีการลงนาม

2.3 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการระดับพหุภาคี (Multilateral Level)

เมื่อกล่าวถึงความร่วมมือทางการค้าในระดับพหุภาคี หน่วยงานที่สำคัญได้แก่ องค์การการค้าโลก หรือ WTO ซึ่งมีนโยบายในการเปิดเสรีภาคบริการ โดยให้มีการเคลื่อนย้ายคนเพื่อไปให้บริการในประเทศสมาชิกของ WTO ซึ่งมีจำนวนกว่า 140 ประเทศทั่วโลก (WTO 2001) ได้อย่างเสรีเป็นการชั่วคราว เพื่อเป็นการช่วยลดต้นทุนการขนส่ง โจรคมนาคมและสินค้า โดยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและกฎหมายของประเทศสมาชิกที่ใช้บังคับอยู่เดิม อาทิเช่น ความเข้มงวดในการออกวีซ่า การกำหนดโควตาการนำเข้าแรงงาน การระบุว่าต้องมีผู้ว่าจ้างเรียบร้อยแล้ว การจำกัดอาชีพให้เป็นอาชีพสงวน การเก็บภาษีซ้ำซ้อนและการกำหนดค่าธรรมเนียมวีซ่าที่สูง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548)

ภายใต้กฎเกณฑ์ของ WTO ประเทศสมาชิกได้มีการลงนามใน “ความตกลงด้านการค้าบริการ” (General Agreement on Trade in Services- GATS) ข้อผูกพันในระดับพหุภาคีที่สำคัญนี้ได้เริ่มจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2538 (1995) โดยมีเป้าหมายเพื่อขจัดข้อบังคับที่ WTO เห็นว่าไม่จำเป็น (unnecessary) รวมทั้งกฎหมายภายในประเทศที่ถือเป็นข้อกีดขวางทางการค้า (barriers to trade) และการบริการระหว่างประเทศ (Woodroffe 2002)

ก่อนหน้านี้จะมี GATS ได้มีความพยายามในการเปิดเสรีทางการค้าในระดับภูมิภาคขึ้นในหลายรูปแบบ ถึงแม้ว่าความตกลงเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งไปที่สินค้ามากกว่าการบริการ แต่ถือว่าเป็นต้นแบบสำคัญของ GATS ยกตัวอย่างเช่น การรวมกลุ่มทางการค้าของสหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) ข้อตกลงการค้าเสรีของกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ³ (North America Free Trade หรือ NAFTA) ตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market หรือ Mercosur เมอร์โคซูร์)⁴ และเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA) (Fayed and Fletcher 2002) ซึ่งบริษัทและองค์กรขนาดใหญ่หลายแห่งรวมทั้งองค์การเดินทางและท่องเที่ยวโลก (The

³ เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA เป็นเขตการค้าเสรีที่ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ก่อตั้งขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) โดยข้อตกลงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) มีเป้าหมายเพื่อขจัดข้อกีดขวางทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก (NAFTA Secretariat 2011)

⁴ กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอเมริกาใต้ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย ชิลี เปรูและโคลัมเบีย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 1991 ภายใต้สนธิสัญญา Assumption Treaty โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการให้การค้า การบริการ และปัจจัยทางด้านการผลิตอื่นๆ เป็นไปโดยเสรี (กระทรวงการต่างประเทศ 2550)

World Travel and Tourism Council – WTTC) ให้การสนับสนุนเนื่องจากเห็นว่า การเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยวทั่วโลกจะช่วยส่งเสริมความยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรม (Bendell & Font 2004)

GATS ถือเป็นข้อตกลงแรกทางด้านกฎหมายในระดับพหุภาคีที่ครอบคลุมถึงการค้าบริการและการท่องเที่ยว โดยวางกรอบด้านกฎหมายสำหรับการเจรจาต่อรองและการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อขจัดข้อกีดขวางต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดสำหรับผู้ให้บริการที่เป็นชาวต่างชาติ ทำให้ไม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดและได้รับการยอมรับในระดับชาติ หลักการพื้นฐานของ GATS คือการค้าที่ปราศจากการกีดกัน การค้าที่ได้รับการคุ้มครองอย่างโปร่งใสและอยู่บนพื้นฐานของการเปิดเสรี ภายใต้สมมติฐานที่ว่าสภาพการณ์ทางการค้าที่เท่าเทียมกันสามารถเกิดขึ้นหรือถูกสร้างขึ้นมาได้ในระยะเวลาอันสั้น (Kababadse, 1995)

กรอบข้อผูกพันของ GATS แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (WTO 2001, Woodroffe 2002) ได้แก่

1. กรอบข้อผูกพันทุกสาขา (Horizontal Commitments) เป็นกฎเกณฑ์ (rules) ที่ประเทศสมาชิก WTO ทุกประเทศต้องยอมรับและปฏิบัติตาม หรือที่เรียกว่า หน้าที่ความรับผิดชอบทั่วไป (general obligations) ซึ่งได้แก่
 - 1.1. หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation - MFN) หมายถึง การที่ประเทศคู่ค้าทุกประเทศจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีเงื่อนไข (Woodroffe 2002) จะเลือกปฏิบัติโดยให้สิทธิแก่ประเทศอื่นเป็นพิเศษไม่ได้ ซึ่งหมายความว่า ถ้าประเทศหนึ่งเปิดตลาดการค้าบริการแก่ประเทศสมาชิกใดอย่างใด ก็ต้องเปิดให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นๆ เหมือนๆ กัน
 - 1.2. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ประเทศสมาชิกต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ หรือกฎระเบียบต่างๆ ให้สาธารณชนทราบ และต้องแจ้งต่อองค์การการค้าโลกเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในสาขาบริการที่เสนอผูกพันการเปิดตลาดไว้ (บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ 2546)
2. กรอบข้อผูกพันรายสาขา (Sector-Specific Commitments) เป็นกฎเกณฑ์ที่ถุ่กนำมาใช้เฉพาะกับสาขาบริการที่รัฐบาลของประเทศสมาชิกลงนามในข้อผูกพันภายใต้ GATS ซึ่งได้แก่
 - 2.1. การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) หมายถึง การที่บริษัทต่างชาติต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับบริษัทภายในประเทศ (Woodroffe 2002)

2.2. การเข้าสู่ตลาด (Market Access) หมายถึง การรับรองว่าทุกบริษัทไม่ว่าจะเป็นบริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างชาติ จะสามารถเข้าสู่ตลาดภาคบริการภายในประเทศได้ (Woodroffe 2002)

กระบวนการของ GATS เริ่มต้นที่การวางกำหนดตารางการเปิดตลาดเสรีการค้าบริการภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ รวมทั้งวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานในระดับชาติและการกำหนดความรับผิดชอบในส่วนอื่นๆ นั้นหมายถึงประเทศนั้นๆ พร้อมเพื่อการเปิดตลาดสำหรับบริษัทต่างชาติที่จะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากภาครัฐ โดยการกำหนดข้อผูกพัน (อย่างเต็มที่หรืออย่างมีข้อจำกัด) สำหรับแต่ละประเภทของการบริการ (modes of supply) (Kakabadse 1995; WTO/OMC 1994)

การเปิดเสรีของ GATS จะเป็นแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) โดยกำหนดให้มีการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการในทุกๆ 5 ปี เพื่อเพิ่มการเปิดตลาดเสรีการค้าบริการให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการลดข้อจำกัดต่างๆ ในการค้าบริการในแต่ละรอบของการเจรจาทางการค้า (ปັນฑูร เศรษฐศิริโรตม์ 2546)

2.4 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการระดับภูมิภาค (Regional Level)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยแรกเริ่มมีประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ต่อมาบรูไนเข้าร่วมในปี พ.ศ. 2527 ตามด้วยเวียดนาม (พ.ศ. 2538) ลาว พม่า (พ.ศ. 2540) และกัมพูชา (พ.ศ. 2542) ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรม การวิจัย และการศึกษา ร่วมมือกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน (ASEAN Secretariat 2011a)

ในวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2540 อาเซียนได้ประกาศวิสัยทัศน์อาเซียนปี พ.ศ. 2563 (ASEAN Vision 2020) ซึ่งมุ่งเน้นในการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการพัฒนาอย่างมีพลวัต โดยกำหนดให้อาเซียนเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันในตลาดโลกในทุกๆ ด้าน วิสัยทัศน์ดังกล่าวประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- (1) การเปิดเสรีเรื่องสินค้า บริการและการลงทุน
- (2) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมและการลดปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประเทศอาเซียน
- (3) ความมีเสถียรภาพทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ที่ผ่านมาอาเซียนได้พยายามเร่งรัดการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น โดยการเปิดเสรีการค้า ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำพาอาเซียนไปสู่เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ภายในปี 2015 (พ.ศ. 2558)

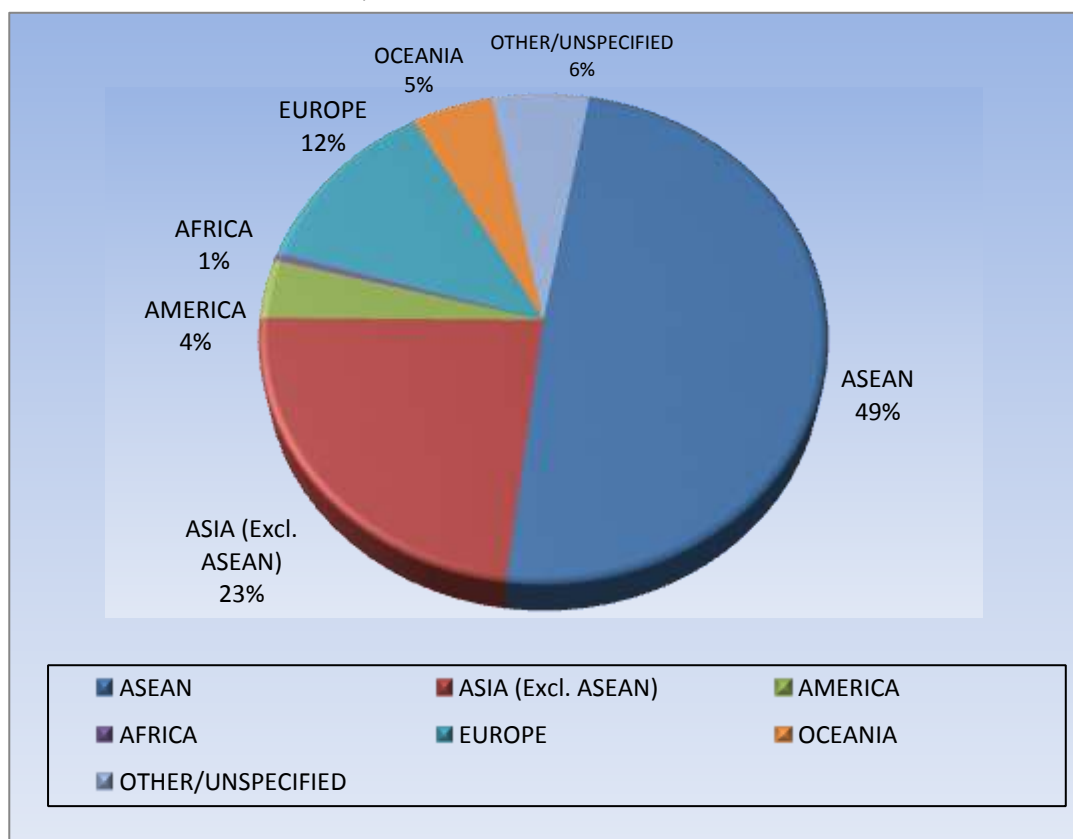
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตและทวีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จากตัวเลขล่าสุดในปี ค.ศ. 2009 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามายังอาเซียนจำนวนถึง 65.6 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจากจำนวน 39 ล้านคนในปี ค.ศ. 2000 (ASEAN Secretariat, 2009)

ที่มา: <http://www.aseansec.org>

แผนภาพ 4: จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนอาเซียน ในช่วงปี ค.ศ. 1991 - 2009

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศอาเซียนนั้นพบว่า ร้อยละ 49 เป็นคนจากประเทศอาเซียน, ร้อยละ 23 เป็นนักท่องเที่ยวเอเชีย (ไม่รวมอาเซียน) และ ร้อยละ 12 เป็นนักท่องเที่ยวชาวยุโรป (ดังแสดงในแผนภาพที่ 5) (ASEAN Secretariat, 2009)

ที่มา: <http://www.aseansec.org>

แผนภาพ 5: สัดส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนอาเซียนในปี ค.ศ. 2009 จำแนกตามภูมิภาค

นอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ยังได้คาดการณ์ว่า อาเซียนจะมีอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2563 อยู่ที่ร้อยละ 6.5 สูงกว่าอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยของโลกซึ่งอยู่ที่เพียงร้อยละ 4.1 ในขณะเดียวกัน จำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนเองก็มีสูงเช่นกัน ทั้งนี้ UNWTO (2543) ได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวภายในภูมิภาคจะเพิ่มเป็น 136 ล้านคนต่อปี ซึ่งเมื่อพิจารณาในเชิงเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากต่อรายได้และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของประเทศสมาชิกอาเซียน

กลุ่มประเทศอาเซียนตระหนักดีว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญทางยุทธศาสตร์ สำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค และจะช่วยพัฒนาอาเซียนโดยอาศัยความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิก รวมทั้งยังมีส่วนอย่างมากต่อการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของอาเซียนต่อสังคมโลก

ด้วยเหตุนี้อาเซียนจึงได้กำหนดแผนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจให้เป็นประชาคมเดียวกัน หรือ ASEAN Economic Community (AEC) ภายใน พ.ศ. 2563 (ปี 2020) อันเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการบริการ โดยการท่องเที่ยวได้ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักภายใต้แผนงานของ AEC

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้ศึกษาจะกล่าวถึงข้อตกลงสำคัญของอาเซียนจำนวน 5 ข้อตกลงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามในการเปิดเสรีด้านการค้าบริการของอาเซียน

ก. กรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS)

กลุ่มประเทศอาเซียนได้ริเริ่มความร่วมมือในการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าบริการขึ้นเมื่อประมาณ 16 ปีที่แล้ว โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 14-15 ธันวาคม พ.ศ. 2538 รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ในขณะนั้นมีทั้งหมด 7 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนและเวียดนาม) ได้ลงนามในกรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services - AFAS)

เป้าหมายหลักของ AFAS คือการเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านการบริการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการ เพิ่มความหลากหลายด้านความสามารถในการผลิต และกระจายการบริการของผู้ให้บริการทั้งภายในอาเซียนและภายนอกอาเซียน รวมทั้งเพื่อขจัดข้อบັงคับทางการค้าในภาคบริการระหว่างประเทศสมาชิก และเพื่อเปิดเสรีการค้าบริการโดยขยายทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างของการเปิดเสรีของผู้ให้บริการ ข้อตกลงดังกล่าวยังกำหนดแนวทางการดำเนินงานสำหรับประเทศสมาชิกในการปรับปรุงการเข้าสู่ตลาด และการเพิ่มความเท่าเทียมกันของผู้ให้บริการ โดยระเบียบข้อบັงคับทั้งหมดของ AFAS จะมีความสอดคล้องกับระเบียบข้อบັงคับของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งถูกกำหนดโดย องค์การการค้าโลก (WTO) ดังนั้นการเปิดเสรีทางการค้าบริการภายใต้ AFAS คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จของความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้หลักการของ GATS

เพื่อช่วยดำเนินการในการขจัดข้อกีดขวางทางการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ที่กรุงบันดาเสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน อาเซียนได้กำหนดให้เริ่มมีการเจรจาระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อจัดทำ MRA

ภายใต้กรอบของ AFAS และในเดือนกรกฎาคม 2546 อาเซียนได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการประสานงานด้านบริการแห่งอาเซียน (ASEAN Coordinating Committee on Service: CCS) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการเจรจา CCS เป็นคณะกรรมการเฉพาะของอาเซียนที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้าน MRA และอยู่ภายใต้คณะทำงานด้านธุรกิจบริการ (Business Services Sectoral Working Group) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลด้านนโยบายและประเด็นสำคัญต่างๆ ด้านการค้าบริการ

ต่อมารัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ร่วมลงนามในระเบียบการแก้ไขกรอบความตกลงด้านการบริการอาเซียน (AFAS) เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2546 ที่กรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา เพื่อกระตุ้นการดำเนินงานด้านการเปิดเสรีทางการค้าบริการในภูมิภาค ภายใต้ระเบียบการดังกล่าว หลักการ “ASEAN Minus X” ได้ถูกนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกที่พร้อมสามารถทำการเปิดเสรีทางการค้าภาคบริการด้วยตนเอง โดยการบังคับใช้ไม่จำเป็นต้องครอบคลุมประเทศที่ไม่ต้องการเข้าร่วม

การบริการด้านท่องเที่ยวและเดินทาง (Tourism and Travel-related Services) ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในสาขาบริการเร่งรัดภายใต้กรอบของ AFAS ซึ่งการเร่งรัดการเปิดเสรีจะมุ่งเน้นไปที่ 3 สาขาบริการย่อยที่สำคัญ ได้แก่ (1) บริการด้านโรงแรมและร้านอาหาร (Hotel and Restaurant Services) (2) บริการด้านการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Travel Agencies and Tour Operators Services) และ (3) บริการด้านมัคคุเทศก์ (Tourist Guides Services)

ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจัดทำ AFAS ในปีพ.ศ. 2538 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน อาเซียนได้มีการเจรจาต่อรองการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกจำนวน 5 รอบ ส่งผลให้เกิดการลงนามในข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการทั้งหมด 7 ชุด โดยผู้นำอาเซียนได้ลงนามในข้อผูกพันฯ ชุดที่ 7 ไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ที่ชะอำ ประเทศไทย เป้าหมายหลักของข้อผูกพันฯ ชุดนี้ คือการจัดข้อกีดกันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1) และการบริโภคข้ามพรมแดน (Mode 2) รวมทั้งการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกในการอำนวยความสะดวกต่อการตั้งสำนักงาน (Mode 3) ข้อผูกพันฯ เหล่านี้ครอบคลุมการเปิดตลาดเสรีบริการหลายประเภท ได้แก่ สาขาบริการธุรกิจ บริการด้านวิชาชีพ การก่อสร้าง การจัดจำหน่าย การศึกษา บริการด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การขนส่งทางน้ำ การโทรคมนาคม และการท่องเที่ยว (ASEAN Secretariat 2011)

ในส่วนของประเทศไทย ข้อผูกพันฯ ชุดที่ 7 มีการเปิดเสรีจำนวน 65 สาขาบริการย่อยจาก 128 สาขาบริการ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา และมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2551 โดยสาระสำคัญของข้อผูกพันฯ ชุดนี้ครอบคลุมประเด็นหลัก คือ⁵

- 1) ให้ต่างชาติซึ่งอยู่นอกอาณาเขตไทย สามารถให้บริการข้ามพรมแดนเข้ามาในประเทศไทย (โดยให้บริการผ่านสื่อ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร หรืออินเทอร์เน็ต)
- 2) อนุญาตให้คนไทยเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศได้
- 3) ให้ต่างชาติเข้ามาจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย โดยจำกัดสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49

โดยข้อผูกพันฯ ทั้งหมดไม่เกินกว่าขอบเขตของกฎหมายไทย ซึ่งไทยสามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันฯ ได้โดยไม่ต้องแก้ไขกฎหมายใดๆ สาขาบริการที่มีการผูกพันเพิ่มเติมในข้อผูกพันฯ ชุดที่ 7 ได้แก่ สาขาบริการด้านวิชาชีพ บริการด้านธุรกิจ บริการโทรคมนาคมอื่นๆ บริการด้านสารสนเทศ บริการด้านการจัดจำหน่าย บริการด้านการศึกษา บริการด้านนันทนาการและกีฬา และบริการด้านขนส่ง⁶

ล่าสุดสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้มีการจัดทำพิธีสารอนุวัติข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 8 โดยในส่วนของประเทศไทยมีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในดำเนินการจัดทำตาราง ข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8 ซึ่งมีกำหนดการนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในปี พ.ศ. 2555 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

สาระสำคัญของข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8 ที่แตกต่างจากข้อผูกพันฯ ชุดก่อน ได้แก่ การมีระดับการเปิดเสรีเพิ่มขึ้น โดยประเทศสมาชิกจะต้องอนุญาตให้ทุนหรือนิติบุคคลสัญชาติอาเซียนสามารถเข้ามามีสัดส่วนการถือหุ้นในธุรกิจบริการในประเทศได้ร้อยละ 70 ในสาขาเร่งรัด ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ สุขภาพ ท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศ รวมถึงสาขาโลจิสติกส์ และไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 หรือไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งในสาขาบริการอื่นๆ นอกเหนือจาก 4 สาขาข้างต้น พร้อมทั้งจะต้องยกเลิกข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดอื่นๆ ทั้งหมดอีกด้วย (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2553)

⁵ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. <<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file/afas.htm>>

⁶ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. <<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file/afas.htm>>

ข. ข้อตกลงท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Tourism Agreement: ATA)

ในการประชุม ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ซึ่งมุ่งเน้นความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกของการเดินทางท่องเที่ยวมายังอาเซียนและการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการแข่งขัน รวมทั้งเพื่อลด/ขจัดข้อจำกัดทางการค้าของการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อยกระดับการพัฒนาและส่งเสริมอาเซียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานระดับโลก เพื่อเสริมสร้างความช่วยเหลือร่วมกันในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความร่วมมือกันในการพัฒนา ยกระดับและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวและบริการในอาเซียน อีกทั้งเพื่อสร้างปัจจัยแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ทั้งภาครัฐและเอกชนหันมามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคและการลงทุนในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้มากขึ้น

ค. แถลงการณ์ Bali Concord II

ในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ประกาศแถลงการณ์ร่วมกันให้อาเซียนรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันภายในปี 2020 (พ.ศ. 2563)⁷ โดยประชาคมอาเซียนจะประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถูกจัดอยู่ในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้ โดยอาเซียนจะมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (single market and single production base) และจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือและการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น (free movement of goods, services, investment, skilled labour, and freer flow of capital)⁸

หลังจากจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC อาเซียนได้จัดทำ แผนดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ขึ้นในปี 2006 (พ.ศ. 2549)

⁷ ต่อมาแก้ไขเป็น ปี 2015 (พ.ศ. 2558)

⁸ ASEAN Secretariat. 2009. ASEAN Economic Community Blueprint. <<http://www.asean.org/21083.pdf>>

ตามแผนดังกล่าวประเทศสมาชิกต้องเปิดตลาดการค้าบริการ ตามเป้าหมายที่กำหนดจนถึงปี พ.ศ. 2558 โดยกำหนดระดับเปิดตลาด (threshold) ดังนี้⁹

- สาขาบริการที่เร่งรัด (Priority sectors) (ได้แก่ ท่องเที่ยว สุขภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการขนส่งทางอากาศ) โดยต้องอนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาถือหุ้นได้ในนิติบุคคล ที่ให้บริการไม่น้อยกว่า ร้อยละ 51 ภายในปี พ.ศ. 2551 และเพิ่มเป็นร้อยละ 70 ภายในปี พ.ศ. 2553
- สาขาโลจิสติกส์ ต้องเปิดให้ถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2551 และ ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2553 และ ร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2556
- สาขาบริการอื่นๆ (ได้แก่ วิชาชีพ ก่อสร้าง จัดจำหน่าย การศึกษา สิ่งแวดล้อม ขนส่ง และ อื่นๆ ทั้งหมด) ต้องเปิดให้ถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2551 และ ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2553 และ ร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ ยังต้องยกเลิกข้อจำกัดการค้าบริการแบบข้ามพรมแดน และเงื่อนไขอื่นๆ ในการ จัดตั้งธุรกิจอีกด้วย ทั้งนี้ เป้าหมายการเปิดเสรีดังกล่าวข้างต้น อาจมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ได้ ซึ่งประเทศสมาชิกอยู่ระหว่างพิจารณาแนวทางเรื่อง ความยืดหยุ่นร่วมกันต่อไป

สาระสำคัญอีกประการหนึ่งของ ACE Blueprint คือการกำหนดให้จัดทำความตกลง ยอมรับร่วม (MRA) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2012 (พ.ศ. 2555) และดำเนินการตามข้อตกลงภายในปี 2015 (พ.ศ. 2558) เพื่ออำนวยความสะดวกในการ เคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ แรงงานเชี่ยวชาญ และผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2553)

ง. กรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน (ASEAN Framework for the Integration of Priority Sectors)

เป็นกรอบที่ผู้นำอาเซียนลงนามในที่ประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 10 ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 28-29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 โดยมีเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการรวมกลุ่มสาขาสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา (ได้แก่ ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ ท่องเที่ยว และการบิน) ภายในปี 2010 (พ.ศ. 2553) โดยมุ่งเน้นการเปิดเสรีทางการค้าเพื่อสร้างเขตเศรษฐกิจ และการขยายความร่วมมือระหว่างกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (ASEAN 2004)

⁹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. <<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file/afas.htm>>

ทั้งนี้ประเทศไทยได้ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในสาขาท่องเที่ยวและการบิน โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สาขาท่องเที่ยว) และกระทรวงคมนาคม (สาขการบิน) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ และในฐานะประเทศผู้ประสานงาน ประเทศไทยโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามีภารกิจในการจัดทำ “แผนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสาขาการท่องเที่ยว” (Roadmap for Integration of Tourism Sector 2004-2010) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการเปิดเสรีบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภูมิภาค รวมถึงมาตรการต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยวภายในอาเซียน (เช่น กระบวนการออกวีซ่าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การยกเว้นวีซ่าให้คนชาติอาเซียน การเร่งรัดการจัดทำ ASEAN Single Visa) การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการตลาดเพื่อสนับสนุนอาเซียนให้เป็นจุดหมายปลายทางเดียว (ASEAN as a single tourism destination) การส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว และการจัดทำมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งบุคลากรให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล (ASEAN Secretariat 2007)

จ. ข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (ASEAN MRA on Tourism Professionals)

MRA ด้านการบริการถือเป็นรูปแบบล่าสุดของการพัฒนาความร่วมมือด้านการค้าบริการของอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรองจากองค์กรภายในประเทศ สามารถได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกที่ร่วมลงนาม เพื่อช่วยสนับสนุนการเคลื่อนย้ายผู้ให้บริการวิชาชีพภายในภูมิภาค ภายใต้กฎเกณฑ์และข้อบังคับของประเทศสมาชิก และเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวโดยการใช้มาตรฐานสมรรถนะพื้นฐานการท่องเที่ยว (Minimum Competency Standard for Tourism) เป็นหลักอาเซียนเชื่อว่า MRA จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นระดับภูมิภาคในผลของการฝึกอบรมด้านท่องเที่ยว และคุณสมบัติของผู้ผ่านการฝึกอบรม ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการลงทุนภายในภูมิภาคและการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย (ASEAN Secretariat 2011b)

ทั้งนี้ในการประชุมรัฐมนตรีท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (M-ATM) ครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2552 ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม รัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวในอาเซียน 9 ประเทศ โดยไทยเป็นประเทศเดียวที่ยังไม่ได้ลงนาม เนื่องจากติดเงื่อนไขต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญของประเทศ แต่ในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียน ไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปิดเสรีอาเซียนได้

วัตถุประสงค์ของข้อตกลงฯ คือ (ASEAN 2009)

- (1) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพบริการการท่องเที่ยว
- (2) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ด้านการสอน และฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพบริการการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน โดยใช้สมรรถนะเป็นหลัก (competency-based) รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือและเพิ่มขีดความสามารถในหมู่สมาชิกอาเซียน

อาเซียนจะจัดทำมาตรฐานสมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP) ให้แล้วเสร็จ และสามารถนำไปใช้ได้ในประเทศสมาชิก โดย ACCSTP จะระบุถึงสมรรถนะพื้นฐานขั้นต่ำของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวที่ต้องการทำงานในสายงานสาขาต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวในอาเซียนตามรายชื่อที่อยู่ในภาคผนวกของข้อตกลงฯ

การกำหนดมาตรฐานดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว และสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือทางด้าน MRA ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อสร้างความมั่นใจในผลลัพธ์ของการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวและคุณสมบัติของผู้ผ่านการอบรม ซึ่งจะมีส่วนช่วยกระตุ้นการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคและการเคลื่อนย้ายเสรีของแรงงานบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว

คุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนจะได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดที่ลงนามในข้อตกลงฯ ซึ่งหมายความว่า บุคลากรที่ได้รับประกาศนียบัตรสมรรถนะวิชาชีพบริการท่องเที่ยวในสาขาที่ระบุใน ACCSTP จากหน่วยงาน TPCB ของประเทศใดประเทศหนึ่ง ก็จะสามารถทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ได้ด้วย โดยสิทธิการทำงานจะอยู่ภายใต้กฎหมายและข้อบังคับของประเทศที่บุคคลผู้นั้นถูกจ้างงาน ดังนั้นประกาศนียบัตรดังกล่าวจึงถือเป็นเครื่องรับรองสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการสมัครงานด้านการท่องเที่ยวในประเทศสมาชิกอาเซียน

ตามสาระในข้อตกลงฯ หลักสูตรการท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (Common ASEAN Tourism Curriculum: CATC) ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีการท่องเที่ยวอาเซียนจะถูกจัดทำขึ้นสำหรับธุรกิจสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มธุรกิจโรงแรม (Hotel Services) และกลุ่มธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว (Travel Services) โดยจะครอบคลุมทั้งหมด 32 ตำแหน่งงาน ใน 6 สาขา (ASEAN 2009) ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 6: กลุ่มธุรกิจและประเภทงานภายใต้ข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว

(1)กลุ่มธุรกิจโรงแรม (Hotel Services): 23 ตำแหน่งงานใน 4 สาขา ได้แก่

1. Front Office (พนักงานในสำนักงาน)
 - 1.1 Front Office Manager
 - 1.2 Front Office Supervisor
 - 1.3 Receptionist
 - 1.4 Telephone Operator
 - 1.5 Bell Boy
2. House Keeping (พนักงานทำความสะอาด)
 - 2.1 Executive Housekeeper
 - 2.2 Laundry Manager
 - 2.3 Floor Supervisor
 - 2.4 Laundry Attendant
 - 2.5 Room Attendant
 - 2.6 Public Area Cleaner
3. Food Production (ผู้ผลิตอาหาร)
 - 3.1 Executive Chef
 - 3.2 Demi Chef

3.3 Commis Chef

3.4 Chef de Partie

3.5 Commis Pastry

3.6 Baker

3.7 Butcher

4. Food and Beverage Services (ผู้ให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม)

4.1 F&B Director

4.2 F&B Outlet

4.3 Head Waiter

4.4 Bartender

4.5 Waiter

(2) กลุ่มธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว (Travel Services): 9 ตำแหน่งงานใน 2 สาขา ได้แก่

1. Travel Agencies (ตัวแทนนำเที่ยว)

1.1 General Manager ผู้จัดการทั่วไป

1.2 Assistant General Manager ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป

1.3 Senior Travel Consultant ผู้ให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยวอาวุโส

1.4 Travel Consultant ผู้ให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยว

2. Tour Operation (ผู้ประกอบการท่องเที่ยว)

2.1 Product Manager

2.2 Sales and Marketing Manager ผู้จัดการด้านฝ่ายขายและการตลาด

2.3 Credit Manager

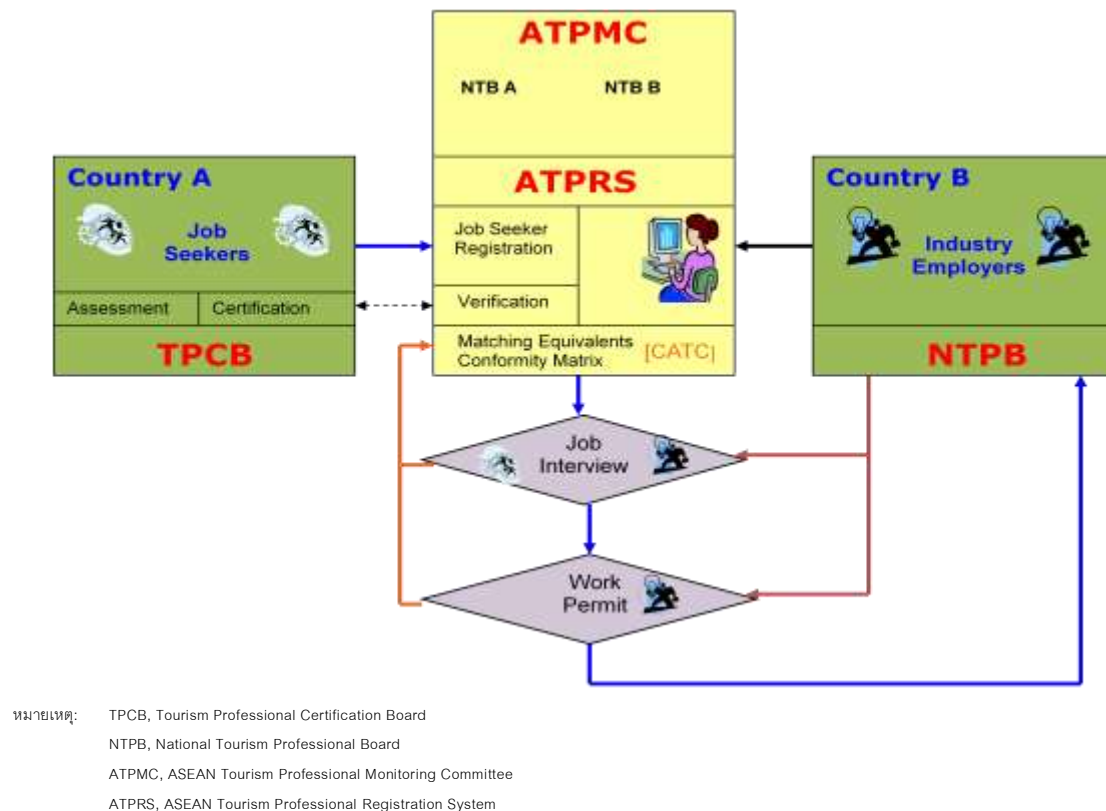
2.4 Ticketing Manager ผู้จัดการด้านการจองตั๋ว

2.5 Tour Manager

สำหรับแผนการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับแต่ละตำแหน่งงาน การพัฒนา Training Toolbox การจัด TOT Program for Master Trainer และการจัดการอบรมสำหรับ Master Assessor ทาง ASEAN NTOs บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: 2011 – 2015) เรียบร้อยแล้ว โดยเบื้องต้นจะเริ่มดำเนินการในสาขา Front Office ก่อน และเพื่อให้การขับเคลื่อนงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาเซียนร่วมกันกำหนดกลไกในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ดังนี้

1. คณะกรรมการบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งชาติ (National Tourism Professional Board: NTPB) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานด้านการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวอื่นๆ มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ MRA ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในประเทศ รวมทั้งพัฒนา กำกับ และติดตามผลการยกระดับสมรรถนะบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้ใน ACCSTP
2. คณะอนุกรรมการรับรองบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (Tourism Professional Certification Board: TPCB) คือหน่วยงานภาครัฐ และ/หรือ องค์กรที่ถูกจัดตั้งโดยรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ทำหน้าที่ประเมินและขึ้นทะเบียนหรือยกเลิกทะเบียนบุคลากรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยว ACCSTP ทั้งในระดับชาติของประเทศตนเอง และในระดับภูมิภาคอาเซียนซึ่งสามารถทำงานในทุกประเทศในอาเซียนได้ รวมทั้งมีหน้าที่พัฒนา ดำเนินการและดูแลการลงทะเบียนบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวและตำแหน่งงานผ่านทางระบบ ATPRS
3. คณะกรรมการกำกับดูแลบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Tourism Professional Monitoring Committee: ATPMC) เป็นคณะกรรมการระดับภูมิภาคที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานการท่องเที่ยวระดับชาติ (ASEAN NTOs) และผู้แทนจาก NTPBs มีหน้าที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ MRA จัดทำและปรับเปลี่ยนกลไกที่จำเป็นของ MRA ช่วยสนับสนุนและกำกับดูแล ACCSTP และ CATC โดยจะทำหน้าที่แจ้งให้หน่วยงาน TPCB ทราบถึงข้อมูลสำคัญ เช่น ในกรณีที่บุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวต่างชาติจะไม่ได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกอีกต่อไป รวมทั้งมีหน้าที่รายงานความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานแก่ ASEAN NTOs

กลไกและกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติของข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว แสดงดังแผนภาพ

แผนภาพ 7: กลไก กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติของ MRA on Tourism Professionals

2.5 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนระดับทวิภาคี

ด้วยเหตุที่การเจรจาเปิดตลาดเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวภายใต้กรอบของ GATS เป็นไปอย่างล่าช้าและมีระดับการเปิดตลาดที่ต่ำมาก เนื่องจากจุดยืนที่แตกต่างกันระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา และการมีจำนวนประเทศที่เข้าร่วมเจรจาเป็นจำนวนมากถึงกว่า 140 ประเทศทั่วโลก ทำให้ประเทศสมาชิกของ WTO นิยมที่จะใช้กรอบของการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement – FTA) หรือความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Economic Partnership Agreement – EPA) ระดับทวิภาคี (Bilateral level) เป็นกรอบของการเจรจาเปิดตลาดเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ลงนามในความตกลงด้านการค้าบริการระดับทวิภาคี จำนวน 5 ฉบับ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ก) ได้แก่

1. ความตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีออสเตรเลีย-ไทย (TAFTA)
2. ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย (JTEPA)
3. ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ACFTA)
4. ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - เกาหลี (AKFTA)
5. ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ (AANZFTA)

เมื่อเปรียบเทียบกับ GATS แล้ว ความตกลงทวิภาคีในรูปของ FTA หรือ EPA เหล่านี้มีลักษณะ 4 ประการที่ได้เปรียบ GATS (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551) ได้แก่

(1) กว้างกว่า GATS

GATS จะครอบคลุมเฉพาะการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาระหว่างประเทศ เพื่อเข้าไปให้บริการในต่างประเทศเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงมาตรการเกี่ยวกับคนงานซึ่งเข้าไปในต่างประเทศเพื่อหางานทำ มาตรการเกี่ยวกับสัญชาติ การพำนักรหรือการจ้างงานในลักษณะถาวรตลอดจน มาตรการเกี่ยวกับคนเข้าเมือง หรือมาตรการเพื่อให้การเคลื่อนย้ายบุคคลระหว่างประเทศเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น กฎหมายและอนุบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าเมืองและการทำงานของคนต่างด้าว ตลอดจนการบริหารจัดการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบเขตของ GATS และเป็นอำนาจอธิปไตยของสมาชิก WTO อย่างเต็มที่ และไม่สามารถจะหยิบยกมาเจรจาภายใต้กรอบของ GATS ได้ แต่สามารถยกมาเจรจาภายใต้ขอบ FTA หรือ EPA ได้

(2) ลึกกว่า GATS

ความตกลง FTA และ EPA เป็นการผูกพันที่จะเปิดตลาดการเคลื่อนย้ายบุคคลที่ลึกลงไปมากกว่า GATS เช่น การรวมตลาดแรงงานของรัฐภาคีเข้าด้วยกันในระดับลึก ตัวอย่างเช่น EU-Switzerland Free Trade Agreement ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่จะให้คนชาติของรัฐภาคีเข้าไปและพำนักอยู่ในประเทศของรัฐภาคีเป็นระยะเวลานานพอสมควร เพื่อหางานทำในประเทศดังกล่าว เป็นต้น หรือความตกลงที่มีเนื้อหาละเอียดไปถึงระดับการยอมรับคุณสมบัติ (MRA) เช่น กรณีที่ประเทศฟิลิปปินส์ขอให้ประเทศญี่ปุ่นยอมรับคุณสมบัติของนางพยาบาลและผู้ดูแลคนชรา (Care Workers) ที่จบจากสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ หรือกรณีที่ประเทศไทยขอให้ประเทศออสเตรเลียและประเทศญี่ปุ่นยอมรับคุณสมบัติของพ่อครัว/แม่ครัวไทย เป็นต้น ตลอดจนการตั้งคณะกรรมการพิเศษ (ร่วม) ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น เกี่ยวกับการยอมรับคุณสมบัติซึ่งเป็นสถาบัน (Institution)

(3) ตรงกับความต้องการของรัฐภาคี (Tailor-made)

ส่วนใหญ่แล้วเนื้อหาของความตกลง FTA และ EPA จะตอบสนองต่อความต้องการของรัฐภาคีได้มากกว่า GATS ซึ่งกำหนดเพียงกรอบกว้างๆ ยกตัวอย่างเช่น ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ญี่ปุ่นต้องการให้การเคลื่อนย้ายบุคคลประเภทผู้โอนย้ายภายในกิจการเป็นไปโดยเสรีและสะดวกรวดเร็วที่สุด โดยขอให้ประเทศไทยยกเลิกอนุบัญญัติที่จำกัดจำนวนผู้ให้บริการต่างชาติซึ่งได้กำหนดให้ Work Permit ได้ไม่เกิน 10 คนต่อ 1 บริษัท ให้ยกเลิกเงื่อนไขให้จ้างคนไทย 4 คนต่อการจ้างงานต่างด้าว 1 คน (4 : 1) ในการพิจารณาอนุญาตให้พำนัก ทำงาน และอยู่ต่อในไทย และให้ยกเลิกเงื่อนไขการกำหนดเงินเดือนขั้นต่ำในการพำนัก ทำงานและขออยู่ต่อในไทย ในขณะที่ไทยต้องการให้ประเทศญี่ปุ่นเปิดตลาดการเคลื่อนย้ายแรงงานระดับกลางและต่ำให้กับประเทศไทยเป็นการตอบแทน ซึ่งข้อเรียกร้องเฉพาะเหล่านี้ย่อมไม่สามารถเจรจาในกรอบของ GATS ได้

(4) ความยืดหยุ่น (Flexibility)

ความตกลง FTA และ EPA มีความยืดหยุ่นกว่า GATS ความยืดหยุ่นในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551) ได้แก่

- ความยืดหยุ่นในเรื่องรูปแบบ: ตัวอย่างเช่น ภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-สิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่นยอมผูกพันที่จะรับแพทย์และทันตแพทย์สิงคโปร์จำนวนไม่เกิน 7 คน และ 2 คนตามลำดับ เข้าไปประกอบอาชีพในประเทศญี่ปุ่น แต่ต้องรักษาเฉพาะคนไข้ที่ไม่ใช่คนไข้ญี่ปุ่นเท่านั้น และประเทศสิงคโปร์ผูกพันที่จะรับแพทย์ญี่ปุ่นและทันตแพทย์ญี่ปุ่น จำนวนไม่เกิน 15 คนและ 5 คนตามลำดับ เข้าไปทำงานในประเทศสิงคโปร์โดยมีเงื่อนไขว่าต้องรักษาเฉพาะคนไข้ที่เป็นคนญี่ปุ่นเท่านั้น การผูกพันดังกล่าวทำโดย “การแลกเปลี่ยน Note Verbal” (Exchanging Notes Verbal)

- ความยืดหยุ่นในเรื่องเนื้อหา: ยกตัวอย่างเช่น ภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-มาเลเซีย (JMEPA) นั้น จะไม่มีข้อบทเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Chapter on Movement of Natural Persons) แยกออกมาเป็นข้อบทเฉพาะต่างหาก แต่จะมีบทบัญญัติเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ข้อบทเรื่องการลงทุน (Chapter on Investment) หรือเรื่องการยอมรับคุณสมบัติภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-ฟิลิปปินส์ (JPEPA) นั้น แม้ว่าญี่ปุ่นจะยอมรับคุณสมบัติของพยาบาลและผู้ดูแลคนสูงอายุที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ โดยอนุญาตให้เข้ามาทำงานควบฝักงานในประเทศญี่ปุ่นก่อน แต่หลังจากนั้น พยาบาลและผู้ดูแลคนสูงอายุจะต้องสอบ National Exam ให้ผ่านภายใน 3 ครั้ง หากไม่ผ่านจะต้องเดินทางกลับไปยังประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น

2.6 รายงานการศึกษาและการประเมินผลกระทบจากการเปิดเสรี

เนื้อหาในส่วนต่อไปนี้เป็นารรวบรวมผลสรุปจากรายงานการศึกษาและการวิจัย รวมทั้งบทความทางวิชาการต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้าและการบริการระหว่างประเทศ ทั้งในระดับพหุภาคีและระดับภูมิภาค เป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและช่วยในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากหลายแง่มุม เพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์สามารถส่งเสริมผลประโยชน์และขณะเดียวกันก็ช่วยป้องกันผลเสียที่อาจตามมาให้ได้มากที่สุด

ก. ผลกระทบของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าภาคบริการ (The General Agreement on Trade in Services – GATS)

GATS คือข้อตกลงร่วมในระดับพหุภาคีที่จัดทำขึ้นภายใต้ระบบของ WTO เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ทางการค้าของภาคบริการระหว่างประเทศ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ 3) โดย WTO เชื่อว่า GATS จะนำมาซึ่งประโยชน์หลายประการ อาทิเช่น การเคลื่อนย้ายคนเข้าไปให้บริการในต่างประเทศจะทำให้การค้า การลงทุน การบริการ และการสะสมความมั่งคั่งของโลกโดยรวมดีขึ้นกว่าเดิม เกิดความคล่องตัวในการบริการให้ไปสู่ความเป็นเลิศได้ง่ายกว่าเดิม การถ่ายทอดเทคโนโลยีทำได้ดีกว่าเดิม การบริการที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเกิดขึ้นได้ง่าย และเกิดการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่า (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548)

กลุ่มผู้สนับสนุน GATS มักอ้างถึงถึงผลประโยชน์สำคัญ 5 ประการของการเปิดเสรีการค้าบริการในประเทศกำลังพัฒนา (Woodroffe 2002) ได้แก่

- (1) การส่งออกของภาคบริการ Export of services
- (2) การเพิ่มแหล่งเงินทุน New sources of finances
- (3) การกระตุ้นธุรกิจภายในประเทศ The stimulation of local firms
- (4) การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ Transfer of technology and knowledge
- (5) การสร้างงาน Creating employment

อย่างไรก็ตามยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลกระทบที่สืบเนื่องมาจาก GATS หลายประการ ข้อควรคำนึงสำคัญ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในการค้าต่างมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการดักตวงผลประโยชน์จากเวทีการค้าที่เปิดเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาและบริษัทขนาดเล็กทั่วไป การเปิดเสรีทางค้าที่คาดว่าจะช่วยเพิ่มปริมาณการลงทุนจากต่างชาติในธุรกิจภาคบริการและการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงการเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ การใช้จ่าย และการจ้างงาน แต่ถ้าการพัฒนาเหล่านี้เกิดขึ้นจากการลงทุนจากต่างชาติเพียงอย่างเดียว อาจนำ

ประเทศไปสู่การเพิ่มขึ้นของการรั่วไหลทางเศรษฐกิจ (economic leakages) และการลดลงของการควบคุมรูปแบบและขีดจำกัดของการพัฒนา (Diaz-Benavides 2001; Hoad 2003).

เอกสารหลายฉบับถูกจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ GATS ต่อประเทศกำลังพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น รายงานเรื่อง GATS: A Diservice to the Poor ซึ่งจัดทำโดย Jessica Woodroffe (2002) ภายใต้การสนับสนุนของ World Development Movement (WDM) รายงานดังกล่าวสรุปว่า GATS เป็นข้อตกลงที่จะนำผลเสียมาสู่ประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศที่ยากจน ผู้วิจัยพบว่าผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการเปิดเสรีการค้าบริการ เช่น การดึงดูดเงินตราต่างประเทศ การเพิ่มการจ้างงานและการถ่ายทอดเทคโนโลยี นั้นมีอย่างจำกัด เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาไม่ใช่ประเทศส่งออกหลักด้านการบริการ ดังนั้นจึงได้รับประโยชน์เพียงเล็กน้อยจากการเปิดตลาดใหม่ในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ให้บริการส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนาเป็นบริษัทข้ามชาติ (Multinational Company) ทำให้เกิดการรั่วไหลทางเศรษฐกิจภายในประเทศและส่งผลเสียแก่อุตสาหกรรมบริการ ในขณะที่เดียวกัน ผู้บริโภคเองกลับไม่ได้รับผลประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันตามกลไกตลาด เนื่องจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้กลายเป็นผู้ผูกขาดทางการค้า ทำให้ไม่เกิดการแข่งขันในตลาด ปัญหานี้ยังสืบเนื่องมาจากความอ่อนแอของหน่วยงานระดับชาติของภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลด้านกฎหมาย ซึ่ง GATS มีส่วนทำให้ปัญหานี้แย่ลง

ทั้งนี้ Woodroffe (2002) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของ GATS ที่ส่งผลกระทบสำคัญอีก 3 ประการ ได้แก่

(1) GATS เป็นความตกลงที่กว้างและครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าความตกลงด้านการค้าอื่นๆ รวมทั้งครอบคลุมทุกรูปแบบของการบริการ (Mode 1-4) ดังนั้น GATS จึงส่งผลกระทบต่อความสามารถและอำนาจของรัฐบาลในการควบคุมบริษัทต่างชาติที่เข้ามาตั้งกิจการในประเทศ นอกจากนี้ GATS ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและความตกลงด้านการค้า

(2) กฎเกณฑ์ของ GATS ล่วงละเมิดการวางนโยบายของรัฐมากกว่าความตกลงใดๆ ของ WTO ที่ผ่านมารัฐบาลของหลายประเทศได้พยายามควบคุมภาคการบริการมากกว่าภาคส่วนอื่นๆ ของระบบเศรษฐกิจ (เช่น ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม) ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการบริการถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ กฎเกณฑ์ของ GATS นอกเหนือจากต้องการให้บริษัทต่างชาติได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกับบริษัทภายในประเทศแล้ว ยังจำกัดอำนาจของรัฐบาลในการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นั่นคือ GATS ให้สิทธิแก่บริษัทให้อยู่เหนือรัฐบาลของประเทศนั้นๆ

(3) ธุรกิจบริการบางประเภทไม่ได้มุ่งเพื่อการซื้อขาย ยกตัวอย่างเช่น บริการด้านสุขภาพ บริการด้านการศึกษาและบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในสังคมที่ไม่อาจปล่อยให้อยู่ในมือของตลาด หรือถูกควบคุมโดยความตกลงระหว่างประเทศที่วางอยู่บนพื้นฐานของตลาดเพียงอย่างเดียว

ล่าสุดในบทความของ Babu P. George และ Tony L. Henthorne (2007) ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงผลกระทบของ GATS ต่อการพัฒนารายอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศโลกที่สาม ผู้เขียนได้วิจารณ์ว่าที่ผ่านมา GATS ไม่ได้เอื้อประโยชน์มากนักต่อธุรกิจท่องเที่ยวขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งยังส่งผลดีเพียงเล็กน้อยต่อหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสาระของ GATS ไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อยกเว้นต่าง ๆ ครอบคลุมเพียงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ พืชและสัตว์ แต่ไม่ได้รวมถึงทรัพยากรที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งได้แก่ สังคมและวัฒนธรรม ในเนื้อหาของ GATS ไม่ได้มีการระบุการขดเชยสำหรับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจได้รับผลกระทบจากการเติบโตของภาคบริการและการท่องเที่ยว รวมทั้งไม่ได้ระบุมาตรการสำหรับรับมือกับการกีดกันชายหาดหรือการปกป้องทรัพยากรซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันบางกลุ่มกลับมีความเห็นว่า การควบคุมการเข้าถึงตลาดและการจำกัดการลงทุนของบริษัทต่างชาติเป็นเครื่องมือที่ดีในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะจะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น (Woodroffe 2002) ถึงแม้ว่าจะเป็นการขัดแย้งกับหลักการของ GATS ดังนั้นประเทศสมาชิก WTO/OMC หลายประเทศได้ร้องขอให้มีการยกเลิกข้อบังคับบางประการของ GATS และอนุญาตให้รัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายบางข้อเพื่อประโยชน์ในการปกป้องสิ่งแวดล้อมของประเทศ

จุดยืนและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนายังถือเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ GATS กล่าวคือ ประเทศพัฒนาแล้วเป็นประเทศที่มีการส่งออกและการลงทุน ด้านการค้าบริการไปยังประเทศกำลังพัฒนา ทำให้บริษัทข้ามชาติซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศพัฒนาแล้ว ในขณะที่บริษัทลูก (Subsidiary Company) หรือบริษัทในเครือ (Affiliated Company) จำนวนมากตั้งอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ประเทศพัฒนาแล้วจึงต้องการให้มีการเปิดตลาดเพื่อให้มีการโอนย้ายพนักงานในบริษัทข้ามชาติเป็นไปโดยเสรี สะดวกรวดเร็ว และปราศจากข้อจำกัดใดๆ แต่ประเทศพัฒนาแล้วจะยอมรับเฉพาะบุคคลที่เป็นแรงงานที่มีทักษะสูงจากประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น ซึ่งย่อมขัดแย้งกับผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนา เพราะประเทศกำลังพัฒนาต้องการรักษาบุคลากรที่มีทักษะสูงไว้พัฒนาประเทศของตนและ

ต้องการส่งออกแรงงานไร้ทักษะ (Unskilled Labor) หรือแรงงานกึ่งทักษะ (Semi-Skilled Labor) ไปยังประเทศพัฒนาแล้ว แต่โดยทั่วไปนั้น ประเทศพัฒนาแล้วมักมีความอ่อนไหวในเรื่องการเปิดรับคนงานเหล่านี้มาก และส่วนใหญ่จะมีนโยบายเรื่องระดับทักษะของคนงานต่างชาติที่จะรับเข้าไปทำงานที่ชัดเจน (ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา 2551)

ตัวอย่างที่ชัดเจนของประเด็นปัญหาที่กล่าวข้างต้น ได้แก่ กรณีญี่ปุ่นกับไทย ญี่ปุ่นเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มาลงทุนในประเทศไทยมากที่สุดในโลก ปัจจุบันมีบริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยโดยเป็นสมาชิกของสมาคมหอการค้าญี่ปุ่นประมาณ 1,800 บริษัท บริษัทเหล่านี้ย่อมประสงค์จะเห็นประเทศไทยอนุญาตให้มีการโอนย้ายพนักงานภายในบริษัทระหว่างบริษัทแม่ที่ตั้งอยู่ในประเทศญี่ปุ่นกับบริษัทลูกที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยได้อย่างเสรีและสะดวกรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในทางกลับกันประเทศไทยประสงค์ที่จะส่งออกแรงงานไร้ทักษะหรือแรงงานกึ่งทักษะ เช่น ช่างก่อสร้าง พ่อครัว แม่ครัว ไปยังประเทศญี่ปุ่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ประเทศไทยยอมรับพันธกรณีเรื่องการเปิดตลาดภายใน Mode 4 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551) แต่ประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายเรื่องการรับคนงานต่างชาติที่ชัดเจนเรียกว่า แผนแม่บทว่าด้วยการจ้างงานแผนที่ 9 (Dai 9 ji Koyotaisaku Kihonkeikaku: The 9th Master Plan on Employment 1999-2009) ซึ่งกำหนดว่าจะเปิดรับเฉพาะคนงานต่างชาติที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะและความรู้ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี ส่วนการเปิดให้แรงงานต่างชาติที่ไร้ทักษะเข้ามาทำงานในประเทศจะต้องใช้ความรอบคอบอย่างยิ่งในการพิจารณา โดยจะต้องพิจารณาประกอบกับประชามติของประชาชนญี่ปุ่นด้วย (Watanabe 2007) ซึ่งหมายความว่าโดยหลักแล้ว ประเทศญี่ปุ่นจะไม่เปิดตลาดให้กับแรงงานต่างชาติที่ไร้ทักษะเลย

ข้อโต้แย้งประการหนึ่งของ GATS คือเรื่องของขั้นตอนการดำเนินการเพื่อบังคับใช้ ในสาระของ GATS ถึงแม้ว่าแต่ละประเทศจะมีอิสระในการตัดสินใจว่าจะร่วมเปิดเสรีในภาคการค้าใดบ้าง รวมถึงลำดับขั้นตอนและรายละเอียดของนโยบายในระดับชาติ กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่จะถูกนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ทุกประเทศจะต้องกำหนดเวลาที่แน่นอนในการเปิดเสรี รวมทั้งต้องจัดทำตารางเวลาสำหรับส่งผู้บริหารระดับสูง และตัวแทนการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ถ้าประเทศใดไม่สามารถทำตามกำหนดเวลาดังกล่าว ก็จะถูกนำเข้าไปสู่กระบวนการบังคับของ WTO โดยไม่มีการคำนึงถึงความไม่คงที่ (Heterogeneity) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของของภาคบริการและการท่องเที่ยว (George & Henthorne 2007) ทั้งนี้ยังผนวกกับอุปสรรคที่ว่า ส่วนใหญ่แล้วรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนายังขาดความรู้ในการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับใดในการดำเนินงานตามขั้นตอนของ GATS (Woodroffe 2002)

นอกจากนี้ถึงแม้ว่า GATS จะมีการกำหนดกรอบการทำงานขั้นพื้นฐานไว้แล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การค้าเสรีได้ ทั้งนี้เพราะความแตกต่างด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศกำลังพัฒนายังด้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วค่อนข้างมาก เพราะการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคบริการต้องมีความพร้อมทั้งด้านเทคโนโลยี เงินทุน เครือข่ายทางการค้าด้านอื่นๆ และประสบการณ์สะสมในการให้บริการข้ามประเทศ หรือเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548)

ที่ผ่านมา GATS มุ่งเน้นที่จะจัดข้อกีดขวางในการลงทุนด้านการท่องเที่ยวและการบริการ (Mode 3) โดยที่รัฐบาลของประเทศไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ ยกเว้นในกรณีที่เกิดความไม่เป็นธรรมทางธุรกิจที่สามารถพิสูจน์ต่อหน้าองค์กรอิสระได้ (CIEL 2002) การเปิดตลาดเสรีและการปฏิบัติต่อนักลงทุนตามแนวทางของ GATS ดังกล่าว เป็นการจำกัดความสามารถของภาครัฐในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ และอาจส่งผลให้ภาครัฐประสบความยากลำบากในการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น ในการออกแบบก่อสร้างโรงแรมข้ามชาติโดยไม่คำนึงถึงข้อบังคับของประเทศ อาจเป็นการทำลายลักษณะเฉพาะทางนิเวศวิทยาหรือความงามของพื้นที่ (George & Henthorne 2007)

ในส่วนของการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านการบริการระหว่างประเทศ (Mode 4) ซึ่งถือว่ามีระดับการผูกพันน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ Mode 1, 2, และ 3 (ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา 2551) แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งที่ประเทศต่างๆ ไม่ควรมองข้าม ผลกระทบที่สำคัญได้แก่

- ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เช่น ทำให้คนในชาติถูกคนต่างชาติแย่งงาน
- ผลกระทบต่อสังคม เช่น คนต่างชาติก่ออาชญากรรม ทำให้ระบบสังคมของชาติที่เคยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต้องเปลี่ยนแปลงไป
- ผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข เช่น คนต่างชาติเป็นพาหะของโรคติดต่อร้ายแรงบางโรคซึ่งในประเทศพัฒนาแล้วไม่มีโรคภัยเรื้อรังดังกล่าวหรือสามารถกำจัดให้หมดไปแล้ว
- ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ เช่น คนต่างชาติซึ่งเป็นผู้ก่อการร้ายแอบเข้ามาในรูปคนทำงาน

ผลกระทบเหล่านี้ทำให้หลายประเทศมีความระมัดระวังอย่างยิ่งในการที่จะยอมผูกพันยอมรับพันธกรณีเรื่องการเปิดตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติตาม Mode 4 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551)

ดังนั้นภาครัฐต้องตระหนักว่ากระบวนการของ GATS ไม่ได้นำมาซึ่งคุณประโยชน์เพียงอย่างเดียว ในบางกรณี GATS อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศได้ เช่น การที่รัฐบาลของประเทศจะต้องสูญเสีย สิทธิในการควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ หลักการที่สำคัญคือการเปิดเสรีภาคบริการควรต้อง นำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด

ข. ผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) ต่อผู้ประกอบการธุรกิจบริการไทย

ในปี พ.ศ. 2548 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้มอบหมายให้ บริษัทจี.เบซ อัลโลเอ็นซ์ ทำการศึกษาผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจภาคบริการไทย อันเนื่องมาจากการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) โดยเป็นการศึกษาเชิงลึกในธุรกิจบริการทั้งสิ้น อันได้แก่ (1) ธุรกิจ การขนส่งสินค้า (2) ธุรกิจการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยว (3) ธุรกิจบริการด้านบัญชี (4) ธุรกิจ บริการด้านกฎหมาย (5) ธุรกิจบริการโฆษณา (6) ธุรกิจบริการวิศวกรรม สถาปัตยกรรมและการ ก่อสร้าง (7) ธุรกิจบริการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ (8) ธุรกิจบริการให้เช่าเครื่องจักรและ เครื่องมือ (9) ธุรกิจบริการให้สิทธิการทำธุรกิจ และ (10) ธุรกิจบริการการรักษาพยาบาล อันเป็น “การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ” (Comparative Study) กับประเทศคู่เจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศ ไทยทั้ง 13 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ปากีสถาน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เปรู บารห์เรน ศรีลังกา พม่า เนปาลและภูฐาน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันระหว่างไทยกับประเทศ คู่เจรจา ประเมินความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขันเมื่อมีการเปิดเสรีภาคบริการทั้ง 10 ประเภท รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติและมาตรการในการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่บริษัท ผู้ให้บริการของไทยในแขนงต่างๆ

ในรายงานวิจัย บริษัทที่ปรึกษาได้การประเมินความได้เปรียบและเสียเปรียบในการ แข่งขัน เมื่อมีการเปิดเสรีภาคบริการทั้ง 10 ประเภท ใน 4 ลักษณะ (Mode 1-4) ระหว่างไทยกับ ประเทศคู่เจรจา 13 ประเทศ ซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 คือ ประเทศที่มีศักยภาพสูงในการแข่งขันกับไทยในภาคบริการ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน นิวซีแลนด์และอินเดีย

กลุ่มที่ 2 คือ ประเทศที่มีศักยภาพต่ำในการแข่งขันกับไทยในภาคบริการ ได้แก่ เปรู บารห์เรน ศรีลังกา พม่า บังคลาเทศ เนปาล และภูฐาน

ในส่วนของการบริการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยว (Travel Services) จากการวิเคราะห์ของบริษัทที่ปรึกษาจะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมแล้วผู้ประกอบการไทยจะมีความได้เปรียบในทุก Mode ต่อผู้ประกอบการของเกือบทุกประเทศคู่เจรจา ยกเว้นประเทศจีนที่ไทยจะเสียเปรียบในทุก Mode และประเทศสหรัฐอเมริกาที่ถึงแม้ไทยจะได้เปรียบใน Mode 1, 2 และ 4 แต่จะเสียเปรียบใน Mode 3 (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ความได้เปรียบและเสียเปรียบของธุรกิจเดินทางและท่องเที่ยวทั้ง 4 ลักษณะ (Mode 1-4)
ระหว่างไทย กับประเทศคู่เจรจา 13 ประเทศ

ประเทศคู่เจรจา	ความได้เปรียบ (√) เสียเปรียบ (X)			
	Mode 1 บริการข้ามพรมแดน	Mode 2 ซื้อจากต่างประเทศ	Mode 3 ตั้งสำนักงานต่างประเทศ	Mode 4 อนุญาตให้คนเข้าไปทำงาน
สหรัฐอเมริกา	√	√	X	√
ออสเตรเลีย	√	√	√	√
ญี่ปุ่น	√	√	√	√
จีน	X	X	X	X
นิวซีแลนด์	√	√	√	√
อินเดีย	√	√	√	√
ปากีสถาน	√	√	√	√
เปรู	√	√	√	√
บาร์เรน	√	√	√	√
ศรีลังกา	√	√	√	√
พม่า	√	√	√	√
เนปาล	√	√	√	√
ภูฏาน	√	√	√	√

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยตระหนักว่า ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลเก่าเมื่อ 6 ปีที่แล้ว ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยอาจไม่อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าหลายประเทศ ดังนั้น จึงควรต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวและการพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในตลาดการค้าและบริการ

นอกจากนี้ บริษัทที่ปรึกษายังได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็นจากผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีผู้เข้าสัมมนาทั้งสิ้น 87 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารภาคเอกชนจำนวน 57 ท่าน (ในจำนวนนี้เป็นวิทยากร 11 ท่าน) และตัวแทนจากภาครัฐจำนวน 30 ท่าน (ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)

การสัมมนาได้ผลสรุปเกี่ยวกับประเด็นท้าทายร่วมของภาคธุรกิจบริการไทยใน 8 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ความเชี่ยวชาญ และ ทักษะของธุรกิจ (Expertise & Skills)
- การวิจัย และ พัฒนาการของธุรกิจ (Research & Development)
- การสืบทอดทางธุรกิจ (Succession Plan)
- การจ้างบุคลากรที่เหมาะสม (Hire Suitable Staff)
- การพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development)
- การตลาด และการขาย (Marketing & Sales)
- ซอฟต์แวร์เฉพาะทางตามประเภทบริการ (Industry-Specific Software)
- การควบคุมการบริหารธุรกิจ (Business Process Controllability)

ผลจากแบบสอบถามปรากฏว่า การพัฒนาซอฟต์แวร์เฉพาะทางตามประเภทบริการของบริษัทผู้ให้บริการของไทยมีความพร้อมต่ำที่สุด (52% ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่ายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร) รองลงมาคือประเด็นเรื่องการวิจัยและพัฒนากิจการของธุรกิจ (44% ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่ายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร) นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากร และการว่าจ้างบุคลากรที่มีความเหมาะสมของบริษัทบริการของไทยก็ยังคงเป็นปัญหาที่รุนแรงอยู่ (41% ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่ายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร)

ทั้งนี้ ได้มีการเสนอแนะทางออกหรือทางเลือกของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วม (Stakeholders) ในธุรกิจการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยวของไทย

ตารางที่ 2: ข้อควรดำเนินการของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมในธุรกิจการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยวของไทย

ภาคส่วนหลัก	ข้อควรดำเนินการ
1. ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการไทย	1.1 ต้องมีทีมงานที่สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดีด้วยภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น และจีน เพื่อสามารถสร้างความคุ้นเคยและความสบายใจแก่ลูกค้าที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย หรือ จากประเทศไทยไปยังประเทศเป้าหมาย 1.2 ทีมงานต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นอินเทอร์เน็ตและอินเทอร์เน็ต 1.3 ผู้ประกอบการต้องติดตั้งอุปกรณ์ และเครือข่ายการสื่อสารที่เพียงพอในการให้บริการลูกค้า ตั้งแต่การวางแผนเดินทาง ระหว่างเดินทาง และหลังการเดินทางเสร็จสิ้นแล้ว 1.4 ต้องมีการนำเอาซอฟต์แวร์มาใช้ในการจัดตารางการเดินทาง และวางแผนการเดินทางอย่างครบทุกมิติที่ลูกค้าจำเป็นต้องได้รับบริการนั้น 1.5 พัฒนารูปแบบการบริหารให้พร้อมที่จะสร้างเครือข่ายกับผู้ประกอบการไทย และผู้ประกอบการต่างประเทศที่มีเครือข่ายนานาชาติมาก 1.6 วางตำแหน่งการแข่งขันที่คุณภาพการบริการแทนการแข่งขันด้วยราคา 1.7 ฝึกอบรมผู้ให้บริการด้วยการเสนอบริการที่มีเอกลักษณ์ไทย คือ “การบริการด้วยใจ” มากกว่าการมุ่งเน้นในการตักตวงผลประโยชน์จากลูกค้าเป็นสำคัญ 1.8 เปิดกว้างสำหรับการควมรวมธุรกิจให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการบริการได้ครอบคลุมในแขนงบริการต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น และเป็นการเฉลี่ยค่าใช้จ่ายที่แพงในระดับผู้บริหารออกไปยังกิจกรรมบริการมากขึ้น จึงทำให้ต้นทุนประกอบการต่อหน่วยมีความได้เปรียบในการแข่งขัน
2. ภาครัฐ	2.1 ทำการโฆษณาภาคบริการเดินทางและท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคโดยสื่อต่างๆ และควรเป็นการโฆษณาในเชิงธุรกิจมากกว่าการประชาสัมพันธ์การทำงานของหน่วยงานของรัฐ 2.2 นำผู้ประกอบการไทยไปเจาะตลาดต่างประเทศ ในลักษณะที่สนับสนุนให้เอกชนต่อเอกชนได้ตกลงรูปแบบธุรกิจกันเอง 2.3 ออกระเบียบปฏิบัติในพิธีการตรวจคนเข้าเมืองเป็นกรณีพิเศษ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในประเทศเป้าหมาย 2.4 สร้างซอฟต์แวร์สำหรับธุรกิจการเดินทางสำหรับผู้ประกอบการ เพื่อให้นำไปต่อยอดหรือปรับปรุงเพียงเล็กน้อย แล้วสามารถใช้งานในกิจการของตนเองได้เลย
3. สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ/ วิจัย	3.1 จัดทำหลักสูตรระยะสั้นที่มีการสอบและให้วุฒิปริญญาชีพ (Professional Certificate Programs) แก่บุคลากรที่ได้รับการศึกษาพื้นฐานจากสาขาวิชาชีพอื่น หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสาขาการเดินทางและท่องเที่ยว 3.2 เป็นพันธมิตรกับสถาบันการเดินทางและท่องเที่ยวของต่างประเทศ ที่มีแบรนด์เป็นที่รู้จักกันในระดับนานาชาติ เพื่อสร้างหลักสูตรและให้วุฒิปริญญาชีพของสถาบันที่มีชื่อเสียงหรือเป็นวุฒิปริญญา

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548

ค. บทบาทของ EU และผลกระทบของนโยบายตลาดการค้าเดียว (Single Market) ต่อภาคบริการในยุโรป

กลุ่มสหภาพยุโรป หรือ European Union (EU) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่ประกอบด้วย รัฐสมาชิก 27 ประเทศ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และถือว่าเป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาคที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด (Sbragia 2001) การประกาศใช้หน่วยเงินยูโร (Euro) ของกลุ่มประเทศสมาชิกจำนวน 12 ประเทศ¹⁰ ในปี พ.ศ. 2545 นำไปสู่การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบ ถึงแม้ว่ายังคงต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายหลักที่มีผลต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมือง ยกตัวอย่างเช่น การเห็นพ้องร่วมกันถึงแนวทางการดำเนินงานในอนาคตของ EU การเข้าร่วมของกลุ่มประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกซึ่งด้อยพัฒนามากว่ากลุ่มประเทศสมาชิกยุโรปตะวันตก และความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับนโยบายการกระจายอำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบไปยังองค์กรต่างๆ ของ EU (Anastasiadou & de Sausmarez 2006)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกลุ่มประเทศสมาชิก EU ตัวเลขทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ประชากรประมาณ 9 ล้านคน ถูกจ้างงานโดยตรงในธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.5 ของ GDP รวมของ EU (CEC 2002) ระดับการพัฒนาและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สูงของ EU ทำให้การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (international travel) กลายเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตของชาวยุโรป (WTO 2002) ในปี พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวถึง 414 ล้านคน (หรือร้อยละ 54 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก) เดินทางมายังภูมิภาคนี้ และเกือบร้อยละ 85 ของจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาคอื่น (CEC 2003) ตัวเลขเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงของภูมิภาคและความสำคัญของการท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาค (intraregional travel) ต่อเศรษฐกิจของ EU

EU เล็งเห็นว่าการท่องเที่ยวคือเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาภูมิภาค แต่ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรปถูกจำกัดและค่อนข้างลำบาก ในขณะที่เดียวกัน สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวยังไม่ได้การพัฒนาเท่าที่ควร (Hall 1998) ดังนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2542 EU จึงมอบเงินทุนแก่ประเทศสมาชิกเพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว เป็นจำนวนถึง 7.3 พันล้าน (หน่วยเงินก่อนหน้าที่จะเป็นยูโร) (Hall 2000)

¹⁰ ปัจจุบันมี 17 ประเทศที่ใช้เงินยูโร

นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของ EU คือการสร้างตลาดการค้าเดียว (The Single Market Programme) ของภาคบริการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับ GATS และ NAFTA ในการส่งเสริมการรวมเป็นหนึ่งเดียวทางเศรษฐกิจของธุรกิจบริการ แต่ไม่มีความตกลงใดสามารถเทียบได้กับนโยบายตลาดการค้าเดียวสำหรับภาคบริการของ EU ในด้านเนื้อหาที่ครอบคลุมและลึก ดังนั้น นโยบายนี้จึงถือได้ว่าเป็นห้องทดลอง (laboratory) เพื่อความเป็นไปได้ของการรวมเป็นหนึ่งเดียวของตลาดภาคบริการ รวมทั้งสามารถชี้ให้เห็นว่าอะไรคือความต้องการหลักของการรวมตลาด และอะไรคืออุปสรรคที่ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ต้องพิชิตเพื่อให้การรวมตลาดดำเนินไปได้ (Canoy and Smith 2008)

เป็นที่ทราบกันว่า “ตลาดการค้าเดียว” ค่อนข้างประสบความสำเร็จสำหรับ “สินค้า” แต่สำหรับ “การบริการ” นั้นยังมีจุดอ่อนอยู่ (OECD 2005) กล่าวกันว่าปัญหาสำคัญคือการที่ตลาดการค้าเดียวไม่สามารถครอบคลุมภาคบริการได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ต้องตระหนักว่า ยังมีการบริการหลายประเภทที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของตลาดการค้าเดียว (เช่น การบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ) เนื่องจากบริการเหล่านี้ไม่ได้มุ่งไปที่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้การบริการยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสินค้า จึงเป็นการยากที่จะสรุปเป็นนัยทั่วไป (generalization) (Canoy and Smith 2008)

Canoy and Smith (2008) วิเคราะห์ไว้ว่า มีลักษณะสำคัญ 2 ประการที่ทำให้ตลาดการค้าเดียวภาคบริการของ EU แตกต่างจากความตกลงด้านมาตรฐานสากลการบริการอื่นๆ

ประการที่ 1: ตลาดการค้าเดียวของ EU ครอบคลุมการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของทั้งแรงงานและเงินทุน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมตลาดบริการเข้าด้วยกัน

ประการที่ 2: EU มีอำนาจบังคับด้านกฎหมาย (legislative powers) ทำให้สามารถจัดการกับอุปสรรคที่เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมที่ขัดขวางการรวมตลาดได้โดยตรง และขณะเดียวกันก็ครอบคลุมทั้ง 27 ประเทศสมาชิก

ลักษณะพิเศษทั้ง 2 ประการนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างตลาดการค้าเดียวทำได้ไม่ถ้อยนักในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก หรืออีกนัยหนึ่งที่ว่า ถ้าธุรกิจบริการข้ามพรมแดนไม่สามารถรวมเข้าด้วยกันเป็นตลาดการค้าเดียวภายใต้ EU ได้ ก็มีความเป็นไปได้สูงที่จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ที่อื่นเช่นกัน (Canoy and Smith 2008)

ภูมิภาคยุโรปมีศักยภาพของการบริการข้ามพรมแดนที่ค่อนข้างสูง จากแบบจำลองการคำนวณของ Kox and Lejour (2005) แสดงให้เห็นว่า ถ้ากลุ่มประเทศยุโรปนำ “ข้อตกลงร่วม” (mutual recognition) มาใช้มากขึ้น การค้าบริการในระดับทวิภาคี (bilateral trade) จะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 - 60 แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับระดับชาติ (national regulations) มักเป็นข้อกีดขวางต่อการลงทุนของบริษัทต่างชาติ จากการคำนวณทางบัญชี คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission 2005) ได้ประเมินว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทต่างชาติที่ทำธุรกิจในอีกประเทศสมาชิกหนึ่ง จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าบริษัทคู่แข่งซึ่งเป็นบริษัทในประเทศถึงร้อยละ 23 ดังนั้นการจัดข้อกีดขวางเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการผลิต รวมทั้งเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.4 และเพิ่มอัตราการจ้างงานร้อยละ 0.3

เป็นที่ชัดเจนว่าการเปิดตลาดบริการในแต่ละรูปแบบ (Mode 1-4) ส่งผลกระทบต่อตลาดระดับชาติแตกต่างกัน การเคลื่อนย้ายเสรีของทั้งแรงงานทักษะสูงและแรงงานไร้ทักษะ (Mode 4) เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดบริการในยุโรป ในขณะที่การให้สิทธิในการตั้งสำนักงาน (Mode 3) เป็นรูปแบบทั่วไปที่ใช้ในการเจาะตลาดบริการ รวมทั้งเป็นรูปแบบที่ทั้งบริษัทเอกชนและหน่วยงานภาครัฐนิยม การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment – FDI) ยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวมตลาดบริการเข้าด้วยกัน ส่วนการให้บริการข้ามพรมแดนประเทศ (Mode 1) ในภูมิภาคยุโรปได้รับส่วนแบ่งจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่าผลกระทบทางตรงของการเปิดเสรีของ Mode ดังกล่าวมีค่อนข้างจำกัด แต่ในทางอ้อมก็สามารถมีผลกระทบต่อการทำงานของตลาดบริการในประเทศ (Canoy and Smith 2008)

ในส่วนของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีระหว่างประเทศสมาชิก (Mode 4) ซึ่งได้รับผลกระทบจากนโยบายตลาดการค้าเดียว โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนจากกฎข้อบังคับ EU ที่เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและการจัดทำข้อตกลงร่วมด้านคุณสมบัติของบุคลากร โดยรวมแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานในยุโรปยังค่อนข้างต่ำ จะมีเฉพาะธุรกิจบริการบางประเภทที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานค่อนข้างสูง เช่น ธุรกิจการบริการด้านสุขภาพและธุรกิจการก่อสร้าง จำนวนแรงงานต่างด้าวที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศสมาชิกใหม่ที่เข้าไปทำงานในกลุ่มประเทศ EU-15¹¹ ซึ่งเปิดรับตลาดแรงงานแก่ชาวต่างด้าว (Canoy and Smith 2008) กล่าวได้ว่าผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปในทางบวก โดยเฉพาะกับประเทศที่เปิดรับแรงงานต่างด้าวเข้าทำงาน (European Commission 2005, UK 2007) เช่น ในอังกฤษ ระหว่างเดือน

¹¹ กลุ่มประเทศ EU-15 คือประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปก่อนที่จะมีการรับสมาชิกใหม่อีก 10 ประเทศในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ประเทศทั้ง 15 ได้แก่ ออสเตรีย, เบลเยียม, เดนมาร์ก, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, กรีซ, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ลักซ์เซมเบิร์ก, เนเธอร์แลนด์, โปรตุเกส, สเปน, สวีเดน และ อังกฤษ (OECD 2007)

พฤษภาคม 2547 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2550 มีแรงงานต่างด้าวสมัครเข้าทำงานถึง 683,000 คน ซึ่งเกือบทั้งหมดได้รับการว่าจ้าง โดยกว่าครึ่งหนึ่งเข้าทำงานในธุรกิจภาคบริการหลัก ได้แก่ การบริหาร บริการธุรกิจและการจัดการ (ร้อยละ 37) Hospitality and Catering (ร้อยละ 19) (Border & Immigration Agency Accession Monitoring Report A8 Countries May 2004-June 2007)

แรงงานต่างด้าวเองก็ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายตลาดการค้าเดี่ยวเช่นกัน ผลจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2548 พบว่านอกจากชาวยุโรปส่วนใหญ่จะมีทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับผลประโยชน์ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีแล้ว แรงงานส่วนใหญ่เองก็มีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับนโยบายนี้ โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46) เปิดเผยว่าไม่เกิดผลกระทบในทางลบกับชีวิตหลังจากการย้ายงาน ในขณะที่ร้อยละ 25 กล่าวว่าสถานะการงานดีขึ้นรวมทั้งทางด้านรายได้ และสภาพที่อยู่อาศัย (Eurobarometer 2005)

แต่สำหรับประเทศที่ส่งออกแรงงานกลับได้รับผลกระทบในทางลบ เนื่องจากการไหลออกของแรงงานไปยังต่างประเทศที่โดยมากให้ค่าตอบแทนสูงกว่า ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะในธุรกิจบริการด้านสุขภาพซึ่งต้องการแรงงานที่ผ่านการฝึกอบรมและมีทักษะสูง (Canoy and Smith 2008) ทำยที่สุดแล้วเพื่อรักษาสุขภาพเศรษฐกิจโดยรวมที่ดี การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีจะต้องสามารถตอบสนองทั้งการขาดแคลนแรงงานและแรงงานส่วนเกินใน EU เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด

โดยสรุปแล้ว นโยบายตลาดการค้าเดี่ยวของ EU ส่งผลกระทบต่อตลาดภาคบริการในระดับชาติ ซึ่งแตกต่างกันตามรูปแบบ (Mode 1-4) แต่ผลกระทบดังกล่าวอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเสมอไป ตลาดการค้าเดี่ยวมีศักยภาพสูงพอที่จะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นความเปลี่ยนแปลงในภาคบริการ ซึ่งจะนำประโยชน์มาให้ทั้งต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ รวมทั้งช่วยส่งเสริมสุขภาพเศรษฐกิจในยุโรปในด้านการเติบโตและอาชีพ แต่อย่างไรก็ตามความเจริญก้าวหน้าของนโยบายนี้ค่อนข้างล่าช้ากว่าที่คาดการณ์ไว้ และยังคงอาศัยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของตลาดในแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ง. ผลกระทบของการเปิดเสรีด้านแรงงานและความปลอดภัยของประเทศไทย

เป็นที่ทราบกันดีว่าเป้าหมายหลักของการจัดทำ ข้อตกลงยอมรับร่วม (MRA) ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน คือเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานหรือบุคลากรเสรีระหว่างประเทศที่ร่วมลงนาม ถึงแม้ว่า ข้อตกลง MRA จะถือเป็นกลไกสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีคาดว่าจะส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและ

ด้านลบต่อประเทศไทย ดร.กรรณิกา แท่นคำ (2554) ได้สรุปทั้งข้อดีและข้อเสียของการเคลื่อนย้ายแรงงานไว้ดังต่อไปนี้

ข้อดีของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีต่อประเทศไทย

- เกิดความยืดหยุ่นในตลาดแรงงานมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มจะผนวกเข้ากับการค้าโลก แรงงานทั้งหลายจึงมีโอกาสเลือกทำงานในสถานที่ที่แสดงศักยภาพได้สูงสุด ซึ่งในที่สุดก็จะนำมาสู่การสร้างรายได้ที่สูงขึ้น
- ส่งผลทางบวกต่ออุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง และเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับแรงงาน
- ประเทศที่เป็นแหล่งเป้าหมายของแรงงานจะได้ประโยชน์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวจากผลิตผลที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสียของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีต่อประเทศไทย

- บางอุตสาหกรรมอาจได้รับผลกระทบจากการไหลบ่าของแรงงานที่เข้ามาแข่งขันเพิ่มขึ้น และสังคมอาจเกิดความวิตกเรื่องปัญหาหลักรั้วชาติ และการเหยียดเชื้อชาติ
- ทำให้ปัญหาแรงงานของไทยเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากที่ปัจจุบันมีการขาดแคลนแรงงานระดับกลางประมาณ 1 แสนคน
- เกิดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือออกไปทำงานในต่างประเทศ
- จำนวนแรงงานจากจีนและอินเดียที่มีสูงมากจะไหลเข้าสู่อาเซียนที่มีโอกาสที่ดีกว่า และยังเป็นแรงงานที่ได้รับการพัฒนาอย่างมาก โดยเฉพาะรัฐบาลจีนได้ใช้งบประมาณจำนวนมากปรับปรุงมหาวิทยาลัยและระบบการศึกษาพื้นฐาน ขณะที่รัฐบาลอินเดียมีโครงการรื้อฟื้นมหาวิทยาลัยเก่าๆ และลงทุนในการศึกษาอย่างมหาศาล ซึ่งการรวมกลุ่มเออีซีจะทำให้ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 300 ล้านคน

นอกจากนี้ ข้อควรคำนึงสำคัญคือการเพิ่มขึ้นของแรงงานในระดับล่างจากต่างชาติ เช่น พม่า ลาว และเวียดนาม ที่ไหลเข้ามาทำงานในประเทศไทย ในขณะที่แรงงานฝีมือของไทยไหลออกไปทำงานในต่างประเทศที่มีค่าจ้างสูงกว่า ปัญหาที่อาจตามมา ได้แก่ ความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ทั้งนี้ ความท้าทายของภาครัฐ คือ การจัดเตรียมมาตรการรองรับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยต้องพัฒนาความพร้อมของแรงงานที่จะออกสู่ตลาดในอีก 4-5 ปีข้างหน้า (ดร.กรรณิกา แท่นคำ 2554)

จ. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการในกรอบอาเซียน (AFAS) สาขาบริการท่องเที่ยว

จากรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ ประเทศไทยมีข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการสาขาท่องเที่ยว ภายใต้กรอบของอาเซียน (AFAS) ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการจัดทำตารางข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8 ซึ่งจะมีระดับการเปิดเสรีเพิ่มขึ้นจากชุดที่ 7 ที่ประกาศใช้ไปเมื่อปี พ.ศ. 2553 โดยประเทศไทยจะต้องอนุญาตให้ผู้ให้บริการหรือนิติบุคคลในประเทศอาเซียนถือหุ้นของทุกกิจกรรมในสาขาท่องเที่ยว ได้ถึงร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2554 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

ทั้งนี้ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้จัดประชุมหารือกับผู้แทนสาขาท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2554 เพื่อหารือแนวทางในการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนในการเปิดเสรีธุรกิจบริการสาขาท่องเที่ยวตามข้อผูกพันฯ ดังกล่าว ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมจากภาครัฐ (กรมการท่องเที่ยว กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น) เอกชน (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมโรงแรมไทย เป็นต้น) และสถาบันการศึกษาจาก 21 หน่วยงาน รวม 52 คน

ตัวแทนจากภาคเอกชนมีความเห็นหลากหลายเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการเปิดเสรีธุรกิจบริการสาขาท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่ยอมรับว่า ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยส่วนใหญ่ ยังไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับเวทีโลก อย่างไรก็ตาม ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยเห็นด้วยว่า การเปิดเสรีจะช่วยผลักดันให้เกิดการแข่งขัน ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการที่ดีและปรับมาตรฐานผู้ประกอบการ ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ในขณะที่ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเห็นว่า การเปิดเสรีอย่างไม่มีข้อจำกัดอาจเป็นปัญหา และเสนอให้ใช้กฎหมายของสภาวิชาชีพต่างๆ ที่มีอยู่บังคับใช้สำหรับนักลงทุนต่างชาติด้วย เพื่อช่วยคุ้มครองธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ทั้งนี้ นายกสมาคมโรงแรมไทยเห็นว่า โรงแรมระดับ 5 ดาวของไทยสามารถแข่งขันได้ หากจะมีการเปิดเสรีก็สามารถเปิดให้โรงแรมระดับ 100 ห้องขึ้นไปที่มีเงินลงทุน 20 ล้านบาทขึ้นไป (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมยังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นข้อกังวลที่อาจเกิดขึ้นจากเปิดเสรีดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

(1) การปรับมาตรฐาน: กลไกตลาดทำให้คุณภาพธุรกิจน่าเที่ยวและการท่องเที่ยวตกต่ำลง เนื่องจากการแข่งขันด้านราคา มาตรฐานจะลดลง ดังนั้น จึงควรกำหนดราคาขั้นต่ำของบริการ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการมีความเห็นว่า เมื่อมีการเปิดเสรี การแข่งขันด้านราคาจะรุนแรงขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยเสียหายอย่างหนักจนอาจต้องปิดกิจการ

(2) หลักสูตรมัคคุเทศก์: ปัจจุบันแต่ละสถาบันมีมาตรฐานแตกต่างกัน ที่ประชุมจึงเสนอให้มีการพิจารณาหลักสูตรเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกสถาบันต้องเรียนเหมือนกัน และส่วนที่แตกต่าง ซึ่งแต่ละสถาบันสามารถเลือกได้อย่างอิสระเพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบันในแต่ละท้องถิ่น

(3) มาตรฐานแรงงาน: ผู้เข้าประชุมเห็นว่าควรมีการกำหนด มาตรฐานของพนักงานจากชาติอาเซียนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ขณะเดียวกันก็ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนเป็นภาษาที่สามให้กับคนไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างชาติในตลาดอาเซียนได้

(4) ผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม: ที่ประชุมเห็นว่าการที่จะให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจท่องเที่ยวอย่างเสรีในประเทศไทยนั้น อาจนำผลเสียมาสู่ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวและชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งถ้าสิ่งเหล่านี้เสื่อมลงไปแล้ว การฟื้นฟูขึ้นมาใหม่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างลำบาก นอกจากนั้น ควรต้องมีการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่น เนื่องจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่นมากขึ้น ก็จะทำให้ความสูญเสียด้านทรัพยากรมากขึ้นด้วย

(5) การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรพิจารณาให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำตารางข้อผูกพันฯ และรับทราบรายละเอียดของข้อผูกพันฯ ก่อนที่จะมีการลงนาม นอกจากนี้ ภาครัฐควรพิจารณาให้สถาบันการศึกษาและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการออกหรือต่อไปอนุญาตประกอบธุรกิจน่าเที่ยวและมัคคุเทศก์

(6) การตั้งสภาวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว: เพื่อดูแลเรื่องมาตรฐานการท่องเที่ยว เนื่องจากเมื่อต่างชาติเข้ามา อย่างน้อยที่สุดต่างชาติจะต้องดำเนินธุรกิจโดยไม่สร้างความเสียหายให้กับประเทศ ซึ่งจะมีการตรวจสอบในระดับหนึ่งจากกลุ่มผู้ประกอบการ และเห็นว่า เมื่อต่างชาติเข้ามาหาประโยชน์จากประเทศไทยแล้ว ควรมีการชดเชยอะไรบางอย่างกลับมาด้วย

(7) การจัดตั้ง National Tourism Services Fund: เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถขอสินเชื่อไปใช้ทำ Bank Guarantee เมื่อเข้าไปประมูลงานใน International Conference

2.7 สรุปข้อผูกพันสาขาท่องเที่ยวของประเทศไทยภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ

จากรายละเอียดที่กล่าวมาทั้งหมดในตอนต้นของบทนี้ แสดงให้เห็นว่า ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการค้าระดับนานาชาติ มีการจัดทำหลายข้อตกลงที่มุ่งผลักดันให้การค้าบริการข้ามพรมแดนเป็นไปอย่างเสรี ข้อตกลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ผู้ประกอบการ นักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งบุคลากรที่ทำงานในสาขาท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการเปิดเสรีในระดับต่าง ๆ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสาระสำคัญของข้อผูกพันสาขาท่องเที่ยวของไทยเหล่านี้

ตารางต่อไปนี้เป็นสรุปสถานการณ์ของประเทศไทยภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศ 7 กรอบ ได้แก่ กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO), กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ตามสาระสำคัญของข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7, ความตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีออสเตรเลีย-ไทย (TAFTA), ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย (JTEPA), ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA), ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี (AKFTA) และความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA) โดยแยกรายละเอียดตามรูปแบบการให้บริการ (Mode 1-4) และสาขาย่อยของบริการท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ บริการที่พักโรงแรม (Hotel Lodging Services) บริการร้านอาหาร (Restaurant Services) บริการจัดเลี้ยง (Catering Services) ตัวแทนนำเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Travel Agents and Tour Operators) บริการตั้งแคมป์และจัดคาราวาน (Camping and Caravan Services) บริการโมเทล (Motel Lodging Services) บริการเครื่องดื่มแต่ไม่มีการให้ความบันเทิง (Beverage Serving Services without Entertainment) บริการการจัดการโรงแรม (Hotel Management Services)

ตาราง 3: เปรียบเทียบสาระข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการสาขาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ		(3) การจัดตั้งธุรกิจ		(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา
Hotel Lodging Services (CPC 64110)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) ผู้ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด	(1) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย (2) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย (3) ผู้ผูกพันเฉพาะโรงแรมและรีสอร์ท ที่มีห้องตั้งแต่ 100 ห้อง และมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 800 ล้านบาท (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Intra-corporate Transferee (ICT) อนุญาตให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุได้ครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ สาขาของนิติบุคคลต้องนำเงินเข้าประเทศ ไทย ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท สำหรับจ้างต่างชาติ 1 คน และให้จ้างต่างชาติได้ไม่เกิน 10 คน (b) Contractual Service Supplier (CCS) อนุญาต	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% เฉพาะโรงแรมและรีสอร์ท ที่มีห้องตั้งแต่ 100 ห้อง และมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 800 ล้านบาท (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: Business Visitor (BV) พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และ Intra-corporate Transferee (ICT) ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับ-การขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่-ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) Intra-corporate	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับ-การขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่-ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย-การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
	อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี		ให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 3 ปี นิติบุคคลที่จดทะเบียนในไทย จะต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว อย่างน้อย 2 ล้านบาท ต่อลูกจ้าง 1 คน และอนุญาตให้จ้างคนต่างชาติได้ 10 คน (c) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 90 วัน ต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันเข้าประเทศ			Transferee (ICT) เฉพาะบุคลากรระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี (c) Contractual Service Supplier (CCS) อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	(b) Intra-corporate Transferee (ICT) เฉพาะบุคลากรระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี
Restaurant Services	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
(CPC 64210)	(3) ผู้กีดกันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้กีดกันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) ผู้กีดกันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(3) ผู้กีดกันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้กีดกันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(2) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย (3) ผู้กีดกันเฉพาะร้านอาหารที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 450 ตร.ม. ขึ้นไป และมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 50 ล้านบาท (4) ผู้กีดกันเฉพาะ: (a) Intra-corporate Transferee (ICT) อนุญาตให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุได้ครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ สาขาของนิติบุคคล ต้องนำเงินเข้าประเทศ-ไทย ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท สำหรับจ้างต่างชาติ 1 คน และให้จ้างต่างชาติได้ไม่เกิน 10 คน (b) Contractual Service Supplier (CCS) อนุญาตให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 3 ปี นิติบุคคลที่	(3) ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ต่างชาติ 60% สัดส่วนหนี้สินต่อทุน ไม่เกิน 3:1 เฉพาะร้านอาหารที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 450 ตร.ม. ขึ้นไป และมีทุน-จดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 50 ล้านบาท (4) ผู้กีดกันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	(3) ผู้กีดกันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้กีดกันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และ Intra-corporate Transferee (ICT) ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(3) ผู้กีดกันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้กีดกันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย-การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย	(3) ผู้กีดกันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้กีดกันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย-การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
			จดทะเบียนในไทย จะต้องมีทุนจดทะเบียน ชำระแล้ว อย่างน้อย 2 ล้านบาท ต่อลูกจ้าง 1 คน และอนุญาตให้จ้าง คนต่างชาติได้ 10 คน (c) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักร และทำงานได้ไม่เกิน 90 วัน ต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันเข้าประเทศ			อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้ พำนักรและทำงานได้ไม่ เกิน 1 ปี หรือตาม ระยะเวลาขอสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี
Catering Services (CPC 64230)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้ พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักร ได้ไม่เกิน 90 วัน และต่อ อายุได้ไม่เกิน 1 ปี	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) BV พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และ ICT ระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักร	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อ สาธารณชน หรือ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อ สาธารณชน หรือ

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
	ปี (b) ICT ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษจะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทยอย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี		บริษัทนอกประเทศไทยอย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	และทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	ให้บริการโดยตรง และ อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ	ให้บริการโดยตรง และ อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
						ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้พำนักร และทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี
Travel Agency and Tour Operator Services (CPC 74710)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักร ได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักร ได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) BV พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักรและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
	จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่ เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละไม่เกิน 1 ปี	Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่ เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละไม่เกิน 1 ปี				การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาใน ราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละ ไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้ พำนัก และทำงานได้ไม่	การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาใน ราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละ ไม่เกิน 1 ปี

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
						เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	
Camping and Caravan Services (CPC 64195)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment

สาขาการ บริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
		ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี				(b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้ พำนักรและทำงานได้ไม่ เกิน 1 ปี หรือตาม ระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	(b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี
Motel Lodging Services (CPC 6412)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน

สาขาการ บริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
Holiday Center and Holiday Home Services (CPC 64192) Beverage Serving Services without Entertainment (CPC 64310)	(4) ไม่ผูกพัน	จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิด: (a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน
Hotel Management Services	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) BV พำนักรได้ไม่เกิน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
	(a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี			90 วัน และ ICT เฉพาะบุคลากรระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักรและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อสาธารณชน หรือ ให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of	(a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อสาธารณชน หรือ ให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
						Employment กำหนดอนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลานั้นน้อยกว่า)	Employment กำหนดอนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี

หมายเหตุ:

คำอธิบายคำศัพท์ที่ปรากฏในตาราง

“ไม่มีข้อจำกัด” หมายความว่า ไม่มีข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด และข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ สำหรับการบริการหรือผู้ให้บริการต่างชาติ

“ไม่ผูกพัน” หมายความว่า ไทยไม่ผูกพันการเปิดตลาด จึงสามารถใช้กฎระเบียบหรือมาตรการใดที่เป็นการจำกัดการให้บริการของต่างชาติได้ทุกประการ

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 2554ก

บทที่

2

สถานการณ์ปัจจุบันของ
การเปิดเสรีภาคบริการสาขา
การท่องเที่ยว

2. สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเสรีภาคบริการสาขาการท่องเที่ยว

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญเกี่ยวกับหลักการเรื่องการเปิดเสรีในภาคบริการสาขาการท่องเที่ยว (Free Trade Agreement in Tourism Services) แนวคิดของข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRA) กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการต่างๆ ที่ประเทศไทยมีข้อผูกพันอยู่ ทั้งในระดับพหุภาคี ระดับภูมิภาคและระดับทวิภาคี นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมข้อมูลจากรายงานการศึกษา การวิจัยและบทความต่าง ๆ เกี่ยวกับผลกระทบของกรอบความร่วมมือบางกรอบที่สำคัญ และท้ายสุดเป็นการสรุปสถานการณ์ความคืบหน้าของประเทศไทยเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศที่สำคัญ 7 กรอบ ข้อมูลเหล่านี้นอกจากจะเป็นการสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทยรวมทั้งประเด็นข้อกังวลสำคัญต่างๆ ที่ควรมีการเตรียมแผนการรับมืออย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

2.1 ลักษณะและความสำคัญของภาคบริการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การบริการมีลักษณะเฉพาะหลายประการที่แตกต่างจากการผลิตและการขายสินค้า อาทิเช่น การบริการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangibility) และไม่อาจสัมผัสก่อนที่จะมีการซื้อขายเกิดขึ้น การบริการมีลักษณะที่แบ่งแยกออกจากกันไม่ได้ (Inseparability) ซึ่งหมายถึงการผลิตและการบริโภคจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การบริการไม่สามารถเก็บรักษาไว้ได้ (Perishability) ไม่สามารถแสดงความเป็นเจ้าของได้ (Non – ownership) และมีความไม่คงที่ (Heterogeneity) เนื่องจากการบริการแต่ละแบบขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการแต่ละคน (Zeithaml, Parasuraman & Berry 1985, Lennon 2008) การบริการมีรูปแบบที่แตกต่าง (Differentiation) เพื่อตอบสนองความต้องการและความพอใจของลูกค้าที่แตกต่าง นอกจากนี้ การบริการยังขึ้นอยู่กับความใกล้ชิดระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ยากที่จะผ่านคนกลางดังที่ปรากฏในกระบวนการสินค้า (Berry 1983) ดังนั้นการส่งมอบบริการจึงต้องมีความรวดเร็วและความน่าเชื่อถือได้

ตามคำนิยามขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization – WTO) การค้าบริการสามารถแบ่งได้เป็น 12 สาขา ประกอบด้วย

1. การบริการด้านธุรกิจ (Business Services)
2. การบริการสื่อสาร (Communication Services)
3. การบริการด้านที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรมและการก่อสร้าง (Construction and related engineering Services)

4. การกระจายสินค้าและบริการ (Distribution Services)
5. การบริการการศึกษา (Educational Services)
6. การบริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Services)
7. การบริการด้านการเงิน (Financial Services)
8. การให้บริการด้านสังคมและสุขอนามัย (Health-related and Social Services)
9. การให้บริการด้านท่องเที่ยว และที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเดินทาง (Tourism and Travel-related Services)
10. การให้บริการด้านการกีฬา วัฒนธรรมและสันทนาการ (Recreational, cultural, and sporting services)
11. การให้บริการขนส่ง (Transport Services)
12. การให้บริการด้านอื่นๆ ที่มิได้มีกำหนดไว้ในที่ใด (Other services not included elsewhere)

อย่างไรก็ตาม การค้าบริการไม่ว่าจะเป็นภายใต้กรอบของ WTO หรือกรอบของอาเซียน จะไม่รวมถึงบริการของรัฐ โดยรูปแบบการให้บริการสามารถแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ¹ (Modes of Supply) ได้แก่

Mode 1: การให้บริการข้ามพรมแดนประเทศ (Cross Border Supply) คือการค้าบริการที่ผู้ให้บริการอยู่คนละที่กับผู้รับบริการ หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้ให้บริการมีฐานปฏิบัติการอยู่ในประเทศของตน แต่ให้บริการข้ามประเทศ เช่น การซื้อหนังสือผ่าน electronic commerce บริการโทรคมนาคม อินเทอร์เน็ต การบิน เป็นต้น

Mode 2: การบริโภคข้ามพรมแดน (Consumption Aboard) คือการที่ผู้รับบริการเดินทางไปใช้บริการในประเทศของผู้ให้บริการ เช่น การที่ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย การเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศ เป็นต้น

Mode 3: การตั้งสำนักงาน (Commercial Presence) คือการที่ผู้ให้บริการเดินทางไปเปิดสำนักงานตัวแทน หรือตั้งสาขาเพื่อให้บริการในประเทศของผู้รับบริการ โดยมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนเพื่อไปสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการแข่งขันให้บริการในประเทศเป้าหมาย เช่น การไปเปิดร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

¹ WTO, General Agreement on Trade in Services, Part 1 – Scope and definition, Article 1 (2)

Mode 4: การเคลื่อนย้ายบุคลากร (Movement of Natural Persons) คือการที่ผู้ให้บริการเดินทางไปให้บริการในประเทศผู้รับบริการ เป็นการส่งออกนักวิชาชีพแขนงต่างๆ ไปยังต่างประเทศ เช่น พ่อครัวไทยไปทำงานในต่างประเทศ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าภาคบริการมีความสำคัญเป็นอย่างมากทั้งต่อระบบเศรษฐกิจของโลก และภูมิภาคอาเซียน จากตัวเลขล่าสุดในปี 2009 มูลค่าของภาคบริการมีสัดส่วนถึงร้อยละ 63.4 (หรือเกือบประมาณสองในสาม) ของผลผลิตประชาชาติโลก (World Gross Domestic Product – GDP) (IMF 2010) ในภูมิภาคอาเซียน ภาคบริการมีสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 40-50 ของ GDP ของประเทศสมาชิก โดยมูลค่าการส่งออกในภาคบริการของอาเซียนในตลาดโลกเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 57.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 1998 เป็น 153.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2007 ในส่วนของการนำเข้าการบริการก็มีแนวโน้มการเติบโตที่คล้ายกัน โดยเพิ่มขึ้นจาก 66.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 1998 เป็นประมาณ 176.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2007 (ASEAN Secretariat 2009)

ในส่วนของประเทศไทยเอง ภาคบริการมีสัดส่วนที่สูงมากที่สุดในระบบเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503-2546 กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2503 ภาคบริการมีสัดส่วนในระบบเศรษฐกิจของไทยร้อยละ 47.72 ของ GDP และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 55.11 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2546 ในขณะที่ ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 39.79 และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.7 ของ GDP ในระยะเวลาเดียวกัน ส่วนภาคอุตสาหกรรมได้เติบโตอย่างต่อเนื่องและเบียดส่วนแบ่งของภาคการเกษตรไป กล่าวคือ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 12.52 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2503 แต่ต่อมาได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 35.2 ของ GDP ในปี พ.ศ. 2546 (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นสาขาหนึ่งของการค้าบริการ ซึ่งถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศ เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและแหล่งที่มาของการจ้างงานที่สำคัญ โดยจากรายงานข้อมูลขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO World Tourism Barometer) ณ เดือนเมษายน 2554 สรุปว่าในปี 2553 มีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกถึง 940 ล้านคน ขณะที่ในส่วนของภูมิภาคอาเซียนนั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนในปี 2553 ถึง 73 ล้านคน (ASEAN Secretariat 2010)

เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนของสาขาบริการและเกิดความสะดวกในการเจรจา WTO ได้ระบุกิจกรรมหลักของบริการด้านท่องเที่ยวโดยอ้างอิงจาก UN Provision Central Product Classification (CPC) ว่าประกอบไปด้วย (1) โรงแรมและร้านอาหาร (Hotel and Restaurant), (2) ตัวแทนนำเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Travel Agencies and Tour Operators), (3) บริการมัคคุเทศก์ (Tourist Guides Services) และ (4) อื่นๆ (Other) อย่างไรก็ตาม ในการเจรจาการค้าบริการภายใต้กรอบต่างๆ นั้น ประเทศต่างๆ มีสิทธิในการระบุขอบเขต/กิจกรรมที่แตกต่างออกไป แต่ควรเขียนอธิบายให้ชัดเจน (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2554ก))

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติในแต่ละปีมีสูงถึง 2-5 แสนล้านบาท โดยในปี พ.ศ. 2540 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยรวม 7.22 ล้านคน นำเงินตราเข้าประเทศ 2.2 แสนล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มเป็น 14.46 ล้านคน และรายได้มีสูงถึง 5.4 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) และจากตัวเลขล่าสุดในปี พ.ศ. 2553 นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เดินทางเข้าประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 15.93 ล้านคน ซึ่งมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วถึงร้อยละ 12.63²

ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมบริการโดยเฉพาะสาขาการท่องเที่ยว หลายประเทศทั่วโลกจึงได้มีการริเริ่มความร่วมมือ และพยายามผลักดันให้มีการสร้างกฎเกณฑ์กติกาสำหรับการค้าบริการระหว่างประเทศขึ้น โดยความร่วมมือที่สำคัญประการหนึ่งคือการผลักดันให้มีการเปิดเสรีการค้าบริการทั่วโลก ซึ่งความพยายามดังกล่าวได้รับการสนับสนุนและผลักดันจากหลายองค์การระหว่างประเทศ ทั้งองค์กรในระดับพหุภาคี (ได้แก่ WTO) และองค์กรระดับภูมิภาค (ได้แก่ EU APEC และ ASEAN) รวมทั้งยังมีความตกลงที่ทำขึ้นระหว่างคู่ประเทศสัญญาหรือ ความตกลงระดับทวิภาคี เช่น ความตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศออสเตรเลีย (Thailand-Australia Free Trade Agreement: TAFTA) และความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย (Japan-Thailand Economic Partnership Agreement: JTEPA)

² e-TAT Tourism Journal, “สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวปี 2553”, ฉบับที่ 2/2554 เมษายน-มิถุนายน <<http://www.etatjournal.com/web/etat-journal/2011/2011-apr-jun/319-situation-travel-2010>>

2.2 หลักการเรื่องการเปิดเสรีในภาคบริการและแนวคิด MRA

การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการ คือ การเจรจาเพื่อยกเลิกข้อกีดขวาง หรืออุปสรรคที่มีต่อการค้าบริการในทุกรูปแบบของการค้าบริการ (Mode 1-4) ระหว่างประเทศ ซึ่งโดยทั่วไป อุปสรรคหรือข้อกีดขวางด้านการค้าบริการจะแบ่งออกเป็น อุปสรรคการเข้าสู่ตลาด (market access) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (national treatment) รวมถึงกฎระเบียบภายใน (domestic regulation)

ข้อตกลงยอมรับร่วม หรือ Mutual Recognition Arrangement (MRA) เป็นเครื่องมือด้านนโยบายที่ถูกออกแบบขึ้น เพื่อช่วยส่งเสริมและนำไปสู่การผสมผสานร่วมกันทางด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศที่ร่วมลงนาม โดยอาศัยการลดหย่อนมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ MRAs สามารถช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการค้า เนื่องจากเป็นนโยบายที่สร้างความราบรื่นในการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศ โดยปกติแล้วแต่ละประเทศจะมีมาตรฐานระเบียบขั้นตอนและกฎเกณฑ์ข้อบังคับทางการค้าเฉพาะของตน ซึ่งมักจะแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ดังนั้นถ้าต้องการให้การค้าระหว่างประเทศสามารถดำเนินไปได้อย่างเสรีและมีความคล่องตัว ข้อตกลงที่ว่าด้วยความเท่าเทียมหรือความเหมือนกันของระเบียบขั้นตอนและกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ เหล่านี้ จะต้องถูกจัดทำขึ้น MRA ก็คือเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อนำไปสู่ข้อตกลงดังกล่าว (University of Queensland 2010)

เป็นเวลาเกือบ 30 ปีแล้วที่ MRAs ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินและกำหนดมาตรฐานร่วมกันระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่แล้วข้อตกลงเหล่านี้จะถูกร่างโดยองค์การการค้าโลก (WTO) ในจำนวนประเภททั้งหมด MRA ด้านมาตรฐาน (Standards) ระหว่างประเทศถือได้ว่าเป็นประเภทที่พบมากที่สุด โดย MRA ดังกล่าวจะถูกจัดทำขึ้นระหว่าง 2 ประเทศหรือมากกว่า ที่ตระหนักและให้การยอมรับถึงความเหมือนกันของการประเมินและมาตรฐานของประเทศที่ร่วมลงนาม ในช่วงแรก MRA มักจะถูกทำขึ้นในระดับทวิภาคี (Bilateral basis) เพื่อช่วยส่งเสริมการนำไปสู่ข้อตกลงระหว่าง 2 ประเทศที่ต้องการทำงานร่วมกัน ต่อมา MRA ได้รับการพัฒนาปรับปรุงจนมีรายละเอียดและความซับซ้อนมากขึ้น ทำให้สามารถจัดการกับหลากหลายประเด็นทางการค้าในระดับพหุภาคี (Multilateral) ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลายประเทศได้ ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มสหภาพยุโรปและอาเซียน (University of Queensland 2010)

หลักการพื้นฐานสำคัญของ MRA นอกเหนือจากเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศแล้ว ยังมุ่งเน้นการสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ดี (Good Practice) และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้นการจัดทำ MRA จึงต้องวางอยู่บนรากฐาน

ของความเชื่อใจ (Trust) และพันธมิตร (Partnership) ระหว่างสมาชิก โดยนำมาซึ่งผลประโยชน์หลายประการ เช่น การลดค่าใช้จ่าย การเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การเข้าถึงตลาด และการเพิ่มเสรีทางการค้า (University of Queensland 2010)

ด้วยเล็งเห็นถึงความสำคัญและคุณประโยชน์ดังกล่าว อาเซียนจึงได้นำหลักการของ MRA มาใช้ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านการบริการและการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี โดย MRA จะช่วยให้คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่นอกจากจะได้รับการยอมรับจากหน่วยงานในประเทศของบุคลากรผู้นั้นแล้ว ยังเป็นที่ยอมรับในประเทศอาเซียนอื่นที่ลงนามในข้อตกลง MRA อีกด้วย (ASEAN Secretariat 2009) ดังนั้น MRA จึงถือเป็นการช่วยในการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพบริการภายในภูมิภาค ภายใต้ข้อบังคับและกฎหมายของประเทศนั้นๆ จนถึงปัจจุบันนี้อาเซียนได้จัดทำ MRA ร่วมกันทั้งหมด 7 สาขา (ASEAN Secretariat 2009) ได้แก่

- วิศวกรรม (Engineering Services)
- การพยาบาล (Nursing Services)
- สถาปัตยกรรม (Architectural Services)
- การสำรวจ (Surveying Qualifications)
- แพทย์ (Medical Practitioners)
- ทันตแพทย์ (Dental Practitioners)
- บัญชี (Accountancy Services)

นั่นคือ บุคลากรในสายอาชีพดังกล่าว หากมีความสามารถและผ่านเกณฑ์เงื่อนไขตามที่แต่ละประเทศกำหนดได้ ก็จะเข้าไปทำงานในกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้อย่างเสรี

ล่าสุดในเดือนมกราคม พ.ศ. 2552 รัฐมนตรีการท่องเที่ยวอาเซียน 9 ประเทศ (ยกเว้นประเทศไทย) ยังได้ลงนามใน MRA ด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นความร่วมมือด้านการค้าบริการที่สำคัญประการหนึ่งของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมุ่งเน้นที่การเพิ่มความเท่าเทียมกันทางด้านทรัพยากรมนุษย์ และการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวอย่างเสรีภายในภูมิภาค โดยอาศัยการกำหนดมาตรฐานสมรรถนะขั้นต่ำด้านการท่องเที่ยว ASEAN Minimum Competency Standards for Tourism ซึ่งเป็นที่คาดหวังว่าจะช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นในระดับภูมิภาคต่อผลของการฝึกอบรม และคุณสมบัติของบุคลากรผู้ผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งจะช่วยกระตุ้นการลงทุนด้านการท่องเที่ยวภายในภูมิภาคและการเคลื่อนย้ายของทรัพยากรบุคคลในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของอาเซียนอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วปัจจุบันนี้อาเซียนรวมทั้งประเทศไทยเองยังไม่มี การเจรจา และดำเนินงานเพื่อให้การเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกเป็นไปอย่างเสรี (หรือที่เรียกว่า Mode 4) ตามข้อตกลงที่มีการลงนาม

2.3 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการระดับพหุภาคี (Multilateral Level)

เมื่อกล่าวถึงความร่วมมือทางการค้าในระดับพหุภาคี หน่วยงานที่สำคัญได้แก่ องค์การการค้าโลก หรือ WTO ซึ่งมีนโยบายในการเปิดเสรีภาคบริการ โดยให้มีการเคลื่อนย้ายคนเพื่อไปให้บริการในประเทศสมาชิกของ WTO ซึ่งมีจำนวนกว่า 140 ประเทศทั่วโลก (WTO 2001) ได้อย่างเสรีเป็นการชั่วคราว เพื่อเป็นการช่วยลดต้นทุนการขนส่ง โจรคมนาคมและสินค้า โดยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและกฎหมายของประเทศสมาชิกที่ใช้บังคับอยู่เดิม อาทิเช่น ความเข้มงวดในการออกวีซ่า การกำหนดโควตาการนำเข้าแรงงาน การระบุว่าต้องมีผู้ว่าจ้างเรียบร้อยแล้ว การจำกัดอาชีพให้เป็นอาชีพสงวน การเก็บภาษีซ้ำซ้อนและการกำหนดค่าธรรมเนียมวีซ่าที่สูง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548)

ภายใต้กฎเกณฑ์ของ WTO ประเทศสมาชิกได้มีการลงนามใน “ความตกลงด้านการค้าบริการ” (General Agreement on Trade in Services- GATS) ข้อผูกพันในระดับพหุภาคีที่สำคัญนี้ได้เริ่มจัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2538 (1995) โดยมีเป้าหมายเพื่อขจัดข้อบังคับที่ WTO เห็นว่าไม่จำเป็น (unnecessary) รวมทั้งกฎหมายภายในประเทศที่ถือเป็นข้อกีดขวางทางการค้า (barriers to trade) และการบริการระหว่างประเทศ (Woodroffe 2002)

ก่อนหน้าที่จะมี GATS ได้มีความพยายามในการเปิดเสรีทางการค้าในระดับภูมิภาคขึ้นในหลายรูปแบบ ถึงแม้ว่าความตกลงเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจะมุ่งไปที่สินค้ามากกว่าการบริการ แต่ถือว่าเป็นต้นแบบสำคัญของ GATS ยกตัวอย่างเช่น การรวมกลุ่มทางการค้าของสหภาพยุโรป (European Union หรือ EU) ข้อตกลงการค้าเสรีของกลุ่มประเทศอเมริกาเหนือ³ (North America Free Trade หรือ NAFTA) ตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market หรือ Mercosur เมอร์โคซูร์)⁴ และเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA) (Fayed and Fletcher 2002) ซึ่งบริษัทและองค์กรขนาดใหญ่หลายแห่งรวมทั้งองค์การเดินทางและท่องเที่ยวโลก (The

³ เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA เป็นเขตการค้าเสรีที่ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และเม็กซิโก ก่อตั้งขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) โดยข้อตกลงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1994 (พ.ศ. 2537) มีเป้าหมายเพื่อขจัดข้อกีดขวางทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิก (NAFTA Secretariat 2011)

⁴ กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศในภูมิภาคอเมริกาใต้ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล ปารากวัย อุรุกวัย ชิลี เปรูและโคลัมเบีย ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 1991 ภายใต้สนธิสัญญา Assumption Treaty โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการให้การค้า การบริการ และปัจจัยทางด้านการผลิตอื่นๆ เป็นไปโดยเสรี (กระทรวงการต่างประเทศ 2550)

World Travel and Tourism Council – WTTC) ให้การสนับสนุนเนื่องจากเห็นว่า การเปิดเสรีด้านการท่องเที่ยวทั่วโลกจะช่วยส่งเสริมความยั่งยืนของภาคอุตสาหกรรม (Bendell & Font 2004)

GATS ถือเป็นข้อตกลงแรกทางด้านกฎหมายในระดับพหุภาคีที่ครอบคลุมถึงการค้าบริการและการท่องเที่ยว โดยวางกรอบด้านกฎหมายสำหรับการเจรจาต่อรองและการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อขจัดข้อกีดขวางต่างๆ ที่เป็นข้อจำกัดสำหรับผู้ให้บริการที่เป็นชาวต่างชาติ ทำให้ไม่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดและได้รับการยอมรับในระดับชาติ หลักการพื้นฐานของ GATS คือการค้าที่ปราศจากการกีดกัน การค้าที่ได้รับการคุ้มครองอย่างโปร่งใสและอยู่บนพื้นฐานของการเปิดเสรี ภายใต้สมมติฐานที่ว่าสภาพการณ์ทางการค้าที่เท่าเทียมกันสามารถเกิดขึ้นหรือถูกสร้างขึ้นมาได้ในระยะเวลาอันสั้น (Kababadse, 1995)

กรอบข้อผูกพันของ GATS แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (WTO 2001, Woodroffe 2002) ได้แก่

1. กรอบข้อผูกพันทุกสาขา (Horizontal Commitments) เป็นกฎเกณฑ์ (rules) ที่ประเทศสมาชิก WTO ทุกประเทศต้องยอมรับและปฏิบัติตาม หรือที่เรียกว่า หน้าที่ความรับผิดชอบทั่วไป (general obligations) ซึ่งได้แก่
 - 1.1. หลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับการอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favored Nation - MFN) หมายถึง การที่ประเทศคู่ค้าทุกประเทศจะต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีเงื่อนไข (Woodroffe 2002) จะเลือกปฏิบัติโดยให้สิทธิแก่ประเทศอื่นเป็นพิเศษไม่ได้ ซึ่งหมายความว่า ถ้าประเทศหนึ่งเปิดตลาดการค้าบริการแก่ประเทศสมาชิกใดอย่างใด ก็ต้องเปิดให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นๆ เหมือนๆ กัน
 - 1.2. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง ประเทศสมาชิกต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ หรือกฎระเบียบต่างๆ ให้สาธารณชนทราบ และต้องแจ้งต่อองค์การการค้าโลกเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับในสาขาบริการที่เสนอผูกพันการเปิดตลาดไว้ (บันฑูร เศรษฐศิริโรตม์ 2546)
2. กรอบข้อผูกพันรายสาขา (Sector-Specific Commitments) เป็นกฎเกณฑ์ที่ถูกลำมาใช้เฉพาะกับสาขาบริการที่รัฐบาลของประเทศสมาชิกลงนามในข้อผูกพันภายใต้ GATS ซึ่งได้แก่
 - 2.1. การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment) หมายถึง การที่บริษัทต่างชาติต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับบริษัทภายในประเทศ (Woodroffe 2002)

2.2. การเข้าสู่ตลาด (Market Access) หมายถึง การรับรองว่าทุกบริษัทไม่ว่าจะเป็นบริษัทภายในประเทศหรือบริษัทต่างชาติ จะสามารถเข้าสู่ตลาดภาคบริการภายในประเทศได้ (Woodroffe 2002)

กระบวนการของ GATS เริ่มต้นที่การวางกำหนดตารางการเปิดตลาดเสรีการค้าบริการภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ รวมทั้งวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานในระดับชาติและการกำหนดความรับผิดชอบในส่วนอื่นๆ นั้นหมายถึงประเทศนั้นๆ พร้อมเพื่อการเปิดตลาดสำหรับบริษัทต่างชาติที่จะได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากภาครัฐ โดยการกำหนดข้อผูกพัน (อย่างเต็มที่หรืออย่างมีข้อจำกัด) สำหรับแต่ละประเภทของการบริการ (modes of supply) (Kakabadse 1995; WTO/OMC 1994)

การเปิดเสรีของ GATS จะเป็นแบบก้าวหน้าเป็นลำดับ (Progressive Liberalization) โดยกำหนดให้มีการเจรจาเปิดตลาดการค้าบริการในทุกๆ 5 ปี เพื่อเพิ่มการเปิดตลาดเสรีการค้าบริการให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการลดข้อจำกัดต่างๆ ในการค้าบริการในแต่ละรอบของการเจรจาทางการค้า (ปັນฑูร เศรษฐศิริโรตม์ 2546)

2.4 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการระดับภูมิภาค (Regional Level)

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asian Nations – ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2510 โดยแรกเริ่มมีประเทศสมาชิกก่อตั้ง 5 ประเทศได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ต่อมาบรูไนเข้าร่วมในปี พ.ศ. 2527 ตามด้วยเวียดนาม (พ.ศ. 2538) ลาว พม่า (พ.ศ. 2540) และกัมพูชา (พ.ศ. 2542) ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และการบริหาร ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของการฝึกอบรม การวิจัย และการศึกษา ร่วมมือกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจนปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับองค์การความร่วมมือแห่งภูมิภาคอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน (ASEAN Secretariat 2011a)

ในวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2540 อาเซียนได้ประกาศวิสัยทัศน์อาเซียนปี พ.ศ. 2563 (ASEAN Vision 2020) ซึ่งมุ่งเน้นในการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการพัฒนาอย่างมีพลวัต โดยกำหนดให้อาเซียนเป็นเขตเศรษฐกิจที่มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันในตลาดโลกในทุกๆ ด้าน วิสัยทัศน์ดังกล่าวประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- (1) การเปิดเสรีเรื่องสินค้า บริการและการลงทุน
- (2) การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมและการลดปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประเทศอาเซียน
- (3) ความมีเสถียรภาพทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

ที่ผ่านมาอาเซียนได้พยายามเร่งรัดการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว มีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น โดยการเปิดเสรีการค้า ASEAN Free Trade Area หรือ AFTA ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำพาอาเซียนไปสู่เป้าหมายการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ภายในปี 2015 (พ.ศ. 2558)

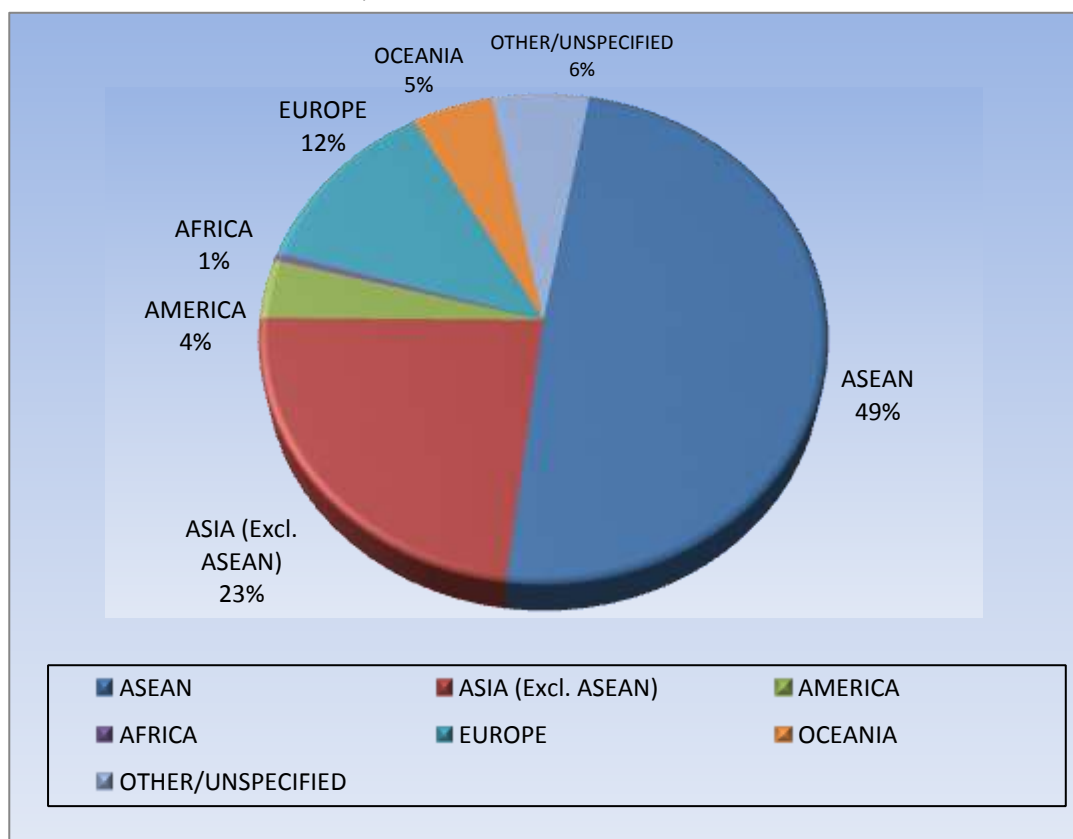
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเติบโตและทวีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน จากตัวเลขล่าสุดในปี ค.ศ. 2009 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามายังอาเซียนจำนวนถึง 65.6 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัวจากจำนวน 39 ล้านคนในปี ค.ศ. 2000 (ASEAN Secretariat, 2009)

ที่มา: <http://www.aseansec.org>

แผนภาพ 4: จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนอาเซียน ในช่วงปี ค.ศ. 1991 - 2009

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศอาเซียนนั้นพบว่า ร้อยละ 49 เป็นคนจากประเทศอาเซียน, ร้อยละ 23 เป็นนักท่องเที่ยวเอเชีย (ไม่รวมอาเซียน) และ ร้อยละ 12 เป็นนักท่องเที่ยวชาวยุโรป (ดังแสดงในแผนภาพที่ 5) (ASEAN Secretariat, 2009)

ที่มา: <http://www.aseansec.org>

แผนภาพ 5: สัดส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยือนอาเซียนในปี ค.ศ. 2009 จำแนกตามภูมิภาค

นอกจากนี้องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO) ยังได้คาดการณ์ว่า อาเซียนจะมีอัตราการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2563 อยู่ที่ร้อยละ 6.5 สูงกว่าอัตราการเติบโตโดยเฉลี่ยของโลกซึ่งอยู่ที่เพียงร้อยละ 4.1 ในขณะเดียวกัน จำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศในภูมิภาคอาเซียนเองก็มีสูงเช่นกัน ทั้งนี้ UNWTO (2543) ได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2563 จำนวนนักท่องเที่ยวภายในภูมิภาคจะเพิ่มเป็น 136 ล้านคนต่อปี ซึ่งเมื่อพิจารณาในเชิงเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมากต่อรายได้และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ของประเทศสมาชิกอาเซียน

กลุ่มประเทศอาเซียนตระหนักดีว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญทางยุทธศาสตร์ สำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจของภูมิภาค และจะช่วยพัฒนาอาเซียนโดยอาศัยความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ของประเทศสมาชิก รวมทั้งยังมีส่วนอย่างมากต่อการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของอาเซียนต่อสังคมโลก

ด้วยเหตุนี้อาเซียนจึงได้กำหนดแผนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจให้เป็นประชาคมเดียวกัน หรือ ASEAN Economic Community (AEC) ภายใน พ.ศ. 2563 (ปี 2020) อันเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนทั้งในด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการบริการ โดยการท่องเที่ยวได้ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักภายใต้แผนงานของ AEC

ในงานวิจัยนี้ คณะผู้ศึกษาจะกล่าวถึงข้อตกลงสำคัญของอาเซียนจำนวน 5 ข้อตกลงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามในการเปิดเสรีด้านการค้าบริการของอาเซียน

ก. กรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS)

กลุ่มประเทศอาเซียนได้ริเริ่มความร่วมมือในการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการค้าบริการขึ้นเมื่อประมาณ 16 ปีที่แล้ว โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 5 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ระหว่างวันที่ 14-15 ธันวาคม พ.ศ. 2538 รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (ในขณะนั้นมีทั้งหมด 7 ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนและเวียดนาม) ได้ลงนามในกรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services - AFAS)

เป้าหมายหลักของ AFAS คือการเสริมสร้างความร่วมมือทางด้านการบริการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของผู้ให้บริการ เพิ่มความหลากหลายด้านความสามารถในการผลิต และกระจายการบริการของผู้ให้บริการทั้งภายในอาเซียนและภายนอกอาเซียน รวมทั้งเพื่อขจัดข้อบັงคับทางการค้าในภาคบริการระหว่างประเทศสมาชิก และเพื่อเปิดเสรีการค้าบริการโดยขยายทั้งในเชิงลึกและเชิงกว้างของการเปิดเสรีของผู้ให้บริการ ข้อตกลงดังกล่าวยังกำหนดแนวทางการดำเนินงานสำหรับประเทศสมาชิกในการปรับปรุงการเข้าสู่ตลาด และการเพิ่มความเท่าเทียมกันของผู้ให้บริการ โดยระเบียบข้อบັงคับทั้งหมดของ AFAS จะมีความสอดคล้องกับระเบียบข้อบັงคับของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ซึ่งถูกกำหนดโดย องค์การการค้าโลก (WTO) ดังนั้นการเปิดเสรีทางการค้าบริการภายใต้ AFAS คาดว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จของความร่วมมือของประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้หลักการของ GATS

เพื่อช่วยดำเนินการในการขจัดข้อกีดขวางทางการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2544 ที่กรุงบันดาเสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน อาเซียนได้กำหนดให้เริ่มมีการเจรจาระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อจัดทำ MRA

ภายใต้กรอบของ AFAS และในเดือนกรกฎาคม 2546 อาเซียนได้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการประสานงานด้านบริการแห่งอาเซียน (ASEAN Coordinating Committee on Service: CCS) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการเจรจา CCS เป็นคณะกรรมการเฉพาะของอาเซียนที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้าน MRA และอยู่ภายใต้คณะทำงานด้านธุรกิจบริการ (Business Services Sectoral Working Group) ซึ่งทำหน้าที่ดูแลด้านนโยบายและประเด็นสำคัญต่างๆ ด้านการค้าบริการ

ต่อมารัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ร่วมลงนามในระเบียบการแก้ไขกรอบความตกลงด้านการบริการอาเซียน (AFAS) เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2546 ที่กรุงเทพมหานคร ประเทศกัมพูชา เพื่อกระตุ้นการดำเนินงานด้านการเปิดเสรีทางการค้าบริการในภูมิภาค ภายใต้ระเบียบการดังกล่าว หลักการ “ASEAN Minus X” ได้ถูกนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกที่พร้อมสามารถทำการเปิดเสรีทางการค้าภาคบริการด้วยตนเอง โดยการบังคับใช้ไม่จำเป็นต้องครอบคลุมประเทศที่ไม่ต้องการเข้าร่วม

การบริการด้านท่องเที่ยวและเดินทาง (Tourism and Travel-related Services) ถูกจัดให้เป็นหนึ่งในสาขาบริการเร่งรัดภายใต้กรอบของ AFAS ซึ่งการเร่งรัดการเปิดเสรีจะมุ่งเน้นไปที่ 3 สาขาบริการย่อยที่สำคัญ ได้แก่ (1) บริการด้านโรงแรมและร้านอาหาร (Hotel and Restaurant Services) (2) บริการด้านการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Travel Agencies and Tour Operators Services) และ (3) บริการด้านมัคคุเทศก์ (Tourist Guides Services)

ตั้งแต่เริ่มดำเนินการจัดทำ AFAS ในปีพ.ศ. 2538 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน อาเซียนได้มีการเจรจาต่อรองการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิกจำนวน 5 รอบ ส่งผลให้เกิดการลงนามในข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการทั้งหมด 7 ชุด โดยผู้นำอาเซียนได้ลงนามในข้อผูกพันฯ ชุดที่ 7 ไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ที่ชะอำ ประเทศไทย เป้าหมายหลักของข้อผูกพันฯ ชุดนี้ คือการจัดข้อกีดกันสำหรับการให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1) และการบริโภคข้ามพรมแดน (Mode 2) รวมทั้งการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกในการอำนวยความสะดวกต่อการตั้งสำนักงาน (Mode 3) ข้อผูกพันฯ เหล่านี้ครอบคลุมการเปิดตลาดเสรีบริการหลายประเภท ได้แก่ สาขาบริการธุรกิจ บริการด้านวิชาชีพ การก่อสร้าง การจัดจำหน่าย การศึกษา บริการด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ การขนส่งทางน้ำ การโทรคมนาคม และการท่องเที่ยว (ASEAN Secretariat 2011)

ในส่วนของประเทศไทย ข้อผูกพันฯ ชุดที่ 7 มีการเปิดเสรีจำนวน 65 สาขาบริการย่อยจาก 128 สาขาบริการ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา และมีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2551 โดยสาระสำคัญของข้อผูกพันฯ ชุดนี้ครอบคลุมประเด็นหลัก คือ⁵

- 1) ให้ต่างชาติซึ่งอยู่นอกอาณาเขตไทย สามารถให้บริการข้ามพรมแดนเข้ามาในประเทศไทย (โดยให้บริการผ่านสื่อ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร หรืออินเทอร์เน็ต)
- 2) อนุญาตให้คนไทยเดินทางไปใช้บริการในต่างประเทศได้
- 3) ให้ต่างชาติเข้ามาจัดตั้งธุรกิจในประเทศไทย โดยจำกัดสัดส่วนผู้ถือหุ้นต่างชาติไม่เกินร้อยละ 49

โดยข้อผูกพันฯ ทั้งหมดไม่เกินกว่าขอบเขตของกฎหมายไทย ซึ่งไทยสามารถปฏิบัติตามข้อผูกพันฯ ได้โดยไม่ต้องแก้ไขกฎหมายใดๆ สาขาบริการที่มีการผูกพันเพิ่มเติมในข้อผูกพันฯ ชุดที่ 7 ได้แก่ สาขาบริการด้านวิชาชีพ บริการด้านธุรกิจ บริการโทรคมนาคมอื่นๆ บริการด้านสารสนเทศ บริการด้านการจัดจำหน่าย บริการด้านการศึกษา บริการด้านนันทนาการและกีฬา และบริการด้านขนส่ง⁶

ล่าสุดสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศได้มีการจัดทำพิธีสารอนุวัติข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 8 โดยในส่วนของประเทศไทยมีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในดำเนินการจัดทำตาราง ข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8 ซึ่งมีกำหนดการนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในปี พ.ศ. 2555 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

สาระสำคัญของข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8 ที่แตกต่างจากข้อผูกพันฯ ชุดก่อน ได้แก่ การมีระดับการเปิดเสรีเพิ่มขึ้น โดยประเทศสมาชิกจะต้องอนุญาตให้ทุนหรือนิติบุคคลสัญชาติอาเซียนสามารถเข้ามา มีสัดส่วนการถือหุ้นในธุรกิจบริการในประเทศได้ร้อยละ 70 ในสาขาเร่งรัด ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ สุขภาพ ท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศ รวมถึงสาขาโลจิสติกส์ และไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 หรือไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งในสาขาบริการอื่นๆ นอกเหนือจาก 4 สาขาข้างต้น พร้อมทั้งจะต้องยกเลิกข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดอื่นๆ ทั้งหมดอีกด้วย (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2553)

⁵ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. <<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file/afas.htm>>

⁶ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. <<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file/afas.htm>>

ข. ข้อตกลงท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Tourism Agreement: ATA)

ในการประชุม ณ กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ผู้นำอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงท่องเที่ยวแห่งอาเซียน ซึ่งมุ่งเน้นความร่วมมือในการอำนวยความสะดวกของการเดินทางท่องเที่ยวมายังอาเซียนและการท่องเที่ยวภายในภูมิภาค ส่งเสริมความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและการแข่งขัน รวมทั้งเพื่อลด/ขจัดข้อจำกัดทางการค้าของการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อยกระดับการพัฒนาและส่งเสริมอาเซียนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานระดับโลก เพื่อเสริมสร้างความช่วยเหลือร่วมกันในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความร่วมมือกันในการพัฒนา ยกระดับและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวและบริการในอาเซียน อีกทั้งเพื่อสร้างปัจจัยแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ทั้งภาครัฐและเอกชนหันมามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว การเดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคและการลงทุนในภาคธุรกิจท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้มากขึ้น

ค. แถลงการณ์ Bali Concord II

ในการประชุมผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2546 ณ เกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียนได้ประกาศแถลงการณ์ร่วมกันให้อาเซียนรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันภายในปี 2020 (พ.ศ. 2563)⁷ โดยประชาคมอาเซียนจะประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community: ASC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) โดยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถูกจัดอยู่ในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่งและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้ โดยอาเซียนจะมีตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน (single market and single production base) และจะมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือและการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น (free movement of goods, services, investment, skilled labour, and freer flow of capital)⁸

หลังจากจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC อาเซียนได้จัดทำ แผนดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) ขึ้นในปี 2006 (พ.ศ. 2549)

⁷ ต่อมาแก้ไขเป็น ปี 2015 (พ.ศ. 2558)

⁸ ASEAN Secretariat. 2009. ASEAN Economic Community Blueprint. <<http://www.asean.org/21083.pdf>>

ตามแผนดังกล่าวประเทศสมาชิกต้องเปิดตลาดการค้าบริการ ตามเป้าหมายที่กำหนดจนถึงปี พ.ศ. 2558 โดยกำหนดระดับเปิดตลาด (threshold) ดังนี้⁹

- สาขาบริการที่เร่งรัด (Priority sectors) (ได้แก่ ท่องเที่ยว สุขภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการขนส่งทางอากาศ) โดยต้องอนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนเข้ามาถือหุ้นได้ในนิติบุคคล ที่ให้บริการไม่น้อยกว่า ร้อยละ 51 ภายในปี พ.ศ. 2551 และเพิ่มเป็นร้อยละ 70 ภายในปี พ.ศ. 2553
- สาขาโลจิสติกส์ ต้องเปิดให้ถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2551 และ ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2553 และ ร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2556
- สาขาบริการอื่นๆ (ได้แก่ วิชาชีพ ก่อสร้าง จัดจำหน่าย การศึกษา สิ่งแวดล้อม ขนส่ง และ อื่นๆ ทั้งหมด) ต้องเปิดให้ถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 49 ในปี พ.ศ. 2551 และ ร้อยละ 51 ในปี พ.ศ. 2553 และ ร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ ยังต้องยกเลิกข้อจำกัดการค้าบริการแบบข้ามพรมแดน และเงื่อนไขอื่นๆ ในการ จัดตั้งธุรกิจอีกด้วย ทั้งนี้ เป้าหมายการเปิดเสรีดังกล่าวข้างต้น อาจมีความยืดหยุ่น (Flexibility) ได้ ซึ่งประเทศสมาชิกอยู่ระหว่างพิจารณาแนวทางเรื่อง ความยืดหยุ่นร่วมกันต่อไป

สาระสำคัญอีกประการหนึ่งของ ACE Blueprint คือการกำหนดให้จัดทำความตกลง ยอมรับร่วม (MRA) ด้านคุณสมบัติในสาขาวิชาชีพหลักให้แล้วเสร็จภายในปี 2012 (พ.ศ. 2555) และดำเนินการตามข้อตกลงภายในปี 2015 (พ.ศ. 2558) เพื่ออำนวยความสะดวกในการ เคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ แรงงานเชี่ยวชาญ และผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2553)

ง. กรอบความตกลงว่าด้วยการรวมกลุ่มสาขาสำคัญของอาเซียน (ASEAN Framework for the Integration of Priority Sectors)

เป็นกรอบที่ผู้นำอาเซียนลงนามในที่ประชุมผู้นำอาเซียนครั้งที่ 10 ณ กรุงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 28-29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 โดยมีเป้าหมาย เพื่อเร่งรัดการรวมกลุ่มสาขาสินค้าและบริการสำคัญ 11 สาขา (ได้แก่ ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ ท่องเที่ยว และการบิน) ภายในปี 2010 (พ.ศ. 2553) โดยมุ่งเน้นการเปิดเสรีทางการค้าเพื่อสร้างเขตเศรษฐกิจ และการขยายความร่วมมือระหว่างกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (ASEAN 2004)

⁹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. <<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file/afas.htm>>

ทั้งนี้ประเทศไทยได้ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในสาขาท่องเที่ยวและการบิน โดยมีกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สาขาท่องเที่ยว) และกระทรวงคมนาคม (สาขการบิน) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ และในฐานะประเทศผู้ประสานงาน ประเทศไทยโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามีภารกิจในการจัดทำ “แผนการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจสาขาการท่องเที่ยว” (Roadmap for Integration of Tourism Sector 2004-2010) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการเปิดเสรีบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภูมิภาค รวมถึงมาตรการต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางของนักท่องเที่ยวภายในอาเซียน (เช่น กระบวนการออกวีซ่าให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน การยกเว้นวีซ่าให้คนชาติอาเซียน การเร่งรัดการจัดทำ ASEAN Single Visa) การส่งเสริมการท่องเที่ยวและการตลาดเพื่อสนับสนุนอาเซียนให้เป็นจุดหมายปลายทางเดียว (ASEAN as a single tourism destination) การส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว และการจัดทำมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวรวมทั้งบุคลากรให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล (ASEAN Secretariat 2007)

จ. ข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (ASEAN MRA on Tourism Professionals)

MRA ด้านการบริการถือเป็นรูปแบบล่าสุดของการพัฒนาความร่วมมือด้านการค้าบริการของอาเซียน ซึ่งมีเป้าหมายในการทำให้คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรองจากองค์กรภายในประเทศ สามารถได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกที่ร่วมลงนาม เพื่อช่วยสนับสนุนการเคลื่อนย้ายผู้ให้บริการวิชาชีพภายในภูมิภาค ภายใต้กฎเกณฑ์และข้อบังคับของประเทศสมาชิก และเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมกันของทรัพยากรบุคคลด้านการท่องเที่ยวโดยการใช้มาตรฐานสมรรถนะพื้นฐานการท่องเที่ยว (Minimum Competency Standard for Tourism) เป็นหลักอาเซียนเชื่อว่า MRA จะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นระดับภูมิภาคในผลของการฝึกอบรมด้านท่องเที่ยว และคุณสมบัติของผู้ผ่านการฝึกอบรม ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการลงทุนภายในภูมิภาคและการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านการท่องเที่ยวอีกด้วย (ASEAN Secretariat 2011b)

ทั้งนี้ในการประชุมรัฐมนตรีท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (M-ATM) ครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2552 ที่กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม รัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวในอาเซียน 9 ประเทศ โดยไทยเป็นประเทศเดียวที่ยังไม่ได้ลงนาม เนื่องจากติดเงื่อนไขต้องผ่านการพิจารณาของรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญของประเทศ แต่ในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียน ไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปิดเสรีอาเซียนได้

วัตถุประสงค์ของข้อตกลงฯ คือ (ASEAN 2009)

- (1) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพบริการการท่องเที่ยว
- (2) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ด้านการสอน และฝึกอบรมบุคลากรวิชาชีพบริการการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน โดยใช้สมรรถนะเป็นหลัก (competency-based) รวมทั้งเพื่อเปิดโอกาสในการสร้างความร่วมมือและเพิ่มขีดความสามารถในหมู่สมาชิกอาเซียน

อาเซียนจะจัดทำมาตรฐานสมรรถนะพื้นฐานของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Common Competency Standards for Tourism Professionals: ACCSTP) ให้แล้วเสร็จ และสามารถนำไปใช้ได้ในประเทศสมาชิก โดย ACCSTP จะระบุถึงสมรรถนะพื้นฐานขั้นต่ำของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวที่ต้องการทำงานในสายงานสาขาต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวในอาเซียนตามรายชื่อที่อยู่ในภาคผนวกของข้อตกลงฯ

การกำหนดมาตรฐานดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว และสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือทางด้าน MRA ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อสร้างความมั่นใจในผลลัพธ์ของการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวและคุณสมบัติของผู้ผ่านการอบรม ซึ่งจะมีส่วนช่วยกระตุ้นการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคและการเคลื่อนย้ายเสรีของแรงงานบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว

คุณสมบัติของบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียนจะได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมดที่ลงนามในข้อตกลงฯ ซึ่งหมายความว่า บุคลากรที่ได้รับประกาศนียบัตรสมรรถนะวิชาชีพบริการท่องเที่ยวในสาขาที่ระบุใน ACCSTP จากหน่วยงาน TPCB ของประเทศใดประเทศหนึ่ง ก็จะสามารถทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ได้ด้วย โดยสิทธิการทำงานจะอยู่ภายใต้กฎหมายและข้อบังคับของประเทศที่บุคคลผู้นั้นถูกจ้างงาน ดังนั้นประกาศนียบัตรดังกล่าวจึงถือเป็นเครื่องรับรองสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการสมัครงานด้านการท่องเที่ยวในประเทศสมาชิกอาเซียน

ตามสาระในข้อตกลงฯ หลักสูตรการท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (Common ASEAN Tourism Curriculum: CATC) ซึ่งเป็นหลักสูตรสำหรับบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันระหว่างรัฐมนตรีการท่องเที่ยวอาเซียนจะถูกจัดทำขึ้นสำหรับธุรกิจสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มธุรกิจโรงแรม (Hotel Services) และกลุ่มธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว (Travel Services) โดยจะครอบคลุมทั้งหมด 32 ตำแหน่งงาน ใน 6 สาขา (ASEAN 2009) ดังแสดงในแผนภาพ

แผนภาพ 6: กลุ่มธุรกิจและประเภทงานภายใต้ข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว

(1) กลุ่มธุรกิจโรงแรม (Hotel Services): 23 ตำแหน่งงานใน 4 สาขา ได้แก่

1. Front Office (พนักงานในสำนักงาน)
 - 1.1 Front Office Manager
 - 1.2 Front Office Supervisor
 - 1.3 Receptionist
 - 1.4 Telephone Operator
 - 1.5 Bell Boy
2. House Keeping (พนักงานทำความสะอาด)
 - 2.1 Executive Housekeeper
 - 2.2 Laundry Manager
 - 2.3 Floor Supervisor
 - 2.4 Laundry Attendant
 - 2.5 Room Attendant
 - 2.6 Public Area Cleaner
3. Food Production (ผู้ผลิตอาหาร)
 - 3.1 Executive Chef
 - 3.2 Demi Chef

3.3 Commis Chef

3.4 Chef de Partie

3.5 Commis Pastry

3.6 Baker

3.7 Butcher

4. Food and Beverage Services (ผู้ให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม)

4.1 F&B Director

4.2 F&B Outlet

4.3 Head Waiter

4.4 Bartender

4.5 Waiter

(2) กลุ่มธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว (Travel Services): 9 ตำแหน่งงานใน 2 สาขา ได้แก่

1. Travel Agencies (ตัวแทนนำเที่ยว)

1.1 General Manager ผู้จัดการทั่วไป

1.2 Assistant General Manager ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป

1.3 Senior Travel Consultant ผู้ให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยวอาวุโส

1.4 Travel Consultant ผู้ให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยว

2. Tour Operation (ผู้ประกอบการท่องเที่ยว)

2.1 Product Manager

2.2 Sales and Marketing Manager ผู้จัดการด้านฝ่ายขายและการตลาด

2.3 Credit Manager

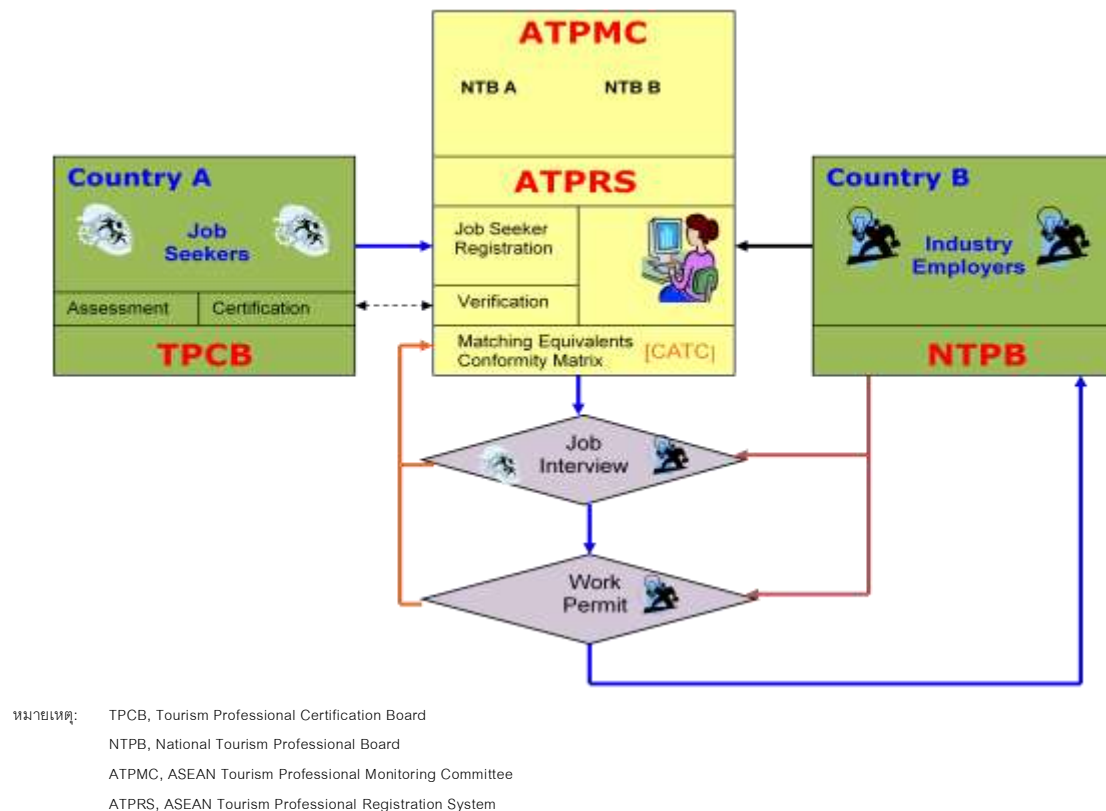
2.4 Ticketing Manager ผู้จัดการด้านการจองตั๋ว

2.5 Tour Manager

สำหรับแผนการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับแต่ละตำแหน่งงาน การพัฒนา Training Toolbox การจัด TOT Program for Master Trainer และการจัดการอบรมสำหรับ Master Assessor ทาง ASEAN NTOs บรรจุไว้ในแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: 2011 – 2015) เรียบร้อยแล้ว โดยเบื้องต้นจะเริ่มดำเนินการในสาขา Front Office ก่อน และเพื่อให้การขับเคลื่อนงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาเซียนร่วมกันกำหนดกลไกในการดำเนินงานซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ดังนี้

1. คณะกรรมการบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งชาติ (National Tourism Professional Board: NTPB) ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานด้านการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวอื่นๆ มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ MRA ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในประเทศ รวมทั้งพัฒนา กำกับ และติดตามผลการยกระดับสมรรถนะบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้ใน ACCSTP
2. คณะอนุกรรมการรับรองบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (Tourism Professional Certification Board: TPCB) คือหน่วยงานภาครัฐ และ/หรือ องค์กรที่ถูกจัดตั้งโดยรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ทำหน้าที่ประเมินและขึ้นทะเบียนหรือยกเลิกทะเบียนบุคลากรที่ผ่านการรับรองมาตรฐานวิชาชีพท่องเที่ยว ACCSTP ทั้งในระดับชาติของประเทศตนเอง และในระดับภูมิภาคอาเซียนซึ่งสามารถทำงานในทุกประเทศในอาเซียนได้ รวมทั้งมีหน้าที่พัฒนา ดำเนินการและดูแลการลงทะเบียนบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวและตำแหน่งงานผ่านทางระบบ ATPRS
3. คณะกรรมการกำกับดูแลบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวแห่งอาเซียน (ASEAN Tourism Professional Monitoring Committee: ATPMC) เป็นคณะกรรมการระดับภูมิภาคที่ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานการท่องเที่ยวระดับชาติ (ASEAN NTOs) และผู้แทนจาก NTPBs มีหน้าที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ MRA จัดทำและปรับเปลี่ยนกลไกที่จำเป็นของ MRA ช่วยสนับสนุนและกำกับดูแล ACCSTP และ CATC โดยจะทำหน้าที่แจ้งให้หน่วยงาน TPCB ทราบถึงข้อมูลสำคัญ เช่น ในกรณีที่บุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวต่างชาติจะไม่ได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกอีกต่อไป รวมทั้งมีหน้าที่รายงานความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานแก่ ASEAN NTOs

กลไกและกระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติของข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว แสดงดังแผนภาพ

แผนภาพ 7: กลไก กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติของ MRA on Tourism Professionals

2.5 กรอบความร่วมมือว่าด้วยเรื่องการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนระดับทวิภาคี

ด้วยเหตุที่การเจรจาเปิดตลาดเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวภายใต้กรอบของ GATS เป็นไปอย่างล่าช้าและมีระดับการเปิดตลาดที่ต่ำมาก เนื่องจากจุดยืนที่แตกต่างกันระหว่างประเทศ พัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา และการมีจำนวนประเทศที่เข้าร่วมเจรจาเป็นจำนวนมากถึงกว่า 140 ประเทศทั่วโลก ทำให้ประเทศสมาชิกของ WTO นิยมที่จะใช้กรอบของการเจรจาจัดทำเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement – FTA) หรือความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Economic Partnership Agreement – EPA) ระดับทวิภาคี (Bilateral level) เป็นกรอบของการเจรจาเปิดตลาดเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยได้ลงนามในความตกลงด้านการค้าบริการระดับทวิภาคี จำนวน 5 ฉบับ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ก) ได้แก่

1. ความตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีออสเตรเลีย-ไทย (TAFTA)
2. ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย (JTEPA)
3. ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - จีน (ACFTA)
4. ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน - เกาหลี (AKFTA)
5. ความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน - ออสเตรเลีย - นิวซีแลนด์ (AANZFTA)

เมื่อเปรียบเทียบกับ GATS แล้ว ความตกลงทวิภาคีในรูปของ FTA หรือ EPA เหล่านี้มีลักษณะ 4 ประการที่ได้เปรียบ GATS (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551) ได้แก่

(1) กว้างกว่า GATS

GATS จะครอบคลุมเฉพาะการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาระหว่างประเทศ เพื่อเข้าไปให้บริการในต่างประเทศเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงมาตรการเกี่ยวกับคนงานซึ่งเข้าไปในต่างประเทศเพื่อหางานทำ มาตรการเกี่ยวกับสัญชาติ การพำนักรหรือการจ้างงานในลักษณะถาวรตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับคนเข้าเมือง หรือมาตรการเพื่อให้การเคลื่อนย้ายบุคคลระหว่างประเทศเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น กฎหมายและอนุบัญญัติเกี่ยวกับการเข้าเมืองและการทำงานของคนต่างด้าว ตลอดจนการบริหารจัดการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบเขตของ GATS และเป็นอำนาจอธิปไตยของสมาชิก WTO อย่างเต็มที่ และไม่สามารถจะหยิบยกมาเจรจาภายใต้กรอบของ GATS ได้ แต่สามารถยกมาเจรจาภายใต้ขอบ FTA หรือ EPA ได้

(2) ลึกกว่า GATS

ความตกลง FTA และ EPA เป็นการผูกพันที่จะเปิดตลาดการเคลื่อนย้ายบุคคลที่ลึกลงไปมากกว่า GATS เช่น การรวมตลาดแรงงานของรัฐภาคีเข้าด้วยกันในระดับลึก ตัวอย่างเช่น EU-Switzerland Free Trade Agreement ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างสหภาพยุโรปและประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่จะให้คนชาติของรัฐภาคีเข้าไปและพำนักอยู่ในประเทศของรัฐภาคีเป็นระยะเวลานานพอสมควร เพื่อหางานทำในประเทศดังกล่าว เป็นต้น หรือความตกลงที่มีเนื้อหาละเอียดไปถึงระดับการยอมรับคุณสมบัติ (MRA) เช่น กรณีที่ประเทศฟิลิปปินส์ขอให้ประเทศญี่ปุ่นยอมรับคุณสมบัติของนางพยาบาลและผู้ดูแลคนชรา (Care Workers) ที่จบจากสถาบันการศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ หรือกรณีที่ประเทศไทยขอให้ประเทศออสเตรเลียและประเทศญี่ปุ่นยอมรับคุณสมบัติของพ่อครัว/แม่ครัวไทย เป็นต้น ตลอดจนการตั้งคณะกรรมการพิเศษ (ร่วม) ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น เกี่ยวกับการยอมรับคุณสมบัติซึ่งเป็นสถาบัน (Institution)

(3) ตรงกับความต้องการของรัฐภาคี (Tailor-made)

ส่วนใหญ่แล้วเนื้อหาของความตกลง FTA และ EPA จะตอบสนองต่อความต้องการของรัฐภาคีได้มากกว่า GATS ซึ่งกำหนดเพียงกรอบกว้างๆ ยกตัวอย่างเช่น ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ญี่ปุ่นต้องการให้การเคลื่อนย้ายบุคคลประเภทผู้โอนย้ายภายในกิจการเป็นไปโดยเสรีและสะดวกรวดเร็วที่สุด โดยขอให้ประเทศไทยยกเลิกอนุบัญญัติที่จำกัดจำนวนผู้ให้บริการต่างชาติซึ่งได้กำหนดให้ Work Permit ได้ไม่เกิน 10 คนต่อ 1 บริษัท ให้ยกเลิกเงื่อนไขให้จ้างคนไทย 4 คนต่อการจ้างงานต่างด้าว 1 คน (4 : 1) ในการพิจารณาอนุญาตให้พำนัก ทำงาน และอยู่ต่อในไทย และให้ยกเลิกเงื่อนไขการกำหนดเงินเดือนขั้นต่ำในการพำนัก ทำงานและขออยู่ต่อในไทย ในขณะที่ไทยต้องการให้ประเทศญี่ปุ่นเปิดตลาดการเคลื่อนย้ายแรงงานระดับกลางและต่ำให้กับประเทศไทยเป็นการตอบแทน ซึ่งข้อเรียกร้องเฉพาะเหล่านี้ย่อมไม่สามารถเจรจาในกรอบของ GATS ได้

(4) ความยืดหยุ่น (Flexibility)

ความตกลง FTA และ EPA มีความยืดหยุ่นกว่า GATS ความยืดหยุ่นในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551) ได้แก่

- ความยืดหยุ่นในเรื่องรูปแบบ: ตัวอย่างเช่น ภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-สิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่นยอมผูกพันที่จะรับแพทย์และทันตแพทย์สิงคโปร์จำนวนไม่เกิน 7 คน และ 2 คนตามลำดับ เข้าไปประกอบอาชีพในประเทศญี่ปุ่น แต่ต้องรักษาเฉพาะคนไข้ที่ไม่ใช่คนไข้ญี่ปุ่นเท่านั้น และประเทศสิงคโปร์ผูกพันที่จะรับแพทย์ญี่ปุ่นและทันตแพทย์ญี่ปุ่น จำนวนไม่เกิน 15 คนและ 5 คนตามลำดับ เข้าไปทำงานในประเทศสิงคโปร์โดยมีเงื่อนไขว่าต้องรักษาเฉพาะคนไข้ที่เป็นคนญี่ปุ่นเท่านั้น การผูกพันดังกล่าวทำโดย “การแลกเปลี่ยน Note Verbal” (Exchanging Notes Verbal)

- ความยืดหยุ่นในเรื่องเนื้อหา: ยกตัวอย่างเช่น ภายใต้กรอบความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-มาเลเซีย (JMEPA) นั้น จะไม่มีข้อบทเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Chapter on Movement of Natural Persons) แยกออกมาเป็นข้อบทเฉพาะต่างหาก แต่จะมีบทบัญญัติเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาภายใต้ข้อบทเรื่องการลงทุน (Chapter on Investment) หรือเรื่องการยอมรับคุณสมบัติภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-ฟิลิปปินส์ (JPEPA) นั้น แม้ว่าญี่ปุ่นจะยอมรับคุณสมบัติของพยาบาลและผู้ดูแลคนสูงอายุที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในประเทศฟิลิปปินส์ โดยอนุญาตให้เข้ามาทำงานควบฝักงานในประเทศญี่ปุ่นก่อน แต่หลังจากนั้น พยาบาลและผู้ดูแลคนสูงอายุจะต้องสอบ National Exam ให้ผ่านภายใน 3 ครั้ง หากไม่ผ่านจะต้องเดินทางกลับไปยังประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น

2.6 รายงานการศึกษาและการประเมินผลกระทบจากการเปิดเสรี

เนื้อหาในส่วนต่อไปนี้เป็นารรวบรวมผลสรุปจากรายงานการศึกษาและการวิจัย รวมทั้งบทความทางวิชาการต่างๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้าและการบริการระหว่างประเทศ ทั้งในระดับพหุภาคีและระดับภูมิภาค เป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและช่วยในการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากหลายแง่มุม เพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์สามารถส่งเสริมผลประโยชน์และขณะเดียวกันก็ช่วยป้องกันผลเสียที่อาจตามมาให้ได้มากที่สุด

ก. ผลกระทบของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าภาคบริการ (The General Agreement on Trade in Services – GATS)

GATS คือข้อตกลงร่วมในระดับพหุภาคีที่จัดทำขึ้นภายใต้ระบบของ WTO เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ทางการค้าของภาคบริการระหว่างประเทศ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อ 3) โดย WTO เชื่อว่า GATS จะนำมาซึ่งประโยชน์หลายประการ อาทิเช่น การเคลื่อนย้ายคนเข้าไปให้บริการในต่างประเทศจะทำให้การค้า การลงทุน การบริการ และการสะสมความมั่งคั่งของโลกโดยรวมดีขึ้นกว่าเดิม เกิดความคล่องตัวในการบริการให้ไปสู่ความเป็นเลิศได้ง่ายกว่าเดิม การถ่ายทอดเทคโนโลยีทำได้ดีกว่าเดิม การบริการที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกันเกิดขึ้นได้ง่าย และเกิดการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างคุ้มค่า (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548)

กลุ่มผู้สนับสนุน GATS มักอ้างถึงถึงผลประโยชน์สำคัญ 5 ประการของการเปิดเสรีการค้าบริการในประเทศกำลังพัฒนา (Woodroffe 2002) ได้แก่

- (1) การส่งออกของภาคบริการ Export of services
- (2) การเพิ่มแหล่งเงินทุน New sources of finances
- (3) การกระตุ้นธุรกิจภายในประเทศ The stimulation of local firms
- (4) การถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ Transfer of technology and knowledge
- (5) การสร้างงาน Creating employment

อย่างไรก็ตามยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลกระทบที่สืบเนื่องมาจาก GATS หลายประการ ข้อควรคำนึงสำคัญ ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมในการค้าต่างมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในการดักตวงผลประโยชน์จากเวทีการค้าที่เปิดเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาและบริษัทขนาดเล็กทั่วไป การเปิดเสรีทางค้าที่คาดว่าจะช่วยเพิ่มปริมาณการลงทุนจากต่างชาติในธุรกิจภาคบริการและการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงการเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้ การใช้จ่าย และการจ้างงาน แต่ถ้าการพัฒนาเหล่านี้เกิดขึ้นจากการลงทุนจากต่างชาติเพียงอย่างเดียว อาจนำ

ประเทศไปสู่การเพิ่มขึ้นของการรั่วไหลทางเศรษฐกิจ (economic leakages) และการลดลงของการควบคุมรูปแบบและขีดจำกัดของการพัฒนา (Diaz-Benavides 2001; Hoad 2003).

เอกสารหลายฉบับถูกจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงผลกระทบของ GATS ต่อประเทศกำลังพัฒนา ยกตัวอย่างเช่น รายงานเรื่อง GATS: A Diservice to the Poor ซึ่งจัดทำโดย Jessica Woodroffe (2002) ภายใต้การสนับสนุนของ World Development Movement (WDM) รายงานดังกล่าวสรุปว่า GATS เป็นข้อตกลงที่จะนำผลเสียมาสู่ประชาชนในประเทศที่กำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศที่ยากจน ผู้วิจัยพบว่าผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการเปิดเสรีการค้าบริการ เช่น การดึงดูดเงินตราต่างประเทศ การเพิ่มการจ้างงานและการถ่ายทอดเทคโนโลยี นั้นมีอย่างจำกัด เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาไม่ใช่ประเทศส่งออกหลักด้านการบริการ ดังนั้นจึงได้รับประโยชน์เพียงเล็กน้อยจากการเปิดตลาดใหม่ในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ให้บริการส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนาเป็นบริษัทข้ามชาติ (Multinational Company) ทำให้เกิดการรั่วไหลทางเศรษฐกิจภายในประเทศและส่งผลเสียแก่อุตสาหกรรมบริการ ในขณะที่เดียวกัน ผู้บริโภคเองกลับไม่ได้รับผลประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันตามกลไกตลาด เนื่องจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้กลายเป็นผู้ผูกขาดทางการค้า ทำให้ไม่เกิดการแข่งขันในตลาด ปัญหานี้ยังสืบเนื่องมาจากความอ่อนแอของหน่วยงานระดับชาติของภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลด้านกฎหมาย ซึ่ง GATS มีส่วนทำให้ปัญหานี้แย่ลง

ทั้งนี้ Woodroffe (2002) ได้กล่าวถึงลักษณะเฉพาะของ GATS ที่ส่งผลกระทบสำคัญอีก 3 ประการ ได้แก่

(1) GATS เป็นความตกลงที่กว้างและครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าความตกลงด้านการค้าอื่นๆ รวมทั้งครอบคลุมทุกรูปแบบของการบริการ (Mode 1-4) ดังนั้น GATS จึงส่งผลกระทบต่อความสามารถและอำนาจของรัฐบาลในการควบคุมบริษัทต่างชาติที่เข้ามาตั้งกิจการในประเทศ นอกจากนี้ GATS ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและความตกลงด้านการค้า

(2) กฎเกณฑ์ของ GATS ล่วงละเมิดการวางนโยบายของรัฐมากกว่าความตกลงใดๆ ของ WTO ที่ผ่านมารัฐบาลของหลายประเทศได้พยายามควบคุมภาคการบริการมากกว่าภาคส่วนอื่นๆ ของระบบเศรษฐกิจ (เช่น ภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม) ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการบริการถูกรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ กฎเกณฑ์ของ GATS นอกเหนือจากต้องการให้บริษัทต่างชาติได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกับบริษัทภายในประเทศแล้ว ยังจำกัดอำนาจของรัฐบาลในการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นั่นคือ GATS ให้สิทธิแก่บริษัทให้อยู่เหนือรัฐบาลของประเทศนั้นๆ

(3) ธุรกิจบริการบางประเภทไม่ได้มุ่งเพื่อการซื้อขาย ยกตัวอย่างเช่น บริการด้านสุขภาพ บริการด้านการศึกษาและบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งกลายเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในสังคมที่ไม่อาจปล่อยให้อยู่ในมือของตลาด หรือถูกควบคุมโดยความตกลงระหว่างประเทศที่วางอยู่บนพื้นฐานของตลาดเพียงอย่างเดียว

ล่าสุดในบทความของ Babu P. George และ Tony L. Henthorne (2007) ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ถึงผลกระทบของ GATS ต่อการพัฒนารายอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศโลกที่สาม ผู้เขียนได้วิจารณ์ว่าที่ผ่านมา GATS ไม่ได้เอื้อประโยชน์มากนักต่อธุรกิจท่องเที่ยวขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งยังส่งผลดีเพียงเล็กน้อยต่อหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยสาระของ GATS ไม่ได้กล่าวถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ข้อยกเว้นต่าง ๆ ครอบคลุมเพียงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ พืชและสัตว์ แต่ไม่ได้รวมถึงทรัพยากรที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งได้แก่ สังคมและวัฒนธรรม ในเนื้อหาของ GATS ไม่ได้มีการระบุการขดเชยสำหรับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจได้รับผลกระทบจากการเติบโตของภาคบริการและการท่องเที่ยว รวมทั้งไม่ได้ระบุมาตรการสำหรับรับมือกับการกีดกันชายหาดหรือการปกป้องทรัพยากรซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ในขณะที่เดียวกันบางกลุ่มกลับมีความเห็นว่า การควบคุมการเข้าถึงตลาดและการจำกัดการลงทุนของบริษัทต่างชาติเป็นเครื่องมือที่ดีในการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะจะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น (Woodroffe 2002) ถึงแม้ว่าจะเป็นการขัดแย้งกับหลักการของ GATS ดังนั้นประเทศสมาชิก WTO/OMC หลายประเทศได้ร้องขอให้มีการยกเลิกข้อบังคับบางประการของ GATS และอนุญาตให้รัฐสามารถบังคับใช้กฎหมายบางข้อเพื่อประโยชน์ในการปกป้องสิ่งแวดล้อมของประเทศ

จุดยืนและผลประโยชน์ที่แตกต่างกันระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนายังถือเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของ GATS กล่าวคือ ประเทศพัฒนาแล้วเป็นประเทศที่มีการส่งออกและการลงทุน ด้านการค้าบริการไปยังประเทศกำลังพัฒนา ทำให้บริษัทข้ามชาติซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศพัฒนาแล้ว ในขณะที่บริษัทลูก (Subsidiary Company) หรือบริษัทในเครือ (Affiliated Company) จำนวนมากตั้งอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ประเทศพัฒนาแล้วจึงต้องการให้มีการเปิดตลาดเพื่อให้มีการโอนย้ายพนักงานในบริษัทข้ามชาติเป็นไปโดยเสรี สะดวกรวดเร็ว และปราศจากข้อจำกัดใดๆ แต่ประเทศพัฒนาแล้วจะยอมรับเฉพาะบุคคลที่เป็นแรงงานที่มีทักษะสูงจากประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้น ซึ่งย่อมขัดแย้งกับผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนา เพราะประเทศกำลังพัฒนาต้องการรักษาบุคลากรที่มีทักษะสูงไว้พัฒนาประเทศของตนและ

ต้องการส่งออกแรงงานไร้ทักษะ (Unskilled Labor) หรือแรงงานกึ่งทักษะ (Semi-Skilled Labor) ไปยังประเทศพัฒนาแล้ว แต่โดยทั่วไปนั้น ประเทศพัฒนาแล้วมักมีความอ่อนไหวในเรื่องการเปิดรับคนงานเหล่านี้มาก และส่วนใหญ่จะมีนโยบายเรื่องระดับทักษะของคนงานต่างชาติที่จะรับเข้าไปทำงานที่ชัดเจน (ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา 2551)

ตัวอย่างที่ชัดเจนของประเด็นปัญหาที่กล่าวข้างต้น ได้แก่ กรณีญี่ปุ่นกับไทย ญี่ปุ่นเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มาลงทุนในประเทศไทยมากที่สุดในโลก ปัจจุบันมีบริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยโดยเป็นสมาชิกของสมาคมหอการค้าญี่ปุ่นประมาณ 1,800 บริษัท บริษัทเหล่านี้ย่อมประสงค์จะเห็นประเทศไทยอนุญาตให้มีการโอนย้ายพนักงานภายในบริษัทระหว่างบริษัทแม่ที่ตั้งอยู่ในประเทศญี่ปุ่นกับบริษัทลูกที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยได้อย่างเสรีและสะดวกรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ในทางกลับกันประเทศไทยประสงค์ที่จะส่งออกแรงงานไร้ทักษะหรือแรงงานกึ่งทักษะ เช่น ช่างก่อสร้าง พ่อครัว แม่ครัว ไปยังประเทศญี่ปุ่นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ประเทศไทยยอมรับพันธกรณีเรื่องการเปิดตลาดภายใน Mode 4 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551) แต่ประเทศญี่ปุ่นมีนโยบายเรื่องการรับคนงานต่างชาติที่ชัดเจนเรียกว่า แผนแม่บทว่าด้วยการจ้างงานแผนที่ 9 (Dai 9 ji Koyotaisaku Kihonkeikaku: The 9th Master Plan on Employment 1999-2009) ซึ่งกำหนดว่าจะเปิดรับเฉพาะคนงานต่างชาติที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะและความรู้ความเชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี ส่วนการเปิดให้แรงงานต่างชาติที่ไร้ทักษะเข้ามาทำงานในประเทศจะต้องใช้ความรอบคอบอย่างยิ่งในการพิจารณา โดยจะต้องพิจารณาประกอบกับประชาคมติของประชาชนญี่ปุ่นด้วย (Watanabe 2007) ซึ่งหมายความว่าโดยหลักแล้ว ประเทศญี่ปุ่นจะไม่เปิดตลาดให้กับแรงงานต่างชาติที่ไร้ทักษะเลย

ข้อโต้แย้งประการหนึ่งของ GATS คือเรื่องของขั้นตอนการดำเนินการเพื่อบังคับใช้ ในสาระของ GATS ถึงแม้ว่าแต่ละประเทศจะมีอิสระในการตัดสินใจว่าจะร่วมเปิดเสรีในภาคการค้าใดบ้าง รวมถึงลำดับขั้นตอนและรายละเอียดของนโยบายในระดับชาติ กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่จะถูกนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ทุกประเทศจะต้องกำหนดเวลาที่แน่นอนในการเปิดเสรี รวมทั้งต้องจัดทำตารางเวลาสำหรับส่งผู้บริหารระดับสูง และตัวแทนการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ถ้าประเทศใดไม่สามารถทำตามกำหนดเวลาดังกล่าว ก็จะถูกนำเข้าไปสู่กระบวนการบังคับของ WTO โดยไม่มีการคำนึงถึงความไม่คงที่ (Heterogeneity) ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของของภาคบริการและการท่องเที่ยว (George & Henthorne 2007) ทั้งนี้ยังผนวกกับอุปสรรคที่ว่า ส่วนใหญ่แล้วรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนายังขาดความรู้ในการตัดสินใจว่าจะเลือกใช้กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับใดในการดำเนินงานตามขั้นตอนของ GATS (Woodroffe 2002)

นอกจากนี้ถึงแม้ว่า GATS จะมีการกำหนดกรอบการทำงานขั้นพื้นฐานไว้แล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การค้าเสรีได้ ทั้งนี้เพราะความแตกต่างด้านขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศกำลังพัฒนายังด้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วค่อนข้างมาก เพราะการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันในภาคบริการต้องมีความพร้อมทั้งด้านเทคโนโลยี เงินทุน เครือข่ายทางการค้าด้านอื่นๆ และประสบการณ์สะสมในการให้บริการข้ามประเทศ หรือเข้าไปลงทุนในต่างประเทศ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548)

ที่ผ่านมา GATS มุ่งเน้นที่จะจัดข้อกีดขวางในการลงทุนด้านการท่องเที่ยวและบริการ (Mode 3) โดยที่รัฐบาลของประเทศไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้ ยกเว้นในกรณีที่เกิดความไม่เป็นธรรมทางธุรกิจที่สามารถพิสูจน์ต่อหน้าองค์กรอิสระได้ (CIEL 2002) การเปิดตลาดเสรีและการปฏิบัติต่อนักลงทุนตามแนวทางของ GATS ดังกล่าว เป็นการจำกัดความสามารถของภาครัฐในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ และอาจส่งผลให้ภาครัฐประสบความยากลำบากในการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น ในการออกแบบก่อสร้างโรงแรมข้ามชาติโดยไม่คำนึงถึงข้อบังคับของประเทศ อาจเป็นการทำลายลักษณะเฉพาะทางนิเวศวิทยาหรือความงามของพื้นที่ (George & Henthorne 2007)

ในส่วนของการเคลื่อนย้ายบุคลากรด้านการบริการระหว่างประเทศ (Mode 4) ซึ่งถือว่ามีระดับการผูกพันน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ Mode 1, 2, และ 3 (ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา 2551) แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็เป็นสิ่งที่ประเทศต่างๆ ไม่ควรมองข้าม ผลกระทบที่สำคัญได้แก่

- ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ เช่น ทำให้คนในชาติถูกคนต่างชาติแย่งงาน
- ผลกระทบต่อสังคม เช่น คนต่างชาติก่ออาชญากรรม ทำให้ระบบสังคมของชาติที่เคยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินต้องเปลี่ยนแปลงไป
- ผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข เช่น คนต่างชาติเป็นพาหะของโรคติดต่อร้ายแรงบางโรคซึ่งในประเทศพัฒนาแล้วไม่มีโรคภัยเรื้อรังดังกล่าวหรือสามารถกำจัดให้หมดไปแล้ว
- ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ เช่น คนต่างชาติซึ่งเป็นผู้ก่อการร้ายแอบเข้ามาในรูปคนทำงาน

ผลกระทบเหล่านี้ทำให้หลายประเทศมีความระมัดระวังอย่างยิ่งในการที่จะยอมผูกพันยอมรับพันธกรณีเรื่องการเปิดตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติตาม Mode 4 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2551)

ดังนั้น ภาครัฐต้องตระหนักว่ากระบวนการของ GATS ไม่ได้นำมาซึ่งคุณประโยชน์เพียงอย่างเดียว ในบางกรณี GATS อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศได้ เช่น การที่รัฐบาลของประเทศจะต้องสูญเสีย สิทธิในการควบคุมและบังคับใช้กฎหมาย ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ หลักการที่สำคัญคือการเปิดเสรีภาคบริการควรต้อง นำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด

ข. ผลกระทบของการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) ต่อผู้ประกอบการธุรกิจบริการไทย

ในปี พ.ศ. 2548 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้มอบหมายให้ บริษัทจี.เบซ อัลโลเอ็นซ์ ทำการศึกษาผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจภาคบริการไทย อันเนื่องมาจากการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA) โดยเป็นการศึกษาเชิงลึกในธุรกิจบริการทั้งสิ้น อันได้แก่ (1) ธุรกิจ การขนส่งสินค้า (2) ธุรกิจการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยว (3) ธุรกิจบริการด้านบัญชี (4) ธุรกิจ บริการด้านกฎหมาย (5) ธุรกิจบริการโฆษณา (6) ธุรกิจบริการวิศวกรรม สถาปัตยกรรมและการ ก่อสร้าง (7) ธุรกิจบริการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ (8) ธุรกิจบริการให้เช่าเครื่องจักรและ เครื่องมือ (9) ธุรกิจบริการให้สิทธิการทำธุรกิจ และ (10) ธุรกิจบริการการรักษาพยาบาล อันเป็น “การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ” (Comparative Study) กับประเทศคู่เจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศ ไทยทั้ง 13 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน อินเดีย ปากีสถาน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เปรู บารห์เรน ศรีลังกา พม่า เนปาลและภูฐาน เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันระหว่างไทยกับประเทศ คู่เจรจา ประเมินความได้เปรียบและเสียเปรียบในการแข่งขันเมื่อมีการเปิดเสรีภาคบริการทั้ง 10 ประเภท รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติและมาตรการในการสร้างความแข็งแกร่งให้แก่บริษัท ผู้ให้บริการของไทยในแขนงต่างๆ

ในรายงานวิจัย บริษัทที่ปรึกษาได้การประเมินความได้เปรียบและเสียเปรียบในการ แข่งขัน เมื่อมีการเปิดเสรีภาคบริการทั้ง 10 ประเภท ใน 4 ลักษณะ (Mode 1-4) ระหว่างไทยกับ ประเทศคู่เจรจา 13 ประเทศ ซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 คือ ประเทศที่มีศักยภาพสูงในการแข่งขันกับไทยในภาคบริการ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น จีน นิวซีแลนด์และอินเดีย

กลุ่มที่ 2 คือ ประเทศที่มีศักยภาพต่ำในการแข่งขันกับไทยในภาคบริการ ได้แก่ เปรู บารห์เรน ศรีลังกา พม่า บังคลาเทศ เนปาล และภูฐาน

ในส่วนของการให้บริการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยว (Travel Services) จากการวิเคราะห์ของบริษัทที่ปรึกษาจะเห็นได้ว่า โดยภาพรวมแล้วผู้ประกอบการไทยจะมีความได้เปรียบในทุก Mode ต่อผู้ประกอบการของเกือบทุกประเทศคู่เจรจา ยกเว้นประเทศจีนที่ไทยจะเสียเปรียบในทุก Mode และประเทศสหรัฐอเมริกาที่ถึงแม้ไทยจะได้เปรียบใน Mode 1, 2 และ 4 แต่จะเสียเปรียบใน Mode 3 (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ความได้เปรียบและเสียเปรียบของธุรกิจเดินทางและท่องเที่ยวทั้ง 4 ลักษณะ (Mode 1-4)
ระหว่างไทย กับประเทศคู่เจรจา 13 ประเทศ

ประเทศคู่เจรจา	ความได้เปรียบ (√) เสียเปรียบ (X)			
	Mode 1 บริการข้ามพรมแดน	Mode 2 ซื้อจากต่างประเทศ	Mode 3 ตั้งสำนักงานต่างประเทศ	Mode 4 อนุญาตให้คนเข้าไปทำงาน
สหรัฐอเมริกา	√	√	X	√
ออสเตรเลีย	√	√	√	√
ญี่ปุ่น	√	√	√	√
จีน	X	X	X	X
นิวซีแลนด์	√	√	√	√
อินเดีย	√	√	√	√
ปากีสถาน	√	√	√	√
เปรู	√	√	√	√
บาร์เรน	√	√	√	√
ศรีลังกา	√	√	√	√
พม่า	√	√	√	√
เนปาล	√	√	√	√
ภูฏาน	√	√	√	√

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยตระหนักว่า ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้เป็นข้อมูลเก่าเมื่อ 6 ปีที่แล้ว ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยอาจไม่อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าหลายประเทศ ดังนั้น จึงควรต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวและการพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ในตลาดการค้าและบริการ

นอกจากนี้ บริษัทที่ปรึกษายังได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดเห็นจากผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีผู้เข้าสัมมนาทั้งสิ้น 87 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารภาคเอกชนจำนวน 57 ท่าน (ในจำนวนนี้เป็นวิทยากร 11 ท่าน) และตัวแทนจากภาครัฐจำนวน 30 ท่าน (ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า และกรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)

การสัมมนาได้ผลสรุปเกี่ยวกับประเด็นท้าทายร่วมของภาคธุรกิจบริการไทยใน 8 ประเด็นหลัก ได้แก่

- ความเชี่ยวชาญ และ ทักษะของธุรกิจ (Expertise & Skills)
- การวิจัย และ พัฒนาการของธุรกิจ (Research & Development)
- การสืบทอดทางธุรกิจ (Succession Plan)
- การจ้างบุคลากรที่เหมาะสม (Hire Suitable Staff)
- การพัฒนาบุคลากร (Human Resource Development)
- การตลาด และการขาย (Marketing & Sales)
- ซอฟต์แวร์เฉพาะทางตามประเภทบริการ (Industry-Specific Software)
- การควบคุมการบริหารธุรกิจ (Business Process Controllability)

ผลจากแบบสอบถามปรากฏว่า การพัฒนาซอฟต์แวร์เฉพาะทางตามประเภทบริการของบริษัทผู้ให้บริการของไทยมีความพร้อมต่ำที่สุด (52% ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่ายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร) รองลงมาคือประเด็นเรื่องการวิจัยและพัฒนากิจ (44% ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่ายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร) นอกจากนี้ การพัฒนาบุคลากร และการว่าจ้างบุคลากรที่มีความเหมาะสมของบริษัทบริการของไทยก็ยังคงเป็นปัญหาที่รุนแรงอยู่ (41% ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่ายังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร)

ทั้งนี้ ได้มีการเสนอแนะทางออกหรือทางเลือกของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วม (Stakeholders) ในธุรกิจการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยวของไทย

ตารางที่ 2: ข้อควรดำเนินการของกลุ่มที่มีผลประโยชน์ร่วมในธุรกิจการให้บริการเดินทางและท่องเที่ยวของไทย

ภาคส่วนหลัก	ข้อควรดำเนินการ
1. ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการไทย	1.1 ต้องมีทีมงานที่สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดีด้วยภาษาอังกฤษ ญี่ปุ่น และจีน เพื่อสามารถสร้างความคุ้นเคยและความสบายใจแก่ลูกค้าที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทย หรือ จากประเทศไทยไปยังประเทศเป้าหมาย 1.2 ทีมงานต้องมีความเชี่ยวชาญในการใช้การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นอินเทอร์เน็ตและอินทราเน็ต 1.3 ผู้ประกอบการต้องติดตั้งอุปกรณ์ และเครือข่ายการสื่อสารที่เพียงพอในการให้บริการลูกค้า ตั้งแต่การวางแผนเดินทาง ระหว่างเดินทาง และหลังการเดินทางเสร็จสิ้นแล้ว 1.4 ต้องมีการนำเอาซอฟต์แวร์มาใช้ในการจัดตารางการเดินทาง และวางแผนการเดินทางอย่างครบทุกมิติที่ลูกค้าจำเป็นต้องได้รับบริการนั้น 1.5 พัฒนารูปแบบการบริหารให้พร้อมที่จะสร้างเครือข่ายกับผู้ประกอบการไทย และผู้ประกอบการต่างประเทศที่มีเครือข่ายนานาชาติมาก 1.6 วางตำแหน่งการแข่งขันที่คุณภาพการบริการแทนการแข่งขันด้วยราคา 1.7 ฝึกอบรมผู้ให้บริการด้วยการเสนอบริการที่มีเอกลักษณ์ไทย คือ “การบริการด้วยใจ” มากกว่าการมุ่งเน้นในการตักตวงผลประโยชน์จากลูกค้าเป็นสำคัญ 1.8 เปิดกว้างสำหรับการควมรวมธุรกิจให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการบริการได้ครอบคลุมในแขนงบริการต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น และเป็นการเฉลี่ยค่าใช้จ่ายที่แพงในระดับผู้บริหารออกไปยังกิจกรรมบริการมากขึ้น จึงทำให้ต้นทุนประกอบการต่อหน่วยมีความได้เปรียบในการแข่งขัน
2. ภาครัฐ	2.1 ทำการโฆษณาภาคบริการเดินทางและท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคโดยสื่อต่างๆ และควรเป็นการโฆษณาในเชิงธุรกิจมากกว่าการประชาสัมพันธ์การทำงานของหน่วยงานของรัฐ 2.2 นำผู้ประกอบการไทยไปเจาะตลาดต่างประเทศ ในลักษณะที่สนับสนุนให้เอกชนต่อเอกชนได้ตกลงรูปแบบธุรกิจกันเอง 2.3 ออกระเบียบปฏิบัติในพิธีการตรวจคนเข้าเมืองเป็นกรณีพิเศษ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าในประเทศเป้าหมาย 2.4 สร้างซอฟต์แวร์สำหรับธุรกิจการเดินทางสำหรับผู้ประกอบการ เพื่อให้นำไปต่อยอดหรือปรับปรุงเพียงเล็กน้อย แล้วสามารถใช้งานในกิจการของตนเองได้เลย
3. สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ/ วิจัย	3.1 จัดทำหลักสูตรระยะสั้นที่มีการสอบและให้วุฒิปริญญาชีพ (Professional Certificate Programs) แก่บุคลากรที่ได้รับการศึกษาพื้นฐานจากสาขาวิชาชีพอื่น หรือผู้ที่ปฏิบัติงานในสาขาการเดินทางและท่องเที่ยว 3.2 เป็นพันธมิตรกับสถาบันการเดินทางและท่องเที่ยวของต่างประเทศ ที่มีแบรนด์เป็นที่รู้จักกันในระดับนานาชาติ เพื่อสร้างหลักสูตรและให้วุฒิปริญญาชีพของสถาบันที่มีชื่อเสียงหรือเป็นวุฒิปัตรร่วม

ที่มา: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2548

ค. บทบาทของ EU และผลกระทบของนโยบายตลาดการค้าเดียว (Single Market) ต่อภาคบริการในยุโรป

กลุ่มสหภาพยุโรป หรือ European Union (EU) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ที่ประกอบด้วย รัฐสมาชิก 27 ประเทศ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และถือว่าเป็นกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาคที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด (Sbragia 2001) การประกาศใช้หน่วยเงินยูโร (Euro) ของกลุ่มประเทศสมาชิกจำนวน 12 ประเทศ¹⁰ ในปี พ.ศ. 2545 นำไปสู่การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบ ถึงแม้ว่ายังคงต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายหลักที่มีผลต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการเมือง ยกตัวอย่างเช่น การเห็นพ้องร่วมกันถึงแนวทางการดำเนินงานในอนาคตของ EU การเข้าร่วมของกลุ่มประเทศยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกซึ่งด้อยพัฒนามากว่ากลุ่มประเทศสมาชิกยุโรปตะวันตก และความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับนโยบายการกระจายอำนาจการตัดสินใจและความรับผิดชอบไปยังองค์กรต่างๆ ของ EU (Anastasiadou & de Sausmarez 2006)

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกลุ่มประเทศสมาชิก EU ตัวเลขทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ประชากรประมาณ 9 ล้านคน ถูกจ้างงานโดยตรงในธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.5 ของ GDP รวมของ EU (CEC 2002) ระดับการพัฒนาและการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่สูงของ EU ทำให้การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (international travel) กลายเป็นส่วนสำคัญของวิถีชีวิตของชาวยุโรป (WTO 2002) ในปี พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวถึง 414 ล้านคน (หรือร้อยละ 54 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก) เดินทางมายังภูมิภาคนี้ และเกือบร้อยละ 85 ของจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาคอื่น (CEC 2003) ตัวเลขเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความมั่นคงของภูมิภาคและความสำคัญของการท่องเที่ยวจากต่างภูมิภาค (intraregional travel) ต่อเศรษฐกิจของ EU

EU เล็งเห็นว่าการท่องเที่ยวคือเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาภูมิภาค แต่ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรปถูกจำกัดและค่อนข้างลำบาก ในขณะที่เดียวกัน สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร (Hall 1998) ดังนั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2537-2542 EU จึงมอบเงินทุนแก่ประเทศสมาชิกเพื่อสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว เป็นจำนวนถึง 7.3 พันล้าน (หน่วยเงินก่อนหน้าที่จะเป็นยูโร) (Hall 2000)

¹⁰ ปัจจุบันมี 17 ประเทศที่ใช้เงินยูโร

นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของ EU คือการสร้างตลาดการค้าเดียว (The Single Market Programme) ของภาคบริการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับ GATS และ NAFTA ในการส่งเสริมการรวมเป็นหนึ่งเดียวทางเศรษฐกิจของธุรกิจบริการ แต่ไม่มีความตกลงใดสามารถเทียบได้กับนโยบายตลาดการค้าเดียวสำหรับภาคบริการของ EU ในด้านเนื้อหาที่ครอบคลุมและลึก ดังนั้น นโยบายนี้จึงถือได้ว่าเป็นห้องทดลอง (laboratory) เพื่อความเป็นไปได้ของการรวมเป็นหนึ่งเดียวของตลาดภาคบริการ รวมทั้งสามารถชี้ให้เห็นว่าอะไรคือความต้องการหลักของการรวมตลาด และอะไรคืออุปสรรคที่ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ต้องพิชิตเพื่อให้การรวมตลาดดำเนินไปได้ (Canoy and Smith 2008)

เป็นที่ทราบกันว่า “ตลาดการค้าเดียว” ค่อนข้างประสบความสำเร็จสำหรับ “สินค้า” แต่สำหรับ “การบริการ” นั้นยังมีจุดอ่อนอยู่ (OECD 2005) กล่าวกันว่าปัญหาสำคัญคือการที่ตลาดการค้าเดียวไม่สามารถครอบคลุมภาคบริการได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ต้องตระหนักว่า ยังมีการบริการหลายประเภทที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของตลาดการค้าเดียว (เช่น การบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ) เนื่องจากบริการเหล่านี้ไม่ได้มุ่งไปที่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้การบริการยังมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสินค้า จึงเป็นการยากที่จะสรุปเป็นนัยทั่วไป (generalization) (Canoy and Smith 2008)

Canoy and Smith (2008) วิเคราะห์ไว้ว่า มีลักษณะสำคัญ 2 ประการที่ทำให้ตลาดการค้าเดียวภาคบริการของ EU แตกต่างจากความตกลงด้านมาตรฐานสากลการบริการอื่นๆ

ประการที่ 1: ตลาดการค้าเดียวของ EU ครอบคลุมการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของทั้งแรงงานและเงินทุน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมตลาดบริการเข้าด้วยกัน

ประการที่ 2: EU มีอำนาจบังคับด้านกฎหมาย (legislative powers) ทำให้สามารถจัดการกับอุปสรรคที่เกี่ยวกับกฎหมายควบคุมที่ขัดขวางการรวมตลาดได้โดยตรง และขณะเดียวกันก็ครอบคลุมทั้ง 27 ประเทศสมาชิก

ลักษณะพิเศษทั้ง 2 ประการนี้แสดงให้เห็นว่าการสร้างตลาดการค้าเดียวทำได้ไม่ถ้อยนักในภูมิภาคอื่นๆ ของโลก หรืออีกนัยหนึ่งที่ว่า ถ้าธุรกิจบริการข้ามพรมแดนไม่สามารถรวมเข้าด้วยกันเป็นตลาดการค้าเดียวภายใต้ EU ได้ ก็มีความเป็นไปได้สูงที่จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ที่อื่นเช่นกัน (Canoy and Smith 2008)

ภูมิภาคยุโรปมีศักยภาพของการบริการข้ามพรมแดนที่ค่อนข้างสูง จากแบบจำลองการคำนวณของ Kox and Lejour (2005) แสดงให้เห็นว่า ถ้ากลุ่มประเทศยุโรปนำ “ข้อตกลงร่วม” (mutual recognition) มาใช้มากขึ้น การค้าบริการในระดับทวิภาคี (bilateral trade) จะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 - 60 แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับระดับชาติ (national regulations) มักเป็นข้อกีดขวางต่อการลงทุนของบริษัทต่างชาติ จากการคำนวณทางบัญชี คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission 2005) ได้ประเมินว่าโดยเฉลี่ยแล้วบริษัทต่างชาติที่ทำธุรกิจในอีกประเทศสมาชิกหนึ่ง จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าบริษัทคู่แข่งซึ่งเป็นบริษัทในประเทศถึงร้อยละ 23 ดังนั้นการจัดข้อกีดขวางเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการผลิต รวมทั้งเพิ่มอัตราค่าจ้างแรงงานโดยเฉลี่ยร้อยละ 0.4 และเพิ่มอัตราการจ้างงานร้อยละ 0.3

เป็นที่ชัดเจนว่าการเปิดตลาดบริการในแต่ละรูปแบบ (Mode 1-4) ส่งผลกระทบต่อตลาดระดับชาติแตกต่างกัน การเคลื่อนย้ายเสรีของทั้งแรงงานทักษะสูงและแรงงานไร้ทักษะ (Mode 4) เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดบริการในยุโรป ในขณะที่การให้สิทธิในการตั้งสำนักงาน (Mode 3) เป็นรูปแบบทั่วไปที่ใช้ในการเจาะตลาดบริการ รวมทั้งเป็นรูปแบบที่ทั้งบริษัทเอกชนและหน่วยงานภาครัฐนิยม การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment – FDI) ยังถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวมตลาดบริการเข้าด้วยกัน ส่วนการให้บริการข้ามพรมแดนประเทศ (Mode 1) ในภูมิภาคยุโรปได้รับส่วนแบ่งจำนวนน้อย แสดงให้เห็นว่าผลกระทบทางตรงของการเปิดเสรีของ Mode ดังกล่าวมีค่อนข้างจำกัด แต่ในทางอ้อมก็สามารถมีผลกระทบต่อการทำงานของตลาดบริการในประเทศ (Canoy and Smith 2008)

ในส่วนของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีระหว่างประเทศสมาชิก (Mode 4) ซึ่งได้รับผลกระทบจากนโยบายตลาดการค้าเดียว โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนจากกฎข้อบังคับ EU ที่เอื้อต่อการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีและการจัดทำข้อตกลงร่วมด้านคุณสมบัติของบุคลากร โดยรวมแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานในยุโรปยังค่อนข้างต่ำ จะมีเฉพาะธุรกิจบริการบางประเภทที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานค่อนข้างสูง เช่น ธุรกิจการบริการด้านสุขภาพและธุรกิจการก่อสร้าง จำนวนแรงงานต่างด้าวที่เพิ่มสูงขึ้นส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากประเทศสมาชิกใหม่ที่เข้าไปทำงานในกลุ่มประเทศ EU-15¹¹ ซึ่งเปิดรับตลาดแรงงานแก่ชาวต่างด้าว (Canoy and Smith 2008) กล่าวได้ว่าผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปในทางบวก โดยเฉพาะกับประเทศที่เปิดรับแรงงานต่างด้าวเข้าทำงาน (European Commission 2005, UK 2007) เช่น ในอังกฤษ ระหว่างเดือน

¹¹ กลุ่มประเทศ EU-15 คือประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปก่อนที่จะมีการรับสมาชิกใหม่อีก 10 ประเทศในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 ประเทศทั้ง 15 ได้แก่ ออสเตรีย, เบลเยียม, เดนมาร์ก, ฟินแลนด์, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, กรีซ, ไอร์แลนด์, อิตาลี, ลักซ์เซมเบิร์ก, เนเธอร์แลนด์, โปรตุเกส, สเปน, สวีเดน และ อังกฤษ (OECD 2007)

พฤษภาคม 2547 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2550 มีแรงงานต่างด้าวสมัครเข้าทำงานถึง 683,000 คน ซึ่งเกือบทั้งหมดได้รับการว่าจ้าง โดยกว่าครึ่งหนึ่งเข้าทำงานในธุรกิจภาคบริการหลัก ได้แก่ การบริหาร บริการธุรกิจและการจัดการ (ร้อยละ 37) Hospitality and Catering (ร้อยละ 19) (Border & Immigration Agency Accession Monitoring Report A8 Countries May 2004-June 2007)

แรงงานต่างด้าวเองก็ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายตลาดการค้าเดี่ยวเช่นกัน ผลจากการสำรวจในปี พ.ศ. 2548 พบว่านอกจากชาวยุโรปส่วนใหญ่จะมีทัศนคติในทางบวกเกี่ยวกับผลประโยชน์ของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีแล้ว แรงงานส่วนใหญ่เองก็มีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับนโยบายนี้ โดยเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46) เปิดเผยว่าไม่เกิดผลกระทบในทางลบกับชีวิตหลังจากการย้ายงาน ในขณะที่ร้อยละ 25 กล่าวว่าสถานะการงานดีขึ้นรวมทั้งทางด้านรายได้ และสภาพที่อยู่อาศัย (Eurobarometer 2005)

แต่สำหรับประเทศที่ส่งออกแรงงานกลับได้รับผลกระทบในทางลบ เนื่องจากการไหลออกของแรงงานไปยังต่างประเทศที่โดยมากให้ค่าตอบแทนสูงกว่า ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะในธุรกิจบริการด้านสุขภาพซึ่งต้องการแรงงานที่ผ่านการฝึกอบรมและมีทักษะสูง (Canoy and Smith 2008) ทำยที่สุดแล้วเพื่อรักษาสุขภาพเศรษฐกิจโดยรวมที่ดี การเคลื่อนย้ายแรงงานอย่างเสรีจะต้องสามารถตอบสนองทั้งการขาดแคลนแรงงานและแรงงานส่วนเกินใน EU เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด

โดยสรุปแล้ว นโยบายตลาดการค้าเดี่ยวของ EU ส่งผลกระทบต่อตลาดภาคบริการในระดับชาติ ซึ่งแตกต่างกันตามรูปแบบ (Mode 1-4) แต่ผลกระทบดังกล่าวอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวังเสมอไป ตลาดการค้าเดี่ยวมีศักยภาพสูงพอที่จะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นความเปลี่ยนแปลงในภาคบริการ ซึ่งจะนำประโยชน์มาให้ทั้งต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ รวมทั้งช่วยส่งเสริมสุขภาพเศรษฐกิจในยุโรปในด้านการเติบโตและอาชีพ แต่อย่างไรก็ตามความเจริญก้าวหน้าของนโยบายนี้ค่อนข้างล่าช้ากว่าที่คาดการณ์ไว้ และยังคงอาศัยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของตลาดในแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ง. ผลกระทบของการเปิดเสรีด้านแรงงานและความปลอดภัยของประเทศไทย

เป็นที่ทราบกันดีว่าเป้าหมายหลักของการจัดทำ ข้อตกลงยอมรับร่วม (MRA) ของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน คือเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานหรือบุคลากรเสรีระหว่างประเทศที่ร่วมลงนาม ถึงแม้ว่า ข้อตกลง MRA จะถือเป็นกลไกสำคัญในการอำนวยความสะดวกในการประกอบวิชาชีพแล้ว การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีคาดว่าจะส่งผลกระทบทั้งด้านบวกและ

ด้านลบต่อประเทศไทย ดร.กรรณิกา แท่นคำ (2554) ได้สรุปทั้งข้อดีและข้อเสียของการเคลื่อนย้ายแรงงานไว้ดังต่อไปนี้

ข้อดีของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีต่อประเทศไทย

- เกิดความยืดหยุ่นในตลาดแรงงานมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มจะผนวกเข้ากับการค้าโลก แรงงานทั้งหลายจึงมีโอกาสเลือกทำงานในสถานที่ที่แสดงศักยภาพได้สูงสุด ซึ่งในที่สุดก็จะนำมาสู่การสร้างรายได้ที่สูงขึ้น
- ส่งผลทางบวกต่ออุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง และเพิ่มอำนาจต่อรองให้กับแรงงาน
- ประเทศที่เป็นแหล่งเป้าหมายของแรงงานจะได้ประโยชน์จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ขยายตัวจากผลิตผลที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสียของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีต่อประเทศไทย

- บางอุตสาหกรรมอาจได้รับผลกระทบจากการไหลบ่าของแรงงานที่เข้ามาแข่งขันเพิ่มขึ้น และสังคมอาจเกิดความวิตกเรื่องปัญหาหลักรั้วชาติ และการเหยียดเชื้อชาติ
- ทำให้ปัญหาแรงงานของไทยเพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากที่ปัจจุบันมีการขาดแคลนแรงงานระดับกลางประมาณ 1 แสนคน
- เกิดปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานมีฝีมือออกไปทำงานในต่างประเทศ
- จำนวนแรงงานจากจีนและอินเดียที่มีสูงมากจะไหลเข้าสู่อาเซียนที่มีโอกาสที่ดีกว่า และยังเป็นแรงงานที่ได้รับการพัฒนาอย่างมาก โดยเฉพาะรัฐบาลจีนได้ใช้งบประมาณจำนวนมากปรับปรุงมหาวิทยาลัยและระบบการศึกษาพื้นฐาน ขณะที่รัฐบาลอินเดียมีโครงการรื้อฟื้นมหาวิทยาลัยเก่าๆ และลงทุนในการศึกษาอย่างมหาศาล ซึ่งการรวมกลุ่มเออีซีจะทำให้ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นเป็น 300 ล้านคน

นอกจากนี้ ข้อควรคำนึงสำคัญคือการเพิ่มขึ้นของแรงงานในระดับล่างจากต่างชาติ เช่น พม่า ลาว และเวียดนาม ที่ไหลเข้ามาทำงานในประเทศไทย ในขณะที่แรงงานฝีมือของไทยไหลออกไปทำงานในต่างประเทศที่มีค่าจ้างสูงกว่า ปัญหาที่อาจตามมา ได้แก่ ความแตกต่างด้านภาษา วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ทั้งนี้ ความท้าทายของภาครัฐ คือ การจัดเตรียมมาตรการรองรับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ไทยต้องพัฒนาความพร้อมของแรงงานที่จะออกสู่ตลาดในอีก 4-5 ปีข้างหน้า (ดร.กรรณิกา แท่นคำ 2554)

จ. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าบริการในกรอบอาเซียน (AFAS) สาขาบริการท่องเที่ยว

จากรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วในตอนต้นของบทนี้ ประเทศไทยมีข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการสาขาท่องเที่ยว ภายใต้กรอบของอาเซียน (AFAS) ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างขั้นตอนการจัดทำตารางข้อผูกพันฯ ชุดที่ 8 ซึ่งจะมีระดับการเปิดเสรีเพิ่มขึ้นจากชุดที่ 7 ที่ประกาศใช้ไปเมื่อปี พ.ศ. 2553 โดยประเทศไทยจะต้องอนุญาตให้ผู้ให้บริการหรือนิติบุคคลในประเทศอาเซียนถือหุ้นของทุกกิจกรรมในสาขาท่องเที่ยว ได้ถึงร้อยละ 70 ในปี พ.ศ. 2554 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

ทั้งนี้ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้จัดประชุมหารือกับผู้แทนสาขาท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2554 เพื่อหารือแนวทางในการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนในการเปิดเสรีธุรกิจบริการสาขาท่องเที่ยวตามข้อผูกพันฯ ดังกล่าว ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมจากภาครัฐ (กรมการท่องเที่ยว กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น) เอกชน (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมโรงแรมไทย เป็นต้น) และสถาบันการศึกษาจาก 21 หน่วยงาน รวม 52 คน

ตัวแทนจากภาคเอกชนมีความเห็นหลากหลายเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการเปิดเสรีธุรกิจบริการสาขาท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่ยอมรับว่า ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยส่วนใหญ่ ยังไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับเวทีโลก อย่างไรก็ตาม ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยเห็นด้วยว่า การเปิดเสรีจะช่วยผลักดันให้เกิดการแข่งขัน ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการที่ดีและปรับมาตรฐานผู้ประกอบการ ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน ในขณะที่ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเห็นว่า การเปิดเสรีอย่างไม่มีข้อจำกัดอาจเป็นปัญหา และเสนอให้ใช้กฎหมายของสภาวิชาชีพต่างๆ ที่มีอยู่บังคับใช้สำหรับนักลงทุนต่างชาติด้วย เพื่อช่วยคุ้มครองธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ทั้งนี้ นายกสมาคมโรงแรมไทยเห็นว่า โรงแรมระดับ 5 ดาวของไทยสามารถแข่งขันได้ หากจะมีการเปิดเสรีก็สามารถเปิดให้โรงแรมระดับ 100 ห้องขึ้นไปที่มีเงินลงทุน 20 ล้านบาทขึ้นไป (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมยังได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นข้อกังวลที่อาจเกิดขึ้นจากเปิดเสรีดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2554ข)

(1) การปรับมาตรฐาน: กลไกตลาดทำให้คุณภาพธุรกิจน่าเที่ยวและการท่องเที่ยวตกต่ำลง เนื่องจากการแข่งขันด้านราคา มาตรฐานจะลดลง ดังนั้น จึงควรกำหนดราคาขั้นต่ำของบริการ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการมีความเห็นว่า เมื่อมีการเปิดเสรี การแข่งขันด้านราคาจะรุนแรงขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการรายย่อยเสียหายอย่างหนักจนอาจต้องปิดกิจการ

(2) หลักสูตรมัคคุเทศก์: ปัจจุบันแต่ละสถาบันมีมาตรฐานแตกต่างกัน ที่ประชุมจึงเสนอให้มีการพิจารณาหลักสูตรเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ทุกสถาบันต้องเรียนเหมือนกัน และส่วนที่แตกต่าง ซึ่งแต่ละสถาบันสามารถเลือกได้อย่างอิสระเพื่อเป็นการสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบันในแต่ละท้องถิ่น

(3) มาตรฐานแรงงาน: ผู้เข้าประชุมเห็นว่าควรมีการกำหนด มาตรฐานของพนักงานจากชาติอาเซียนที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ขณะเดียวกันก็ควรมีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียนเป็นภาษาที่สามให้กับคนไทย เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างชาติในตลาดอาเซียนได้

(4) ผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม: ที่ประชุมเห็นว่าการที่จะให้ต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจท่องเที่ยวอย่างเสรีในประเทศไทยนั้น อาจนำผลเสียมาสู่ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว และชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งถ้าสิ่งเหล่านี้เสื่อมลงไปแล้ว การฟื้นฟูขึ้นมาใหม่เป็นเรื่องที่ค่อนข้างลำบาก นอกจากนั้น ควรต้องมีการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องถิ่น เนื่องจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในท้องถิ่นมากขึ้น ก็จะมีผลเสียด้านทรัพยากรมากขึ้นด้วย

(5) การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศควรพิจารณาให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดทำตารางข้อผูกพันฯ และรับทราบรายละเอียดของข้อผูกพันฯ ก่อนที่จะมีการลงนาม นอกจากนี้ ภาครัฐควรพิจารณาให้สถาบันการศึกษาและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการออกหรือต่อไปอนุญาตประกอบธุรกิจน่าเที่ยวและมัคคุเทศก์

(6) การตั้งสภาวิชาชีพด้านการท่องเที่ยว: เพื่อดูแลเรื่องมาตรฐานการท่องเที่ยว เนื่องจากเมื่อต่างชาติเข้ามา อย่างน้อยที่สุดต่างชาติจะต้องดำเนินธุรกิจโดยไม่สร้างความเสียหายให้กับประเทศ ซึ่งจะมีการตรวจสอบในระดับหนึ่งจากกลุ่มผู้ประกอบการ และเห็นว่า เมื่อต่างชาติเข้ามาหาประโยชน์จากประเทศไทยแล้ว ควรมีการชดเชยอะไรบางอย่างกลับมาด้วย

(7) การจัดตั้ง National Tourism Services Fund: เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถขอสินเชื่อไปใช้ทำ Bank Guarantee เมื่อเข้าไปประมูลงานใน International Conference

2.7 สรุปข้อผูกพันสาขาท่องเที่ยวของประเทศไทยภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ

จากรายละเอียดที่กล่าวมาทั้งหมดในตอนต้นของบทนี้ แสดงให้เห็นว่า ภายใต้กรอบความร่วมมือด้านการค้าระดับนานาชาติ มีการจัดทำหลายข้อตกลงที่มุ่งผลักดันให้การค้าบริการข้ามพรมแดนเป็นไปอย่างเสรี ข้อตกลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ผู้ประกอบการ นักลงทุนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมทั้งบุคลากรที่ทำงานในสาขาท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์ในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและการเปิดเสรีในระดับต่าง ๆ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงต้องมีความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสาระสำคัญของข้อผูกพันสาขาท่องเที่ยวของไทยเหล่านี้

ตารางต่อไปนี้เป็นสรุปสถานการณ์ของประเทศไทยภายใต้กรอบความตกลงด้านการค้าระหว่างประเทศ 7 กรอบ ได้แก่ กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO), กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (AFAS) ตามสาระสำคัญของข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7, ความตกลงเขตการค้าเสรีทวิภาคีออสเตรเลีย-ไทย (TAFTA), ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับประเทศไทย (JTEPA), ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน (ACFTA), ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี (AKFTA) และความตกลงเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์ (AANZFTA) โดยแยกรายละเอียดตามรูปแบบการให้บริการ (Mode 1-4) และสาขาย่อยของบริการท่องเที่ยวต่างๆ ได้แก่ บริการที่พักโรงแรม (Hotel Lodging Services) บริการร้านอาหาร (Restaurant Services) บริการจัดเลี้ยง (Catering Services) ตัวแทนนำเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Travel Agents and Tour Operators) บริการตั้งแคมป์และจัดคาราวาน (Camping and Caravan Services) บริการโมเทล (Motel Lodging Services) บริการเครื่องดื่มแต่ไม่มีการให้ความบันเทิง (Beverage Serving Services without Entertainment) บริการการจัดการโรงแรม (Hotel Management Services)

ตาราง 3: เปรียบเทียบสาระข้อผูกพันการเปิดตลาดบริการสาขาการท่องเที่ยวของประเทศไทย

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ		(3) การจัดตั้งธุรกิจ		(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา
Hotel Lodging Services (CPC 64110)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) ผู้ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด	(1) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย (2) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย (3) ผู้ผูกพันเฉพาะโรงแรมและรีสอร์ท ที่มีห้องตั้งแต่ 100 ห้อง และมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 800 ล้านบาท (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Intra-corporate Transferee (ICT) อนุญาตให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุได้ครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ สาขาของนิติบุคคลต้องนำเงินเข้าประเทศ ไทย ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท สำหรับจ้างต่างชาติ 1 คน และให้จ้างต่างชาติได้ไม่เกิน 10 คน (b) Contractual Service Supplier (CCS) อนุญาต	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% เฉพาะโรงแรมและรีสอร์ท ที่มีห้องตั้งแต่ 100 ห้อง และมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 800 ล้านบาท (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: Business Visitor (BV) พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และ Intra-corporate Transferee (ICT) ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับ-การขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่-ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) Intra-corporate	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) จะต้องไม่เกี่ยวข้องกับ-การขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่-ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย-การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
	อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี		ให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 3 ปี นิติบุคคลที่จดทะเบียนในไทย จะต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว อย่างน้อย 2 ล้านบาท ต่อลูกจ้าง 1 คน และอนุญาตให้จ้างคนต่างชาติได้ 10 คน (c) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 90 วัน ต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันเข้าประเทศ			Transferee (ICT) เฉพาะบุคลากรระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี (c) Contractual Service Supplier (CCS) อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	(b) Intra-corporate Transferee (ICT) เฉพาะบุคลากรระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี
Restaurant Services	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
(CPC 64210)	(3) ผู้ก่อกวนเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) ผู้ก่อกวนเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(3) ผู้ก่อกวนเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ: (a) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) Intra-corporate Transferee (ICT) จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(2) ต้องจดทะเบียนในประเทศไทย (3) ผู้ก่อกวนเฉพาะร้านอาหารที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 450 ตร.ม. ขึ้นไป และมีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 50 ล้านบาท (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ: (a) Intra-corporate Transferee (ICT) อนุญาตให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุได้ครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 5 ปี ทั้งนี้ สาขาของนิติบุคคล ต้องนำเงินเข้าประเทศ-ไทย ไม่น้อยกว่า 3 ล้านบาท สำหรับจ้างต่างชาติ 1 คน และให้จ้างต่างชาติได้ไม่เกิน 10 คน (b) Contractual Service Supplier (CCS) อนุญาตให้ทำงานได้ 1 ปี ต่ออายุครั้งละ 1 ปี รวมทั้งหมดไม่เกิน 3 ปี นิติบุคคลที่	(3) ห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด ต่างชาติ 60% สัดส่วนหนี้สินต่อทุน ไม่เกิน 3:1 เฉพาะร้านอาหารที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 450 ตร.ม. ขึ้นไป และมีทุน-จดทะเบียนชำระแล้ว ตั้งแต่ 50 ล้านบาท (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	(3) ผู้ก่อกวนเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ: Business Visitor (BV) พำนักได้ไม่เกิน 90 วัน และ Intra-corporate Transferee (ICT) ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(3) ผู้ก่อกวนเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย-การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย	(3) ผู้ก่อกวนเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกวนเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง และอนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย-การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
			จดทะเบียนในไทย จะต้องมีทุนจดทะเบียน ชำระแล้ว อย่างน้อย 2 ล้านบาท ต่อลูกจ้าง 1 คน และอนุญาตให้จ้าง คนต่างชาติได้ 10 คน (c) Business Visitor (BV) อนุญาตให้พำนักร และทำงานได้ไม่เกิน 90 วัน ต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันเข้าประเทศ			อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้ พำนักรและทำงานได้ไม่ เกิน 1 ปี หรือตาม ระยะเวลาขอสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี
Catering Services (CPC 64230)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้ พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1	(1) ไม่มีข้อจำกัด (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักร ได้ไม่เกิน 90 วัน และต่อ อายุได้ไม่เกิน 1 ปี	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) BV พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และ ICT ระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักร	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อ สาธารณชน หรือ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ ไม่เกิน 49% (4) ผู้ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อ สาธารณชน หรือ

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
	ปี (b) ICT ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษจะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทยอย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี		บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	และทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	ให้บริการโดยตรง และ อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ	ให้บริการโดยตรง และ อนุญาตให้พำนักได้ ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
						ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้พำนักร และทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี
Travel Agency and Tour Operator Services (CPC 74710)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักร ได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักร ได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) BV พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และ ICT ระดับผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักรและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัทจำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% คณะกรรมการบริหารไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ต้องเป็นคนไทย (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยาย

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
	จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่ เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละไม่เกิน 1 ปี	Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักได้ ไม่ เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละไม่เกิน 1 ปี				การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาใน ราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละ ไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้ พำนัก และทำงานได้ไม่	การพำนักได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาใน ราชอาณาจักร ตาม คุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักและ- ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครึ่งละ ไม่เกิน 1 ปี

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
						เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	
Camping and Caravan Services (CPC 64195)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผูกพันเฉพาะ: (a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการขายตรงต่อสาธารณชน หรือให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment

สาขาการ บริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
		ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี				(b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้ พำนักรและทำงานได้ไม่ เกิน 1 ปี หรือตาม ระยะเวลาของสัญญา (เวลาที่น้อยกว่า)	(b) ICT เฉพาะบุคลากร ระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจาก บริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจาก วันที่ขอเข้าประเทศ และ มีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรและ ทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และ ต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละ ไม่เกิน 1 ปี
Motel Lodging Services (CPC 6412)	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผูกพันเฉพาะบริษัท	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
Holiday Center and Holiday Home Services (CPC 64192) Beverage Serving Services without Entertainment (CPC 64310)	(4) ไม่ผูกพัน	จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิด: (a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน	(4) ไม่ผูกพัน
Hotel Management Services	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่ผูกพัน (3) ไม่ผูกพัน (4) ไม่ผูกพัน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) BV พำนักรได้ไม่เกิน	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:	(1) ไม่ผูกพัน (2) ไม่มีข้อจำกัด (3) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะบริษัท จำกัด ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกิน 49% (4) ผู้ก่อกำเนิดเฉพาะ:

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน		(2) การบริโภคในต่างประเทศ	(3) การจัดตั้งธุรกิจ	(4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา		
	(a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT ผูกพันเฉพาะผู้จัดการ ผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี	(a) BV อนุญาตให้พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน และต่ออายุได้ไม่เกิน 1 ปี (b) ICT จะต้องได้รับ การจ้างจากบริษัท นอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of Employment กำหนด อนุญาตให้พำนักรได้ ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี			90 วัน และ ICT เฉพาะบุคลากรระดับ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ พำนักรและทำงานได้ ไม่เกิน 1 ปี ต่ออายุได้ 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี รวมเป็น 3 ปี	(a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อสาธารณชน หรือ ให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of	(a) BV ต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การขายตรงต่อสาธารณชน หรือ ให้บริการโดยตรง พำนักรได้ไม่เกิน 90 วัน สำหรับบุคคลที่ดำเนินการจัดตั้งบริษัท อนุญาตให้ขยายการพำนักรได้ไม่เกิน 1 ปี นับจากวันที่เข้ามาในราชอาณาจักร ตามคุณสมบัติที่กำหนด โดย Immigration Bureau และ Department of Employment (b) ICT เฉพาะบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้จัดการ และผู้เชี่ยวชาญพิเศษ จะต้องได้รับการจ้างจากบริษัทนอกประเทศไทย อย่างน้อย 1 ปี นับจากวันที่ขอเข้าประเทศ และมีคุณสมบัติตามที่ Immigration Bureau และ Department of

สาขาการบริการ	กรอบความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ						
	WTO	AFAS (7 th)	TAFTA	JTEPA	ACFTA	AKFTA	AANZFTA
	(1) บริการข้ามพรมแดน (2) การบริโภคในต่างประเทศ (3) การจัดตั้งธุรกิจ (4) การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา						
						Employment กำหนดอนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี (c) CCS อนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี หรือตามระยะเวลาของสัญญา (เวลานั้นน้อยกว่า)	Employment กำหนดอนุญาตให้พำนักรและทำงานได้ไม่เกิน 1 ปี และต่ออายุได้ 3 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 1 ปี

หมายเหตุ:

คำอธิบายคำศัพท์ที่ปรากฏในตาราง

“ไม่มีข้อจำกัด” หมายความว่า ไม่มีข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาด และข้อจำกัดด้านการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ สำหรับการบริการหรือผู้ให้บริการต่างชาติ

“ไม่ผูกพัน” หมายความว่า ไทยไม่ผูกพันการเปิดตลาด จึงสามารถใช้กฎระเบียบหรือมาตรการใดที่เป็นการจำกัดการให้บริการของต่างชาติได้ทุกประการ

ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 2554ก

บทที่

4

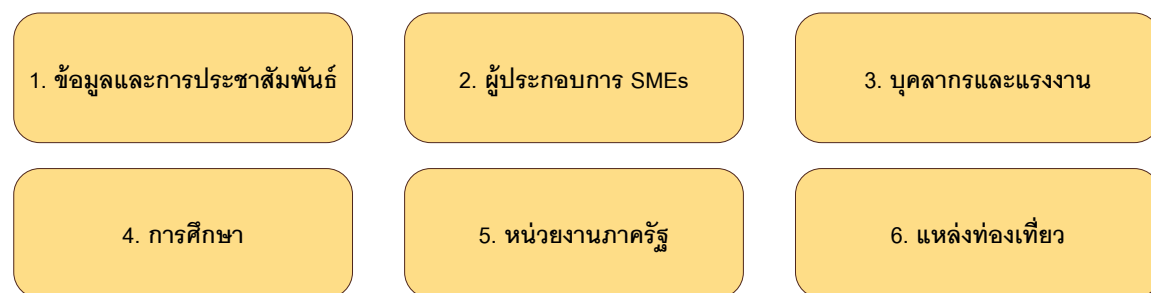
การวิเคราะห์ประเด็น
ปัญหา และโอกาสจาก
การเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

4. การวิเคราะห์ประเด็น ปัญหา และโอกาสจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการสรุปและวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย ที่คณะผู้วิจัยได้จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวจากแหล่งต่างๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการจัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งประเด็นสำคัญดังกล่าวประกอบไปด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ประกอบการธุรกิจบริการท่องเที่ยวในประเทศไทยกำลังประสบอยู่ รวมทั้งโอกาสของประเทศไทยในการเพิ่มพูนผลประโยชน์จากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ประเด็นเหล่านี้มีความสำคัญในการใช้ประกอบการพัฒนาร่างแผนฯ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกรมการท่องเที่ยว เพื่อช่วยแก้ไขปัญหา จัดอุปสรรค และในขณะเดียวกัน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสของประเทศไทยในการเพิ่มพูนผลประโยชน์จากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด

4.1 ประเด็น ปัญหา อุปสรรคต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

จากการรับฟังความคิดเห็นของตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมทั้งจากการรวบรวมข้อมูลข้างสารต่างๆ พบว่าประเทศไทย กำลังประสบกับหลายปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเด็นหลัก ดังแสดงในแผนภาพที่ 8

4.1.1 ข้อมูลและการประชาสัมพันธ์

การขาดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญของประเทศไทยในการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ข้อมูลในที่นี้ได้แก่

- ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว ซึ่งควรมีรายละเอียดที่สำคัญและเป็นข้อมูลใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวรายปีจำแนกตาม

- ภูมิภาค รายได้จากการท่องเที่ยวจำแนกตามประเภทการใช้จ่าย การคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยว และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในตลาดโลก เป็นต้น
- ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ผลประโยชน์และผลกระทบจากการเปิดเสรีที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งทิศทางและแผนงานของภาครัฐในการเจรจาเปิดเสรี
 - ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในประเทศอาเซียน ขั้นตอน กระบวนการประกอบธุรกิจในอาเซียน แหล่งสนับสนุนด้านเงินทุน ภาษีและค่าธรรมเนียมต่างๆ รวมทั้งข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนรายละเอียดการขอวีซ่าและเอกสารอนุญาตทำงาน
 - ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยแบ่งตามสาขาบริการหลัก ได้แก่ โรงแรม ร้านอาหารและบริการนำเที่ยว

ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของไทย เพราะนอกจากจะเป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่ใช้ประกอบในการวางแผนการดำเนินงานทางธุรกิจ เช่น แผนการตลาดและประชาสัมพันธ์แล้ว ยังใช้ประกอบในการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อให้สามารถตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าได้สูงสุด และที่สำคัญยังช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในตลาดการค้าเสรีภายในภูมิภาคอาเซียน สามารถเล็งเห็นโอกาสและวางแผนการการลงทุนในธุรกิจบริการท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งสามารถรับรู้และเข้าใจทิศทางการดำเนินงานของภาครัฐได้อย่างถูกต้องและชัดเจน

ปัญหาด้านข้อมูลมีหลายประการ ที่สำคัญคือเรื่องของการจัดทำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ ข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นข้อมูลที่ค่อนข้างกระจัดกระจายเนื่องจากถูกรวบรวมโดยหลายหน่วยงานและองค์กรภาครัฐ รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ประโยชน์ซึ่งได้แก่ผู้ประกอบการภาคเอกชน อันเกิดจากการขาดการจัดการที่เป็นระบบ ทำให้รูปแบบของข้อมูลที่หน่วยงานภาครัฐจัดทำไม่เอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์ หรือไม่ตรงกับความต้องการของภาคเอกชน ข้อมูลเชิงลึก เช่น รายงานการศึกษาและงานวิจัยต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดและเนื้อหาค่อนข้างมาก ภาคเอกชนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้การนำไปใช้ประโยชน์ค่อนข้างน้อย ในทางตรงข้าม ข้อมูลบางประเภทกลับขาดรายละเอียดในเชิงวิเคราะห์ ขาดแผนการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม ทำให้การนำไปใช้ประโยชน์เป็นไปอย่างจำกัด

นอกจากนี้การที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558 นั้นหน่วยงานภาครัฐต้องหาข้อมูล ศึกษาข้อกฎหมาย และวิเคราะห์ทั้งในด้านประโยชน์และผลกระทบต่อ

ประเทศ เพื่อวางแผนรองรับ รวมทั้งเงื่อนไขและข้อกำหนดต่างๆ ให้ได้ เพราะการเข้าสู่เออีซีต้องมีเงื่อนไข มีข้อกำหนด ไม่เช่นนั้นประเทศไทยจะเสียเปรียบ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ที่เมื่อมีการเปิดเสรีแล้วส่วนมากจะมีนักลงทุนต่างชาติเข้ามา ทำให้ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ที่เป็นธุรกิจเอสเอ็มอีประสบปัญหาในการแข่งขันกับนักลงทุนรายใหญ่ ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนเงื่อนไขที่รัดกุม ยกตัวอย่างเช่น ประเทศจีนอนุญาตให้บริษัทต่างชาติที่เข้าไปเปิดกิจการในประเทศสามารถทำธุรกิจอินบาวด์ได้อย่างเดียว ไม่สามารถทำเอาต์บาวด์ได้ เพื่อป้องกันเงินไหลออกนอกประเทศ¹² หรือภายใต้ความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (ข้อผูกพันการเปิดตลาดชุดที่ 7) บรูไน ยังกำหนดให้การลงทุนโรงแรมในบรูไนต้องร่วมลงทุนกับบริษัทในบรูไนเท่านั้น หรืออย่างกรณีประเทศอินโดนีเซีย เปิดเสรีให้ลงทุนเฉพาะโรงแรมระดับ 3 ดาวขึ้นไป ส่วนมาเลเซีย เปิดให้ลงทุนได้แต่ถือหุ้นไม่เกิน 51% สำหรับโรงแรมระดับ 4-5 ดาวเท่านั้น¹³ เป็นต้น ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ประเทศต่างๆ จะมีการตกลงตามกรอบเออีซี แต่ลึกๆ แล้วก็ยังพยายามปกป้องธุรกิจของคนในประเทศอยู่เช่นกัน

นอกจากการขาดแคลนข้อมูลที่เป็นแล้ว การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารและข้อมูลที่มีอยู่ของภาครัฐก็ถือเป็นอุปสรรคสำคัญ ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐมีการเผยแพร่และกระจายข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เช่น ผ่านทางเว็บไซต์ การจัดสัมมนา และการแจกเอกสารตีพิมพ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่ไม่รับทราบข่าวสารและข้อมูลดังกล่าว โดยอาจเนื่องมาจากช่องทางการเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารต่างๆ ยังมีอยู่ค่อนข้างน้อยและจำกัดอยู่แต่ในวงแคบๆ เฉพาะผู้ประกอบการในกรุงเทพฯ และจังหวัดท่องเที่ยวใหญ่ๆ รวมทั้งถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่รวบรวมและกระจายข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เช่น ศูนย์สารสนเทศแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แต่ข้อมูลที่มีอยู่ก็ยังไม่ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ในแง่ของผลประโยชน์และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทย

4.1.2 ผู้ประกอบการ SMEs

อุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศไทย คือเรื่องความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ที่มีอยู่กว่า 70% ในภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของไทย¹⁴ ซึ่งเมื่อประเทศมีการเปิดเสรีตามแผนของ AEC แล้ว การแข่งขันจะทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากคู่แข่งในกลุ่มที่เคยมีศักยภาพต่ำกว่าจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน นอกจากนี้ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ อาทิ สิงคโปร์

¹² หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. ฉบับวันที่ 4 มิถุนายน 2554. "ปรับลูก 'แอตต้า'สู่ความทันสมัย"

¹³ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม 2554. "ทีเอชเอจียิ่งลักษณ์'อุ้มอุตุฯท่องเที่ยวไทย"

¹⁴ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม 2554. "ทีเอชเอจียิ่งลักษณ์'อุ้มอุตุฯท่องเที่ยวไทย"

มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ต่างพยายามหาแนวทางแก้ไขจุดอ่อนเพื่อส่งเสริมให้ SMEs ในประเทศของตนมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น ความพยายามต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ SMEs ไทยไม่มากนักน้อย

ถึงแม้ว่าโดยรวมแล้ว SMEs ไทยจะมีความสามารถในการแข่งขันในระดับท้องถิ่น หรือในประเทศ แต่ยังขาดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล ทั้งนี้เนื่องด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น

- ข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล

อย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้นแล้วว่า ผู้ประกอบการ SMEs ธุรกิจบริการท่องเที่ยวของไทยส่วนใหญ่ยังขาดการเข้าถึงข้อมูลและข่าวสาร ขาดการประสานงานจากหน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลางในเรื่องการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องของข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว นโยบายและมาตรการของรัฐบาล ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด และโอกาสในการลงทุนในประเทศอาเซียน ขั้นตอนและกระบวนการประกอบธุรกิจในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งระเบียบข้อบังคับและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ของไทยไม่สามารถเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการแข่งขันกับบริษัทต่างชาติ หรือวางแผนในการขยาย ธุรกิจและการลงทุนในประเทศอาเซียนได้

- ขาดความรู้และทักษะ

ปัญหาสำคัญของผู้ประกอบการ SMEs ไทยคือการขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจและการแข่งขันในระดับสากล ความรู้ความเชี่ยวชาญและทักษะที่ผู้ประกอบการยังขาดมีดังต่อไปนี้

- ด้านการบริหารจัดการ เนื่องจาก SMEs ส่วนมากมีที่มาจากธุรกิจครอบครัว ซึ่งมักขาดความรู้ในด้านการจัดการ หรือการบริหารงานที่มีระบบ ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้โดยเรียนรู้ เรียนผิดเป็นหลัก¹⁵ ในการเตรียมความพร้อมและเพิ่มพูนศักยภาพในการแข่งขันกับบริษัทต่างชาติ ผู้ประกอบการ SMEs ต้องพัฒนาตนเองโดยอาศัยการบริหารจัดการองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่อง การวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การจัดการองค์กร การกำหนดลักษณะงานและการมอบอำนาจหน้าที่ การพัฒนาบุคลากร การสร้างคนให้เป็นผู้นำ การสั่งการ รวมถึงการควบคุมตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของพนักงาน

¹⁵ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เครือข่ายมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548. ความรู้เกี่ยวกับ SMEs เบื้องต้น.

<<http://home.kku.ac.th/uac/sme/smebasic.htm>>

- ด้านการตลาด หากผู้ประกอบการไม่มีความรู้ใหม่ๆ การทำตลาดก็จะแข่งขันไม่ได้ ซึ่งในโลกยุคโลกาภิวัตน์ภายใต้แรงผลักดันจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวนี้ ทำให้ทุกประเทศต้องมีการแข่งขันเพื่อช่วงชิงตลาด ถ้าไม่สามารถทำการตลาดเชิงรุกได้ก็จะทำให้เสียโอกาส และถ้าใช้แต่ความคิดเดิม ๆ ก็จะมาตามโลกไม่ทัน นอกจากนี้ผู้ประกอบการไทยต้องทำความเข้าใจถึงตลาดกลุ่มเป้าหมายหลักของประเทศ ซึ่งขณะนี้กลุ่มนักท่องเที่ยวสำคัญ คือ คนในพื้นที่เอเชีย ไม่ว่าจะเป็น จีน รัสเซีย อินเดีย เกาหลี ญี่ปุ่น ฮองกง มาเลเซีย และตะวันออกกลาง เพื่อวางแผนกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

- ด้านภาษา ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการ SMEs ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจบริการท่องเที่ยวที่ต้องติดต่อกับลูกค้าชาวต่างชาติ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษแล้ว ผู้ประกอบการควรสามารถสื่อสารภาษาที่สาม ได้แก่ จีน รัสเซีย เกาหลีและญี่ปุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย การขาดความรู้ด้านภาษาส่งผลให้ SMEs ไทยเสียเปรียบ ยกตัวอย่างเช่น เป็นการเปิดช่องให้บริษัททัวร์ต่างชาติที่เข้ามาทำธุรกิจในประเทศไทยใช้ไกด์ส่วนตัวแทนที่จะเป็นไกด์คนไทย หรือเมื่อผู้ประกอบการไทยจัดโปรแกรมทัวร์ในต่างประเทศจำเป็นต้องใช้ไกด์ท้องถิ่นของประเทศนั้น ๆ ทั้งหมด เป็นต้น

- ด้านเทคโนโลยี ผู้ประกอบการ SMEs จำนวนมากยังขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ (ICT) โดยเฉพาะการสร้างพื้นฐานเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะช่วยในการประชาสัมพันธ์และการตลาดของธุรกิจไทยเพื่อให้สามารถแข่งขันกับบริษัทต่างชาติได้ ประกอบกับปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายโทรศัพท์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และการให้บริการอินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ที่ยังคงมีจำนวนจำกัดและไม่กระจายไปสู่ชุมชน หมู่บ้าน อย่างทั่วถึง

- ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ การขาดความรู้ความสามารถด้านนี้ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ไทยไม่สามารถพัฒนาสินค้าและบริการของตนให้มีความแตกต่าง เพื่อเป็นจุดเด่น หรือจุดขายให้กับบริการของตน เนื่องจากปัจจุบันหลายประเทศในโลกสามารถผลิตสินค้าและบริการได้ทัดเทียมกัน ฉะนั้นการที่จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จบนเวทีตลาดโลกได้ จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการสร้างความแตกต่างของสินค้าและบริการ ซึ่งต้องมาจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนารูปแบบการบริการที่มีลักษณะเฉพาะและหลากหลาย เพื่อตอบสนองผู้บริโภคตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก ดังนั้น ผู้ประกอบการที่จะสามารถยืนหยัดในสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีการแข่งขันสูงได้นั้นจึงไม่ใช่ผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ แรงงานราคาถูก

หรือแหล่งเงินทุนต่ำ แต่ต้องเป็นเจ้าของ “ความคิดสร้างสรรค์” ที่สามารถเปลี่ยนปัจจัยการผลิตไปสู่องค์ประกอบใหม่ของสินค้าและบริการที่สามารถเอาชนะคู่แข่งได้

- ขาดทรัพยากรและเงินทุน

ปัญหาการขาดแคลนเงินทุนหรือการเข้าถึงแหล่งเงินทุนถือเป็นปัญหาระดับต้นๆ ของผู้ประกอบการ SMEs ไทยที่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน หรือขยายธุรกิจและการลงทุนไปต่างประเทศ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการรายย่อยเป็นไปได้ยาก ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ ส่งผลให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง ปัจจุบันผู้ประกอบการขาดเงินทุนที่สามารถกู้ยืมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง จากตัวเลขล่าสุดในปี 2554 พบว่ามีเพียงร้อยละ 30 ของผู้ประกอบการ SMEs ที่สามารถได้รับสินเชื่อจากสถาบันการเงิน แต่ก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าบริษัทขนาดใหญ่ การปล่อยสินเชื่อให้กับผู้ประกอบการ SMEs ยังคงน้อยมาก เพราะมีปัญหาจากเจ้าหน้าที่ของธนาคารไม่มีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจ จึงไม่กล้าปล่อยสินเชื่อ รวมทั้ง SMEs ส่วนใหญ่ไม่มีการทำบัญชีอย่างเป็นระบบ และขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ ทำให้ต้องพึ่งพาเงินกู้นอกระบบ และต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง¹⁶

ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีการจัดตั้งหลายหน่วยงานเพื่อสนับสนุนทั้งในการกู้ยืมและค้ำประกัน ได้แก่ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.), บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุน เช่น “กองทุน SME” แต่ขั้นตอนการขอนั้นค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน ใช้เวลาดำเนินการนานและมีเงื่อนไขที่ค่อนข้างมากในทางปฏิบัติ หรือในส่วนของ “กองทุน FTA” ของกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ก็เป็นการช่วยเหลือด้านเงินทุนแก่ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้ามากกว่าสนับสนุนผู้ประกอบการไทยที่ต้องการขยายธุรกิจไปยังประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งคาดว่าจะต้องให้เงินทุนมากกว่าการลงทุนในเมืองไทย

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กรมการท่องเที่ยวจะต้องหามาตรการสนับสนุนทางด้านเงินทุนให้แก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ

¹⁶ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เครือข่ายมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2548. ความรู้เกี่ยวกับ SMEs เบื้องต้น

<<http://home.kku.ac.th/uac/sme/smebasic.htm>>

- ขาดเครือข่าย

การพัฒนา SMEs ในปัจจุบันจากการสร้างเครือข่ายธุรกิจบริการท่องเที่ยวขนาดกลางและเล็ก เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ยังมีไม่มากพอที่จะสามารถแข่งขันกับบริษัทต่างชาติขนาดใหญ่ได้จริงๆ การที่ SMEs มีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศทำให้มีการแข่งขันกันเองสูง ยกตัวอย่างเช่น ธุรกิจโรงแรมปัจจุบันประเทศไทยมีโรงแรมเปิดใหม่จำนวนมาก รวมถึงการมีเซอร์วิส อพาร์ทเมนต์ด้วย ส่งผลให้มีการตัดราคาห้องพักกันมาก หรือในส่วนของธุรกิจนำเที่ยวก็ประสบปัญหาการแข่งขันกันเองสูงเช่นกัน

4.1.3 บุคลากรและแรงงานไทย

ในแง่ของการจ้างงาน ภาคบริการถือเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญมากของประเทศ เนื่องจากมีสัดส่วนการจ้างงานมากที่สุดเมื่อเทียบกับภาคส่วนอื่นๆ โดยในปี พ.ศ. 2554 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย คาดการณ์ว่า ความต้องการแรงงานในสาขาโรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร และการบริการท่องเที่ยวอื่นๆ จะมีสูงถึงกว่า 2.7 ล้านคน (ดูตารางที่ 4)

ตารางที่ 4: การคาดประมาณความต้องการกำลังคนในปี พ.ศ. 2554

สาขาการผลิต	2549	2551	2552	2553	2554
ภาคเกษตรกรรม	13,859,520	13,161,490	12,770,680	12,331,876	11,909,392
ภาคอุตสาหกรรม	7,928,515	8,383,237	8,672,132	8,979,279	9,230,216
ภาคบริการ	13,703,232	14,469,784	14,983,189	15,527,595	16,024,807
- โลจิสติกส์	1,028,453	1,023,675	1,055,084	1,080,637	1,109,531
- โรงแรม ภัตตาคารและร้านอาหาร	2,245,963	2,387,766	2,485,304	2,594,596	2,696,524
- การท่องเที่ยว	54,351	57,298	60,682	63,802	67,186
- การบริการอื่นๆ	10,374,465	11,001,045	11,382,119	11,788,560	12,151,566
รวม	35,491,267	36,014,511	36,426,001	36,838,750	37,164,415

ที่มา: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2552)

แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า ในภาพรวมแรงงานด้านท่องเที่ยวของไทยยังมีความขาดแคลนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ปัญหาด้านบุคลากรและแรงงานไทยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเตรียมการรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ได้แก่

- ปัญหาขาดแคลนแรงงาน

จากตัวเลขในปี พ.ศ. 2554 พบว่าผู้มีงานทำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและโรงแรมของไทยมีจำนวนกว่า 2.7 ล้านคน¹⁷ แต่เนื่องด้วยการเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยเฉพาะในจังหวัดท่องเที่ยวสำคัญของไทย ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางตำแหน่งโดยเฉพาะพนักงานระดับเทคนิคและระดับปฏิบัติการ ยกตัวอย่างเช่น รายงานสถานการณ์แรงงานล่าสุดของจังหวัดภูเก็ตเปิดเผยว่า ความต้องการแรงงานของจังหวัดมีสูง โดยเฉพาะโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ที่ยังขาดแรงงานในหลายตำแหน่ง เช่น พนักงานต้อนรับ พนักงานบริการ พนักงานขาย ช่างซ่อมบำรุงหรือช่างไฟฟ้า พนักงานบัญชีหรือธุรการ พนักงานทำความสะอาด และพนักงานรักษาความปลอดภัย ซึ่งขณะนี้มีความว่างงานกว่า 5,000 ตำแหน่ง¹⁸

สาเหตุสำคัญของปัญหาขาดแคลนแรงงานดังกล่าวได้แก่ การที่คนไทยส่วนมากไม่สนใจงานในธุรกิจบริการท่องเที่ยวเนื่องจากเห็นว่าเป็นงานที่ไม่ได้ใช้ความรู้ความชำนาญมากนัก ตำแหน่งงานส่วนใหญ่ต้องการคนที่มีวุฒิการศึกษาระดับ ม.3-ม.6 ขณะที่คนหางานส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและสนใจทำงานด้านอื่นๆ มากกว่า รวมทั้งยังมีสาเหตุมาจากอัตราค่าตอบแทนที่ค่อนข้างต่ำกว่างานในด้านอื่น ๆ

ปัญหาขาดแคลนแรงงานไทยในจังหวัดท่องเที่ยวใหญ่ๆ นี้ หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนแล้ว หลังจากประเทศไทยมีการเปิดเสรีให้มีการเคลื่อนย้ายบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยวระหว่างประเทศ สมาชิกอาเซียน อาจส่งผลให้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ฟิลิปปินส์ พม่า เข้ามาแย่งงานคนไทยในตำแหน่งพนักงานระดับปฏิบัติการ

- ปัญหาด้านศักยภาพและทักษะด้านภาษา

ปัญหาด้านศักยภาพของแรงงานไทยถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดเสรี ในธุรกิจบริการท่องเที่ยวส่วนใหญ่แล้วคนไทยจะทำงานในระดับปฏิบัติการมากกว่าระดับบริหารและระดับจัดการ เนื่องจากคุณสมบัติของบุคลากรที่ผลิตมายังไม่ดีพอและอัตราการเข้า-ออก (turnover) ของบุคลากรทำงานในอุตสาหกรรมนี้ค่อนข้างสูง โดยมากจะทำงานโรงแรมชั่วระยะหนึ่ง แล้วจะออกไปทำงานในอุตสาหกรรมอื่นที่ให้ค่าตอบแทนที่ดีกว่า ทำให้ขาดโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ที่สำคัญคือแรงงานใหม่ที่จบการศึกษาด้านโรงแรมและการท่องเที่ยวยังมีข้อจำกัดในการทำงานที่รู้แต่ทฤษฎี ซึ่งไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง แรงงานไทยส่วนใหญ่

¹⁷ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. "TDRI แนะนำโรงแรมวิชาชีพท่องเที่ยว รับเปิดเสรีแรงงานอาเซียน", หนังสือพิมพ์ประชาไท, 19 กรกฎาคม 2554. <<http://prachatai.com/journal/2011/07/36085>>

¹⁸ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. 17 มีนาคม 2554. <<http://www.komchadluek.net /detail/20110317/91727/ภูเก็ตขาดแรงงานท่องเที่ยวจี้รัฐผลิตป้อนด่วนเปิดเสรีกะทบ.html>>

ยังขาดความรู้ความชำนาญและทักษะที่จำเป็นในวิชาชีพบริการ เช่น ความรู้ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ ทักษะด้านการบริหารองค์กรและการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะความสามารถด้านภาษาซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นมากที่สุดสำหรับงานบริการ แต่แรงงานไทยจำนวนมากยังมีความอ่อนทักษะด้านภาษาในการสื่อสารกับผู้รับบริการซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ

ปัญหาด้านทักษะภาษานี้สืบเนื่องมาจากนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญเรื่องภาษาเท่าที่ควรทั้งที่ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการจำเป็นต้องใช้ภาษาต่างประเทศมากที่สุด หากพิจารณาประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเข้ามาเปิดการค้าเสรี เช่น สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และพม่า แล้วจะพบว่าบุคลากรส่วนใหญ่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ อีกทั้งพบว่ากลุ่มคนดังกล่าวต้องการเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยไม่เกี่ยงเรื่องค่าตอบแทน เนื่องจากการอาศัยอยู่ในประเทศไทยสะดวกสบายกว่าประเทศอื่นๆ โดยประเทศคู่แข่งที่จะเข้ามาแย่งงานของนักศึกษาไทยในขณะนี้คือประเทศฟิลิปปินส์ เนื่องจากสถานศึกษาด้านการโรงแรมของฟิลิปปินส์มีการสอนภาษาต่างประเทศมากถึง 4 ภาษา อีกทั้งยังมีสถาบันที่เปิดสอนเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เกิดการผลิตบัณฑิตเกินความต้องการ ดังนั้นหากเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะทำให้เกิดปัญหาแรงงานด้านท่องเที่ยวและบริการทะลักเข้าประเทศไทยอย่างแน่นอน อีกทั้งยังแนวโน้มว่าสถานประกอบการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็พร้อมจะรับแรงงานต่างชาติเหล่านี้เพราะถือว่าได้บุคลากรที่มีคุณภาพดีแต่มีค่าจ้างต่ำ¹⁹

ดังนั้น รัฐบาลควรถือเป็นโอกาสที่จะเร่งการพัฒนากำลังแรงงานที่เกี่ยวข้องในสาขาท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและความสามารถ ก่อนที่ประเทศไทยจะต้องเข้าสู่การเปิดเสรีการค้าของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (เออีซี) ในปี 2558 อย่างเต็มตัว ในการเตรียมพร้อมแรงงานวิชาชีพท่องเที่ยวของไทยนั้นควรเน้น “จุดแข็ง เสริมจุดอ่อน และพัฒนาคนให้ถูกกลุ่ม”²⁰ จึงจะสร้างความสมดุลในตลาดแรงงานด้านนี้ทั้งภายในประเทศและเพิ่มโอกาสการแข่งขันในตลาดเสรีอาเซียนได้ เช่น ผู้ทำงานในสาขาโรงแรมที่พักจำเป็นต้องได้รับการเสริมความรู้ด้านภาษา นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ควรรู้ภาษาที่สาม ได้แก่ ภาษาจีน ภาษารัสเซีย ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอื่นๆ ที่ใช้ในอาเซียน ส่วนผู้ทำงานสาขาเดินทาง เช่น คนที่เป็นผู้แนะนำการเดินทาง หรือผู้จัดการท่องเที่ยว ควรยกระดับความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ความเชี่ยวชาญแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมาย เป็นต้น

¹⁹ ศูนย์ข่าวอาร์เอสยูนิวส์ มหาวิทยาลัยรังสิต. ฉบับวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2554. “แผนศ.พัฒนาศักยภาพด้านภาษารับมือประชาคมอาเซียน”

<<http://www.rsnews.net/News/TheASEANCommunity.htm>>

²⁰ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “TDRI เน้นโรคเมปวิชาชีพท่องเที่ยว รับเปิดเสรีแรงงานอาเซียน”, หนังสือพิมพ์ประชาไท, 19 กรกฎาคม 2554.

<<http://prachatai.com/journal/2011/07/36085>>

อย่างไรก็ตาม จากความกังวลว่าหากเปิดเสรีแรงงานอาเซียนแล้วจะทำให้คนต่างชาติเข้ามา “แย่งงาน” คนไทยนั้น นักวิชาการสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute: TDRI) กล่าวว่า ไม่ควรวิตกเพราะแม้แรงงานต่างชาติจะผ่านการรับรองตามมาตรฐานอาเซียนแล้ว แต่ผู้ประกอบการวิชาชีพยังต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องของประเทศที่เข้าไปทำงานตามปกติ เช่น การสอบ การขึ้นทะเบียน การขอใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว เป็นต้น ในปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายแรงงานสาขาต่างๆ อยู่แล้ว ทั้งคนไทยไปทำงานต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่ไปทำงานนอกกลุ่มประเทศอาเซียน ขณะที่กลุ่มแรงงานต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยเฉพาะในสาขาท่องเที่ยว นั้นพบว่า มีจำนวนไม่มาก โดยในปีพ.ศ. 2552 สาขาโรงแรมมีเพียงประมาณ 1,550 คนเท่านั้น (ตารางที่ 9) ซึ่งส่วนใหญ่เข้ามาทำงานตำแหน่ง นักร้อง นักดนตรี เช่น แรงงานจากฟิลิปปินส์ ในส่วนของสาขาตัวแทนธุรกิจท่องเที่ยว ผู้จัดนำเที่ยว และการบริการนักท่องเที่ยว นั้น มีการจ้างแรงงานต่างชาติเพียงประมาณ 1,120 คน (ตารางที่ 10) นอกจากนี้ รายได้ที่ไม่แตกต่างกันมากของประเทศในกลุ่มอาเซียนยังไม่จูงใจให้มีการย้ายไปทำงาน เพราะเทียบกับภาระค่าใช้จ่ายอาจไม่คุ้ม ส่วนใหญ่จึงนิยมไปทำงานในประเทศที่มีผลตอบแทนสูงกว่า เช่น ประเทศในยุโรป และอเมริกา²¹

ตารางที่ 9: จำนวนแรงงานต่างชาติในสาขาโรงแรมจำแนกตามตำแหน่งงาน ปี พ.ศ. 2552

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)
1. นักดนตรี นักร้อง นักเดินรำตามถนน ในทึบลับอื่นๆ	216
2. นักร้อง	208
3. ผู้จัดการฝ่ายอื่นๆ ที่ไม่ได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	207
4. ผู้ฝึกงาน	181
5. เจ้าหน้าที่สำนักงานอื่นๆ	98
6. หัวหน้าผู้ปรุงอาหาร หัวหน้าพ่อครัว	63
7. นักดนตรี ผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรี	51
8. ผู้อำนวยการ ผู้จัดการฝ่ายอาหารและเครื่องดื่ม	49
9. ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานเอกชน	47
10. ผู้จัดการฝ่ายการตลาด	44
11. อื่นๆ	309
รวม	1,554

ที่มา: ฝ่ายทะเบียนและสารสนเทศ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

²¹ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “TDRI และโรคเมตาบิชาชีพท่องเที่ยว รับเปิดเสรีแรงงานอาเซียน”, หนังสือพิมพ์ประชาไท, 19 กรกฎาคม 2554. <<http://prachatai.com/journal/2011/07/36085>>

ตารางที่ 10: จำนวนแรงงานต่างชาติที่ทำงานในสาขาตัวแทนธุรกิจท่องเที่ยวและผู้นำเที่ยว รวมทั้งการบริการ
นักท่องเที่ยวจำแนกตามตำแหน่งงาน ปี พ.ศ. 2552

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)
1. ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำการท่องเที่ยว	209
2. เจ้าหน้าที่สำนักงานอื่นๆ	183
3. ผู้จัดการฝ่ายอื่นๆ ที่ไม่ได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	157
4. ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานเอกชน	129
5. ผู้จัดการฝ่ายการตลาด	101
6. ผู้ฝึกสอนกีฬา	73
7. ประธานกรรมการ	50
8. ผู้จัดการฝ่ายบริหารทั่วไป	46
9. เจ้าหน้าที่บริหารงานลูกค้า	35
10. ผู้จัดการรายการท่องเที่ยว	35
11. อื่นๆ	101
รวม	1,119

ที่มา: ฝ่ายทะเบียนและสารสนเทศ สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

นอกจากนี้ตัวอย่างการรวมตัวของประชาคมยุโรป (EU) ก็พบว่า มีการเคลื่อนย้ายแรงงานในประเทศกลุ่มยุโรปด้วยกันน้อย ประเด็นการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีจึงไม่ใช่เรื่องที่ควรวิตกกังวลนัก แต่ควรตระหนักในการเตรียมความพร้อมเพิ่มศักยภาพฝีมือแรงงานภายในประเทศอย่างจริงจังและเร่งด่วน ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของชาติและเป็นการเปิดโอกาสให้แรงงานวิชาชีพของไทยสามารถหาประสบการณ์ทำงานในตลาดต่างประเทศอีกด้วย

- ปัญหาด้านทัศนคติ

ปัญหาด้านทัศนคติของแรงงานไทยที่พบ ได้แก่ ค่านิยมของคนไทยโดยเฉพาะบัณฑิตจบใหม่ที่ไม่นิยมทำงานบริการและงานในโรงแรม เนื่องจากเห็นว่าเป็นงานที่ไม่เชิดหน้าชูตาในสังคม ไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการทำงาน และค่าตอบแทนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับงานในสาขาอาชีพอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังมีความเห็นว่าแรงงานไทยค่อนข้างเลือกงาน ไม่มีทัศนคติในการทำงานที่ดี ไม่มีความอดทนในการทำงาน (เช่น เหนื่อยไม่เอา ร้อนไม่เอา ไม่มีวันหยุดยาว เป็นต้น) อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยพบว่า ทัศนคติและความสนใจของคนไทยในการไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านอาจไม่มากเท่าคนจากประเทศอาเซียนอื่น ๆ เนื่องจากคนไทยไม่ต้องการย้ายถิ่นฐานหรือทำงานห่างไกลจากครอบครัว ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูงว่าหลังจากเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวอาเซียนแล้ว คนจากประเทศอื่นจะเข้ามาทำงานที่เมืองไทยมากกว่าการที่คนไทยจะเดินทางไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้าน

4.1.4 หลักสูตรการศึกษาด้านบริการท่องเที่ยว

วิชาชีพท่องเที่ยวเป็นสาขาหนึ่งที่สถาบันการศึกษาของไทยจำนวนมากเปิดสอน เนื่องจากคนรุ่นใหม่มีความต้องการเรียน การผลิตกำลังแรงงานในด้านนี้เฉพาะระดับปริญญาตรีแต่ละปีมีมากกว่าหนึ่งหมื่นคน ซึ่งเพียงพอแต่ยังขาดคุณภาพ²² ปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ขณะนี้ ได้แก่ เนื้อหาหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว วิชาที่เรียนหลากหลายมากเกินไป ไม่พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ทำให้นักศึกษาที่เรียนจบไม่สามารถทำงานได้ตามที่ผู้ประกอบการคาดหวัง และส่วนมากแล้วต้องเสียเวลาในช่วงแรกของการทำงานไปกับการฝึกฝนทักษะและเรียนรู้งานจากองค์กร นักศึกษาของไทยส่วนใหญ่ถูกสอนแบบท่องจำ แต่ไม่ได้ถูกสอนแบบให้ใช้ความคิด นอกจากนี้ บัณฑิตที่จบมาไม่มีทัศนคติในการทำงานที่ดี ไม่มีความอดทนในการทำงาน และไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไปอาจเป็นไปได้ว่า ผู้ประกอบการจะเลือกจ้างชาวต่างชาติมากกว่า หากชาวต่างชาติมีคุณสมบัติที่ดีกว่า ภายใต้อัตรารายเดือนที่เท่ากัน

ในขณะที่บัณฑิตจบใหม่ระดับปริญญาตรีสาขาการท่องเที่ยวและการโรงแรมในแต่ละปีมีจำนวนค่อนข้างมาก แต่แรงงานระดับปฏิบัติการกลับมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในจังหวัดท่องเที่ยวใหญ่ๆ เช่น ภูเก็ต ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องการสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมในระดับอาชีวศึกษา เพื่อผลิตแรงงานระดับปฏิบัติการที่มีคุณภาพ

ดังนั้น ภาครัฐต้องร่วมมือกับหลายองค์กรทางการศึกษาที่มีนโยบายทำหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับบัณฑิตศึกษาและอาชีวศึกษา เพื่อร่วมมือกันผลักดันและสร้างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีความพร้อม สถาบันการศึกษาควรมีการทบทวนสาขาที่ผลิตแรงงานด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมเป็นสาขาที่เป็นทักษะเชิงลึกตามความต้องการของผู้ประกอบการมากขึ้น โดยเฉพาะผู้บริหารระดับหัวหน้างานและระดับกลางขึ้นไปในสาขาการท่องเที่ยวมีแนวโน้มขาดแคลน เนื่องจากมีอัตราเข้า-ออกในโรงแรมระดับมาตรฐานสูงขึ้นเรื่อยๆ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรระดับหัวหน้างานที่มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาเซียน โดยเฉพาะทักษะการบริหาร การวางแผนอย่างเป็นระบบ และทักษะด้านภาษา โดยควรสามารถสื่อสารได้มากกว่า 3 ภาษา การฝึกงานของนักศึกษาควรเป็นการฝึกร่วมกับสถานประกอบการ โดยให้มีระยะเวลาการฝึกงานตั้งแต่ 3 เดือนต่อเนื่องไปจนถึง 1 ปี

²² สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “TDRI และโรคเมบวิชาชีพท่องเที่ยว รับเปิดเสรีแรงงานอาเซียน”, หนังสือพิมพ์ประชาไท, 19 กรกฎาคม 2554. <<http://prachatai.com/journal/2011/07/36085>>

หรือฝึกสมาธิตั้งแต่ปี 1- ปี 4 และจัดการฝึกงานให้อยู่ในช่วงที่มีความต้องการใช้แรงงานสูงหรือ High Season เพื่อได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง และให้เน้นบทบาทสหสัมพันธ์วิชาชีพในการดำเนินการจะมีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐทำเอง นอกจากนี้ควรผลิตบุคลากรด้านแม่บ้านโรงแรม บริหารทั่วไปเพิ่มให้กับกำลังแรงงานที่อยู่ในตลาดแรงงาน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ผู้จบการศึกษาใหม่ๆ ไม่สนใจทำ หรือหลักสูตรมัธยมศึกษาก็ควรได้รับการปรับปรุง ให้นักศึกษาที่ เรียนจบแล้วต้องมีประสบการณ์ในภาคสนาม เพิ่มเติมความรู้ด้านวัฒนธรรมของแต่ละชาติ และควรจะมีเงื่อนไขให้ไปฝึกงานกับบริษัททั่วรัว 1 ปี เพราะขณะนี้ไกด์ที่มีคุณภาพมีไม่พอ ทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังต้องการไกด์ในตลาดใหม่ๆ เช่น รัสเซีย เกาหลี อาหรับ ซึ่งขณะนี้แทบจะไม่มีไกด์ที่พูดภาษาเหล่านี้เลย

และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับแรงงานไทยในการรับมือกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของอาเซียนตามแผนเออีซี หลักสูตรด้านท่องเที่ยวจึงควรเพิ่มเนื้อหาวิชาด้านพฤติกรรมของผู้รับบริการชาวต่างชาติ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากชาติอาเซียน ภาษาอาเซียน รวมทั้งเนื้อหาวิชาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย

4.1.5 การทำงานของหน่วยงานภาครัฐ

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการเตรียมความพร้อมของภาคเอกชนเพื่อรองรับการเปิดเสรี แต่กลับพบว่าการดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากภาครัฐยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่

- ปัญหาการทำงานด้านกฎระเบียบและการบังคับใช้กฎหมาย

ปัจจุบันประเทศไทยยังมีกฎระเบียบหลายประการที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เช่น การปฏิบัติตามข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ เป็นความตกลงระหว่างประเทศ (GATs) สิทธิบัตร และการขอวีซ่า เป็นต้น หรือกฎระเบียบด้านความปลอดภัยและมั่นคงในประเด็นต้นทุนธุรกิจด้านผู้ก่อการร้าย ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการลงทุนของต่างชาติ

ปัญหาหลักของหน่วยงานภาครัฐคือการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่น กฎหมายการจ้างงาน กฎหมายแรงงานต่างด้าว และกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว²³ ทำให้เกิดปัญหา Sitting guide ผู้ประกอบการที่ไม่จดทะเบียน

²³ เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2535, พระราชบัญญัติโรงแรมพ.ศ.2527, พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ.2546, พระราชบัญญัติจัดงานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ.2544, พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2535, พระราชบัญญัติคุ้มครองส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ.2542 และ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2541 เป็นต้น

ถูกต้อง หรือดำเนินธุรกิจผิดประเภท และแรงงานเถื่อน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อมูลระบุว่า ปัจจุบันโรงแรมมากกว่า 50% ทั่วประเทศเป็นโรงแรมที่ไม่มี พ.ร.บ.โรงแรม²⁴ รวมทั้งมีคอนโดมิเนียมและเซอร์วิส อพาร์ทเมนต์ จำนวนมากเปิดขายเป็นรายวันแข่งกับโรงแรม นอกจากนี้เนื่องจากการด้อยประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมดูแลและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว²⁵ ยังส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องของสิ่งแวดล้อม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว การบุกรุกป่าสงวน รวมทั้งการทำลายโบราณสถานและศิลปวัตถุของประเทศ

- ปัญหาด้านนโยบาย

ปัจจุบันภาครัฐยังไม่ได้มีการวางนโยบายหรือแผนงานระดับชาติโดยเฉพาะเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว แผนงานที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคบริการ หรือแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ เป็นแผนทั่วไปที่ยังไม่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเปิดเสรี หรือในส่วนของหน่วยงานท้องถิ่นเองก็ยังไม่ได้มีการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในเรื่องดังกล่าวที่ชัดเจน

- ปัญหาด้านการประสานงาน

ที่ผ่านมา มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และอีกหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว อาเซียน อาทิเช่น กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน, กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, กระทรวงศึกษาธิการ และกรมตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงมหาดไทย ปัญหาคือหน่วยงานภาครัฐเหล่านี้มักทำงานส่งเสริมในประเด็นเดียวกัน แต่ขาดการประสานงานร่วมมือกันระหว่างองค์กร ทำให้นโยบายและแผนงานมีความซ้ำซ้อน รวมทั้งการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เช่น บุคลากรและงบประมาณ เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนยังมีอยู่จำกัด ที่ผ่านมาแม้ว่าภาครัฐจะมีการเชิญตัวแทนจากภาคเอกชนเข้าประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว การจัดทำมาตรฐานอาเซียน แต่ไม่มีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเหล่านั้นไปใช้ในการแก้ไข

²⁴ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. ฉบับวันที่ 6 สิงหาคม 2554. "ทีเอชเอจียังล้าหลัง 1'ผู้มอตาท่องเที่ยวไทย".

²⁵ เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504, พระราชบัญญัติสงวนสัตว์ป่าและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 พ.ศ.2546, พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ศ.2522 พ.ศ.2525, พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2535, ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2520 และ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2535 เป็นต้น

ปรับปรุงแผนงานอย่างจริงจัง ทำให้ภาคเอกชนมองว่าการประชุมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้นนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งข่าวสารมากกว่าการร่วมมือกันในการทำงานที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา อย่างที่ควรจะเป็น

- ปัญหาด้านการใช้งบประมาณ

การใช้งบประมาณด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐยังไม่คุ้มค่า โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดยังทำงานได้ อย่างไม่มีประสิทธิภาพมากนัก การอนุมัติงบประมาณให้กับโครงการหรือกิจกรรมส่วนมาก ยังไม่เหมาะสม เช่น การสร้างถนน แทนที่จะจัดสรรให้กับโครงการที่มีความเร่งด่วน เช่น การทำตลาดและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

- ปัญหาด้านบุคลากร

ในส่วนบุคลากรของรัฐจำนวนมากในหลายๆ องค์กรซึ่งต้องมีส่วนสำคัญในการช่วยดูแลและผลักดันด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรี ยังไม่เข้าใจกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ มีความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องในเรื่องการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ไม่เท่ากัน โดยเฉพาะในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด รวมทั้งยังขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจุบัน การติดตาม เกาะติดสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป หรืองานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน และไม่สามารถประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลกับผู้ประกอบการท้องถิ่น คนในเรื่องการเปิดเสรี และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ บุคลากรของภาครัฐที่มาให้ความรู้และอบรมผู้ประกอบการ SMEs ยังไม่มีประสบการณ์ทางธุรกิจจริง ๆ มากเพียงพอที่จะรู้ปัญหาต่างๆ และเข้าใจธุรกิจนั้นๆ ทำให้การเรียนรู้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

- ปัญหาด้านการเก็บภาษี

ปัจจุบันการเก็บภาษีของรัฐยังอยู่ในอัตราสูงเกินไป ในขณะที่การคืนภาษีเป็นไปอย่างล่าช้า ส่งผลให้ผู้ประกอบการ SMEs บางส่วนเลี่ยงการจ่ายภาษีโดยออกใบเสร็จค้าขายที่ไม่เป็นจริง ทำให้ขอคืนเงินจากธนาคารไม่ได้ ทำให้เกิดผลกระทบในการดำเนินธุรกิจ ไม่สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการลดต้นทุนได้ เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียนซึ่งเปรียบเสมือนสายพาน

4.1.6 ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นสุดท้ายที่เป็นอุปสรรคต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวของไทย ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นจุดขายสำคัญของประเทศ ที่ส่งสัญญาณว่าประเทศไทยอาจจะยังไม่พร้อมกับการเปิดเสรีเพื่อแข่งขันกับนานาประเทศในตลาดโลก ปัญหาเหล่านี้ได้แก่

- ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถรองรับได้ตามธรรมชาติ ขาดการวางแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงอนุรักษ์ การกำหนดเขต และจำกัดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม ประกอบกับพฤติกรรมที่ขาดจิตสำนึกทั้งของผู้ประกอบการบางกลุ่มและนักท่องเที่ยวเอง ได้ทำให้เกิดการทำลายคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวและเป็นตัวเร่งให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว

- ปัญหาด้านความปลอดภัย

ปัจจุบันความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวใหญ่ ๆ ก็เริ่มมีปัญหารุนแรงขึ้น ซึ่งรวมถึงปัญหาความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นใจและความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย รวมทั้งอาจมีส่วนทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางไปประเทศเพื่อนบ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่คล้ายกันแต่มีความปลอดภัยมากกว่า

- ปัญหาการจัดการโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน

โครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานหลายประเภทที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น น้ำประปา การกำจัดขยะไม่สามารถรองรับแม้แต่คนท้องถิ่น ดังนั้น หากเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวขึ้นไปก็จะเกิดการแย่งการใช้ทรัพยากรกับคนท้องถิ่นได้ ในหลายจังหวัดมีการจ่ายน้ำไม่พอเพียง เช่น ภูเก็ต มีการจ่ายน้ำเฉลี่ยเพียงคนละ 27 ลิตรต่อวัน ในขณะที่มาตรฐานการใช้น้ำเท่ากับ 200 ลิตรต่อวัน ซึ่งหากรวมนักท่องเที่ยวด้วยแล้ว การจ่ายน้ำโดยเฉลี่ยต่อวันก็จะยิ่งลดต่ำลงไปอีก ในด้านการกำจัดขยะก็ปรากฏว่าในกรุงเทพฯ นั้น มีขยะที่ถูกทิ้งไว้โดยไม่ได้เก็บประมาณ 500 ตันต่อวัน เพราะความสามารถในการเก็บและกำจัดไม่พอ จำนวนขยะที่ไม่ได้เก็บนี้คิดเป็น 2.5 เท่าของขยะทั้งหมดในเมืองเชียงใหม่ แม้แต่เมืองเชียงใหม่เอง ก็ไม่สามารถเก็บขยะได้หมด ทำให้ขยะที่ถูกทิ้งไว้โดยไม่ได้เก็บในแต่ละวันมีจำนวนมากพอๆ กับขยะทั้งหมดในเมืองลำปาง²⁶

²⁶ <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=70e70b6f4226a6d1>

4.2 โอกาสจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะเป็นการเพิ่มพูนผลประโยชน์และนำมาซึ่งโอกาสหลายประการทั้งต่อประเทศไทยและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โอกาสเหล่านั้น ได้แก่

4.2.1 การขยายตลาดและเพิ่มอำนาจการแข่งขันของประเทศ

การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนช่วยเปิดโอกาสให้ประเทศไทยในการขยายตลาดบริการท่องเที่ยว สร้างโอกาสในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นในตลาดโลก และช่วยเพิ่มน้ำหนักในการเจรจาทางการค้า ประเทศไทยเพียงประเทศเดียวมีประชากรเพียงแค่ 60 กว่าล้านคน และมี GDP เพียง 4,000 กว่าล้านบาท คงไม่สามารถแข่งขันกับกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) เขตการค้าเสรีในภูมิภาคอเมริกาเหนือ (NAFTA) สหภาพแอฟริกา (African Union: AU) ได้ หรือแม้กระทั่งมหาอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจอย่างจีน หรืออินเดีย แต่ถ้ารวมกันเป็นประชาคมอาเซียนที่เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันสำเร็จ ก็จะเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรรวมเกือบ 600 ล้านคน หรือ 1 ใน 10 ของประชากรโลกที่มี GDP รวมเกือบ 30,000 ล้านบาท²⁷ นับเป็นตลาดและแหล่งเงินทุนที่มีศักยภาพมหาศาล และยังเป็นฐานของไทยในการค้าขายกับตลาดอื่นๆ นอกภูมิภาคอีกด้วย

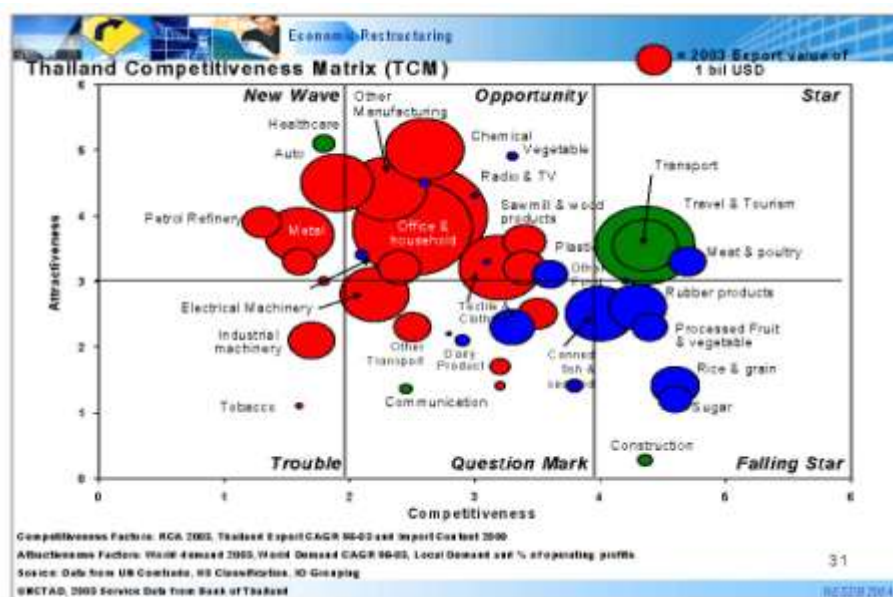
ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญก็คือ ภาครัฐต้องเตรียมแนวทางและความพร้อมเอาไว้เพื่อรับมือกับการเปิดเสรี เช่น การเตรียมการเพื่อการเปิดเสรี, การจัดทำและอนุวัติการตามความตกลงระหว่างประเทศ, การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบฐานข้อมูล, การบริหารจัดการ กฎระเบียบ และการอำนวยความสะดวก เป็นต้น

²⁷ กลุ่มศึกษาข้อตกลงเขตการค้าเสรีภาคประชาชน. 7 กุมภาพันธ์ 2554. "OPIC รับบทแหล่งทุนมะกัน เจาะตลาดอาเซียนรับ AEC" <<http://www.ftawatch.org/all/news/22268>>

4.2.2 การส่งออกของภาคบริการท่องเที่ยว

ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของภาคบริการของประเทศ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) ได้ทำการวิเคราะห์โอกาสและความสามารถในการแข่งขันของสาขาการผลิตและบริการต่างๆ เพื่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย (Thailand Competitiveness Matrix) โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ 2 กลุ่ม คือ ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน และดัชนีความน่าสนใจ โดย “บริการท่องเที่ยว” (Travel and Tourism) ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่มีอนาคตสดใสและมีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ (แผนภาพที่ 9)

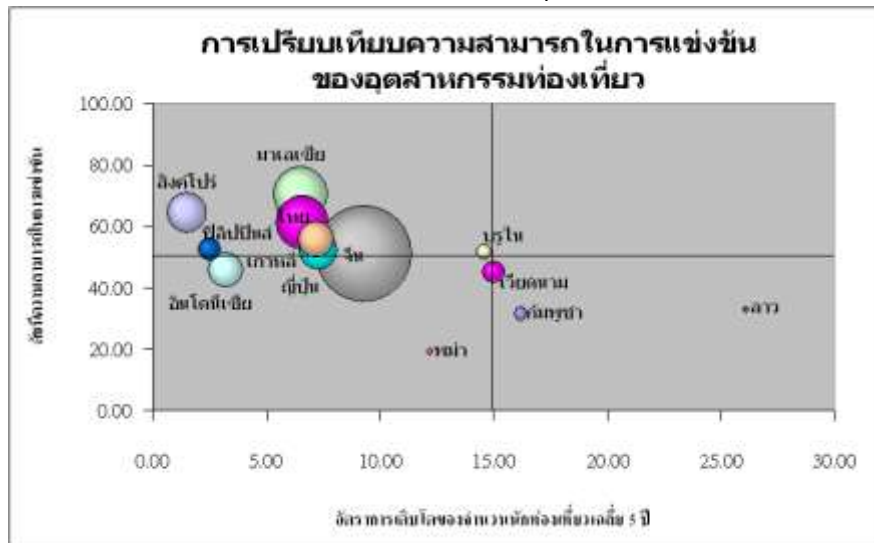
แผนภาพที่ 9: การวิเคราะห์กลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาถึง ความได้เปรียบในแข่งขันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศคู่ค้าที่สำคัญอีก 3 ประเทศ ได้แก่ จีน เกาหลีใต้และญี่ปุ่น พบว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันเมื่อเทียบกับกลุ่ม 13 ประเทศ โดยใช้ดัชนีความสามารถในการแข่งขันโดยรวม จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี และอัตราเติบโตเฉลี่ยต่อปีของนักท่องเที่ยว (ดูแผนภาพที่ 10) (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2549)

แผนภาพที่ 10: การเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวระหว่างประเทศสมาชิก อาเซียนและประเทศในกลุ่ม +3

ที่มา: ประยุกต์จาก World Travel & Tourism Council (2547)

ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันด้านบริการท่องเที่ยว เนื่องจากคนไทยมีความยิ้มแย้มแจ่มใส มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีพฤติกรรมนุ่มนวล มีอัธยาศัยไมตรี และมีความเอื้ออารีต่อแขกผู้มาเยี่ยมเยือน ประกอบกับประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์และหลากหลาย มีโบราณสถานที่เก่าแก่และมีเอกลักษณ์ มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีอาหารอร่อยและถูกสุขลักษณะ มีองค์ความรู้ด้านการรักษาพยาบาลด้วยแพทย์แผนโบราณ และการนวดแผนโบราณ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหลายนี้รวมกันเป็นเอกลักษณ์ที่เรียกว่า “Thainess”²⁸ เป็นหัวใจของการบริการและไม่มีชาติใดสามารถลอกเลียนและแข่งขันได้ จุดเด่นเหล่านี้ทำให้การท่องเที่ยวและบริการของไทยเป็นที่รู้จักและยอมรับในเวทีระดับโลก นอกจากนี้โดยภาพรวมแล้วผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการและการทำตลาด ทำให้ประเทศไทยมีความได้เปรียบในความสามารถในการให้บริการที่มีมาตรฐาน ด้วยอัตราค่าบริการที่ต่ำกว่าหลายประเทศและมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาชาวต่างชาติ

ดังนั้น ถ้าผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยอาศัยกระแสการเปิดเสรีทางการค้าและบริการท่องเที่ยว และข้อตกลงภายใต้ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแล้ว ก็จะสามารถนำจุดแข็งเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการขยายธุรกิจบริการท่องเที่ยวของไทย เช่น โรงแรม ร้านอาหาร สปาไทย เข้าไปในประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะเมื่อมีข้อตกลงที่ช่วยเอื้อต่อเคลื่อนย้ายบริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรีมากขึ้น

²⁸ สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กันยายน 2551. ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพบริการของประเทศ.

4.2.3 การเพิ่มเงินลงทุนจากต่างประเทศ

เป็นที่คาดการณ์ว่าหลังจากมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว จำนวนเงินลงทุนจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจะเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นกว่าประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นเมื่อมีข้อตกลงเปิดเสรีมาช่วยสนับสนุนก็ยิ่งช่วยกระตุ้นการลงทุนจากต่างประเทศ เป็นการเปิดโอกาสของประเทศไทยที่จะใช้การลงทุนเหล่านี้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและยกระดับมาตรฐานการบริการ กระตุ้นการแข่งขันในตลาด เพิ่มการกระจายรายได้ไปยังจังหวัดท่องเที่ยวต่างๆ และช่วยส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าภาครัฐมีแผนงานส่งเสริมการลงทุนในรูปแบบของยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ด้วยแล้ว ก็จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดเล็ก ๆ หรือท้องถิ่นที่ห่างไกล โดยใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ

ทั้งนี้ เพื่อช่วยยกระดับความน่าลงทุนของประเทศ ภาครัฐยังต้องมีการดำเนินการแก้ปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาด้านกรอบการทำงานด้านกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง การจัดทำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวอย่างบูรณาการ การใช้จ่างบประมาณด้านการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ความหนาแน่นของสนามบิน และคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ถูกละเลย เป็นต้น

4.2.4 การเพิ่มศักยภาพ SMEs และกระตุ้นธุรกิจภายในประเทศ

การเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวและความตื่นตัวต่อผลกระทบจากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของบริษัทต่างชาติ ทำให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทยส่วนใหญ่ต้องเตรียมปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปิดเสรีทางการค้าที่จะเกิดขึ้นในเวลาอันใกล้ โดยมีหน่วยงานภาครัฐหลายส่วนได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม ตลอดจนสมาคมธุรกิจบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงเป็นโอกาสของ SMEs ไทยในการเพิ่มพูนศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาความรู้ความสามารถ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้ประกอบการ การยกระดับและการสร้างผู้ประกอบการ SMEs ให้เป็น Creative SMEs ที่ใช้ “วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย” มาต่อยอด “ความคิดในการพัฒนาออกแบบสินค้าและบริการ” การใช้ “เทคโนโลยีสมัยใหม่” ในการปรับปรุงคุณลักษณะให้เกิดเป็นสินค้าและบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาด เหล่านี้เป็นต้น

4.2.5 การสร้างงานในประเทศ

การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ช่วยเอื้อต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุน นอกจากจะส่งเสริมการเพิ่มขึ้นของจำนวนธุรกิจบริการท่องเที่ยวจากต่างชาติแล้ว ยังเป็นการขยายความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยอีกด้วย ทำให้คนไทยมีโอกาสในการทำงานสูงขึ้น

4.2.6 การส่งออกแรงงานฝีมือของไทย

ข้อตกลงอาเซียนด้านบุคลากรวิชาชีพท่องเที่ยว (ASEAN MRA on Tourism Professionals) ซึ่งเป็นการกำหนดคุณสมบัติขั้นต้นของแรงงานฝีมือในสาขาท่องเที่ยว ที่ประเทศสมาชิกอาเซียนยอมรับร่วมกัน ข้อตกลงนี้จะช่วยให้นักวิชาชีพอาเซียนสามารถเข้าไปทำงานในประเทศสมาชิกได้สะดวกมากขึ้น โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติพื้นฐาน แต่ยังคงต้องดำเนินการขั้นตอนการเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามข้อกำหนดของประเทศนั้นๆ ส่งผลให้แรงงานวิชาชีพท่องเที่ยวของไทยมีโอกาสออกไปทำงานในตลาดต่างประเทศ เป็นการเพิ่มพูนรายได้และประสบการณ์การทำงาน

นอกจากนี้ ข้อตกลงดังกล่าวซึ่งครอบคลุมผู้มีงานทำในภาคท่องเที่ยวและโรงแรมของไทยกว่า 2.7 ล้านคน²⁹ ที่จะได้รับประโยชน์จากการยกระดับฝีมือแรงงานให้ได้มาตรฐาน ผ่านการรับรองและมีทางเลือกในการทำงานจากตลาดแรงงานที่ใหญ่ขึ้น และแม้ไม่เดินทางไปทำงานประเทศอาเซียน ก็ทำให้ประเทศไทยมีบุคลากรด้านท่องเที่ยวและโรงแรมคุณภาพดีที่พร้อมรับการแข่งขันเมื่อเปิดเสรีอาเซียน

²⁹ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “TDRI และโรคแมปวิชาชีพท่องเที่ยว รับเปิดเสรีแรงงานอาเซียน”, หนังสือพิมพ์ประชาไท, 19 กรกฎาคม 2554. <<http://prachatai.com/journal/2011/07/36085>>

4.3 สรุป

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประเด็นปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ การขาดข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและการประชาสัมพันธ์ของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ อุปสรรคด้านความพร้อมและความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ SMEs ปัญหาด้านปริมาณและคุณภาพของบุคลากรและแรงงานไทย ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาด้านบริการท่องเที่ยว ปัญหาด้านการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ และปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

แต่ในขณะเดียวกัน โอกาสของประเทศไทยในการเพิ่มพูนผลประโยชน์จากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวก็ไม่ควรถูกมองข้าม ไม่ว่าจะเป็น การขยายตลาดและเพิ่มอำนาจการแข่งขันของประเทศ การส่งออกของภาคบริการท่องเที่ยว การเพิ่มเงินลงทุนจากต่างประเทศ การเพิ่มศักยภาพของ SMEs และกระตุ้นธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ การสร้างงานในประเทศ และการส่งออกแรงงานฝีมือของไทย

การวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้มีความสำคัญในการใช้ประกอบการพัฒนาแผนฯ และกำหนดแนวทางการดำเนินงานของกรมการท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนายุทธศาสตร์ต่างๆ ซึ่งจะกล่าวถึงในรายละเอียดในบทต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว จัดอุปสรรค และในขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการเปิดโอกาสของประเทศไทยในการเพิ่มพูนผลประโยชน์จากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวให้ได้มากที่สุด

บทที่

5

สรุปผลการจัดสัมมนาทางวิชาการ
เพื่อนำเสนอแผนพัฒนาบริการ
ท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรี
บริการท่องเที่ยว ประจำปี

พ.ศ. 2555 - 2560

5. สรุปผลการจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 - 2560

กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับฟังและทำความเข้าใจต่อแนวทางของกรมการท่องเที่ยวต่อการเตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวในอนาคต โดยการสัมมนานี้จัดขึ้นทั้งหมด 2 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยตัวแทนจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจากอุตสาหกรรมโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร, ตัวแทนจากภาครัฐ, สถาบันการศึกษา, หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้อง

วัน เวลา สถานที่จัดงานสัมมนา และผู้เข้าร่วมงาน

การสัมมนานี้จัดขึ้นทั้งหมด 2 ครั้ง ใน 2 จังหวัด คือ ที่จังหวัดเชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร โดยผู้เข้าร่วมงานประกอบด้วยตัวแทนจากภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องจากอุตสาหกรรมโรงแรม ธุรกิจนำเที่ยว ร้านอาหาร โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก หรือ SMEs, ตัวแทนจากภาครัฐ และสถาบันการศึกษา รวมทั้งสิ้น 167 คน

ครั้ง	วัน	เวลา	จังหวัด	สถานที่จัด	จำนวนผู้เข้าร่วม
1	25 ตุลาคม 2554	13.00 – 16.30 น.	เชียงใหม่	โรงแรม Royal Princess	38 คน
2	23 ธันวาคม 2554	13.00 – 16.30 น.	กรุงเทพ ฯ	โรงแรม Novotel Bangkok	129 คน

รายละเอียดการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ ปรากฏในภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เข้าร่วมในงานสัมมนา ครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏในภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เข้าร่วมในงานสัมมนา ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ปรากฏในภาคผนวก ฉ

กำหนดการ

การจัดสัมมนานี้มุ่งเน้นเพื่อนำเสนอร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 และเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนา โดยเฉพาะภาคเอกชนได้แสดงความคิดเห็นต่อร่างแผน ฯ และข้อเสนอแนะสำหรับกรมการท่องเที่ยวในการพัฒนาขีดความสามารถของภาคเอกชนเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปิดเสรีในสาขาบริการท่องเที่ยว ดังนั้น กระบวนการจัดงานจึงเป็นแบบการสื่อสาร 2 ทาง (2-way communication) มิใช่เป็นการบรรยาย หรือการนำเสนอความคิดของผู้จัดเพียงฝ่ายเดียว

เวลา	รายละเอียด
13.00 น.	ลงทะเบียน
13.30 น.	พิธีเปิด โดยอธิบดีกรมการท่องเที่ยว
13.45 น.	การทำความเข้าใจถึงกำหนดการและวัตถุประสงค์ของการจัดประชุม
14.00 – 14.20 น.	สถานการณ์ปัจจุบันของการเปิดเสรีในภาคบริการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ และผลกระทบจากการเปิดเสรี
14.20 – 15.00 น.	การนำเสนอร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560
15.00 – 16.30 น.	การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อร่างแผน ฯ
16.30 น.	ประมุขสรุปและปิดการประชุม

5.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีการสัมมนาครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เข้าร่วมงานสัมมนาแสดงความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- การจัดงานสัมมนาในวันนี้เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการมาก ขอเสนอให้กรมการท่องเที่ยวจัดงานสัมมนาครั้งใหญ่ในเรื่องเกี่ยวกับการเปิดเสรีในสาขาบริการท่องเที่ยว และ AEC 2015 ผ่านสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว และหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้แก่ผู้ประกอบการในระดับพื้นที่
- ผู้ประกอบการอีกจำนวนมากยังไม่ทราบเกี่ยวกับแผนของอาเซียนในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในปี ค.ศ. 2015 ดังนั้น จึงอยากขอให้ทางกรมการท่องเที่ยว หรือที่ปรึกษาส่งข้อมูลเกี่ยวกับ AEC Blue Print เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ให้มากขึ้น
- เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในการจัดตั้ง Tourism Knowledge Management Center และอยากเสนอว่า จะให้มีตัวแทนในระดับพื้นที่ร่วมเป็นคณะที่ปรึกษาได้หรือไม่ หรือจะจัดตั้งศูนย์ ฯ นี้ในแต่ละภาคด้วยได้หรือไม่
- เสนอให้เพิ่มการศึกษา วิจัยในหัวข้อเรื่อง “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาเซียน” และควรเป็นเรื่องนี้เป็นเนื้อหาหนึ่งในการเรียนการสอนในหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม ด้วย เพื่อให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจต่อธรรมชาติการท่องเที่ยวของกลุ่มอาเซียนมากขึ้น
- ข้อเสนอแนะเรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวแต่ละปีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการมาก แต่อยากเสนอให้จัดทำปีละ 2 ครั้งแทนปีละ 1 ครั้ง (ตามที่นำเสนอ) ได้หรือไม่

- เสนอให้กรมการท่องเที่ยวจัดทำข้อมูลนักท่องเที่ยวในแต่ละปีให้มีความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำมากขึ้น เพราะจะทำให้ภาคเอกชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้เพื่อเป็นฐานในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินธุรกิจในแต่ละปีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- เสนอให้มีการจัด International Workshop สำหรับนักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทยได้รู้จักนักลงทุนที่มีความสนใจด้านการบริการท่องเที่ยว ซึ่งอาจนำไปสู่การร่วมทุนในการพัฒนาธุรกิจต่อไป
- ธุรกิจโรงแรมมีความต้องการพนักงานระดับปฏิบัติการ คือ ระดับอาชีวะ มากกว่าระดับปริญญาตรี ซึ่งขณะที่จังหวัดเชียงใหม่ยังขาดพนักงานต้อนรับอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเสนอให้กรมการท่องเที่ยวส่งเสริมการศึกษาระดับอาชีวะให้มากขึ้น
- หลักสูตรที่สอนด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรมนั้น ควรเน้นการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีการสัมมนาครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

ผู้เข้าร่วมงานสัมมนาแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- แผนที่น่าเสนอนี้เป็นแผนที่มีความสมบูรณ์มาก และเห็นด้วยกับแนวทางและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เสนอในวันนี้ หากกรมการท่องเที่ยวสามารถดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้ จะเป็นประโยชน์กับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก
- เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของการจัดตั้ง Tourism Knowledge Management Center เพื่อดำเนินงานศึกษา วิจัยเกี่ยวกับการเปิดเสรีที่เป็นประโยชน์ เป็นข้อเสนอแนะที่ดีมาก
- เสนอให้เพิ่มกิจกรรมโครงการภายใต้แนวทางการดำเนินงานด้านที่ 2 การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs คือ กิจกรรม 2.5 การสร้างพัฒนาต้นแบบของธุรกิจท่องเที่ยวในศตวรรษหน้าเพื่อรับมือกับการเปิดเสรี เนื่องจากคนไทยยังมีจุดอ่อนในเรื่องของการจัดการธุรกิจ
- อยากให้กรมการท่องเที่ยวและกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้รื้อรอบคอบในเรื่องการเปิดเสรี ไม่ควรเปิดมากเกินไป เพราะอาจทำลายวิถีวัฒนธรรมของประเทศได้ หากเราไม่มีระบบการจัดการที่ดี ไม่มีการฝึกกำลังกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวแล้ว อาจนำไปสู่การล้มละลายของธุรกิจในประเทศได้

- เรื่องการเปิดเสรีมีการพูดมาเป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว ถึงแม้ว่าเราอาจจะเพิ่งเริ่มมีแผนในการเตรียมความพร้อมในปี พ.ศ. 2555 นี้ ซึ่งอาจจะช้าไปสักหน่อย แต่ก็ยังดีที่กรมการท่องเที่ยวมีการจัดทำแผนที่เป็นรูปธรรม และขอให้นำสู่การปฏิบัติจริง
- เสนอให้มีการศึกษา วิจัยในเรื่องการเปิดเสรีอย่างต่อเนื่อง โดยควรพิจารณาการศึกษาในกรอบความร่วมมือที่กว้างกว่าอาเซียนด้วย เช่น ASEAN +3, ASEAN +6, ASEAN-India และอื่น ๆ
- เห็นด้วยกับการเน้นพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เพราะประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนหลายประเทศเคยเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติมาก่อน ทำให้คนในประเทศเหล่านี้มีความเข้าใจถึงธรรมชาติ พฤติกรรมของคนต่างชาติมากกว่าคนไทย สามารถรับแขกต่างชาติได้ดีกว่า ดังนั้น เสนอว่าควรเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยในเรื่องของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ความต้องการ และธรรมชาติของนักท่องเที่ยวต่างชาติให้มากขึ้น (ทั้งที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวปัจจุบันและกลุ่มตลาดเป้าหมายในอนาคต) เพื่อจะได้สามารถปรับวิธีการรับมือ การให้บริการแก่ลูกค้าจากประเทศต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
- จำเป็นต้องพัฒนาคนไทยให้สามารถทำงานในระดับจัดการและระดับบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้คนไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างชาติที่จะเข้ามาทำงานในระดับสูงในธุรกิจท่องเที่ยวได้ดีขึ้น มิฉะนั้นแล้ว ในอนาคต คนสิงคโปร์ หรือมาเลเซีย อาจจะเข้ามาแย่งงานคนไทยในระดับจัดการได้
- เห็นด้วยในเรื่องการบริหารจัดการแหล่งหรือพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ สิ่งไทยขาด คือการรวบรวม Good Practices จากประเทศต่าง ๆ ที่ทำได้ดีในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้น เสนอให้มีระบบการเชื่อมโยงข้อมูล รวบรวมข้อมูลเหล่านี้และเผยแพร่สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการในวงกว้าง
- การทำโครงการนำร่องเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงบูรณาการนั้น อาจจะพิจารณาการเชื่อมโยงกับโครงการอื่น ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น โครงการเมืองน่าอยู่ โดยให้เพิ่มในส่วนองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเข้าไป
- ถึงแม้ว่าขณะนี้ยังไม่มีเปิดเสรีในด้านของมัคคุเทศก์ แต่เสนอว่าควรมีการเตรียมความพร้อมเช่นเดียวกัน
- เสนอให้มีการศึกษาเชิงลึกในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศอาเซียน รวมถึง อาเซียน +3, +6 ด้วย
- อยากให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ให้การสนับสนุนในเรื่องบุคลากรทำงานและงบประมาณเพิ่มมากขึ้น

ประมวลภาพการจัดสัมมนา ครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่

ประมวลภาพการจัดสัมมนา ครั้งที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่

ประมวลภาพการจัดสัมมนา ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

ประมวลภาพการจัดสัมมนา ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

บทที่

6

แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยว
เพื่อรองรับการเปิดเสรี
บริการท่องเที่ยว ประจำปี
พ.ศ. 2555 - 2560

6. แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 - 2560

แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 ที่นำเสนอในบทนี้ เป็นแผนที่เน้นกิจกรรมโครงการในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวไทยเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกัน เป็นการยกระดับ พัฒนาคุณภาพในการให้บริการของผู้ประกอบการเองเพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ ซึ่งข้อเสนอแนะกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนนี้ได้มาจากการหารือและรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจากภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนนี้จะเน้นการประสานการทำงานร่วมกับภาคเอกชน และบูรณาการแผนการทำงานร่วมกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีในภาคบริการท่องเที่ยว รวมถึง สถาบันการศึกษา โดยแผนนี้เป็นแผนที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

แผนฯ ฉบับนี้มุ่งเน้นในด้านการพัฒนาบริการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งจะมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 – 2559) ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านที่ 4 ว่าด้วยการพัฒนาภาคบริการ และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 – 2559) ภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านที่ 3 ว่าด้วยการพัฒนาสินค้าบริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ตามรายละเอียดดังนี้

ก. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 – 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 – 2559) มีวิสัยทัศน์ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” ซึ่ง มีแนวทางการพัฒนาภาคบริการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 ว่าด้วย “การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม”

ยุทธศาสตร์ที่ 4 มุ่งเน้นเพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคบนพื้นฐานแนวคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งต้องยกระดับความรู้ให้สามารถสนับสนุนการสร้างมูลค่าในการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ไปสู่เศรษฐกิจที่สมดุลและ

ยั่งยืนในระยะยาวพร้อมกับสร้างระบบประกันและบริหารจัดการความเสี่ยงในด้านเศรษฐกิจ สร้างบรรยากาศที่เสรีและเป็นธรรมให้เอื้อต่อการผลิต การค้า และการลงทุน รวมทั้งการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ สร้างเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ภายในที่เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค

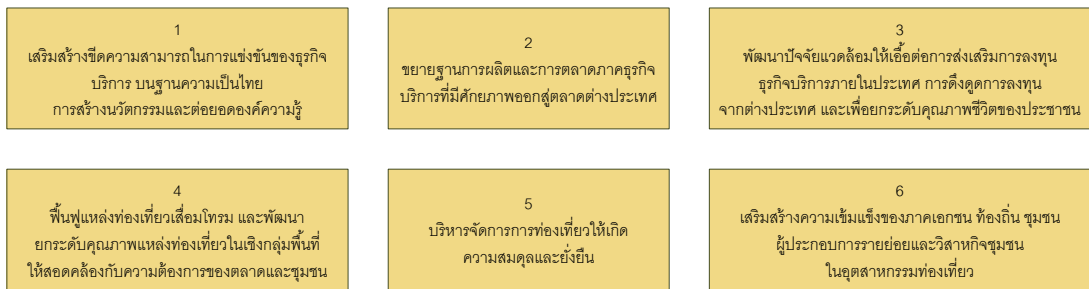
ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม (ภายใต้ แผน 11)

เพื่อสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและบริการในภูมิภาคบนพื้นฐานแนวคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้ ให้สามารถสนับสนุนการสร้างมูลค่าในการปรับโครงสร้างภาคการผลิตและบริการในทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ไปสู่เศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาวพร้อมกับสร้างระบบประกันและบริหารจัดการความเสี่ยงในด้านเศรษฐกิจ สร้างบรรยากาศที่เสรีและเป็นธรรมให้เอื้อต่อการผลิต การค้า และการลงทุน รวมทั้งการพัฒนาผู้ประกอบการใหม่ สร้างเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ภายในที่เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาค

การพัฒนาภาคบริการ

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ ยกกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ในการพัฒนาภาคบริการนั้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ ยกกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดย

1. เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการ บนฐานความเป็นไทย การสร้างนวัตกรรมและต่อยอดองค์ความรู้

2. ขยายฐานการผลิตและการตลาดภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดต่างประเทศ
3. พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจบริการภายในประเทศ การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
4. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงโครงข่าย และพัฒนายกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวในเชิงกลุ่มพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน
5. บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน
6. เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อ้างอิง: ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2554 – 2559) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตุลาคม 2553

ข. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 มีวิสัยทัศน์ “ประเทศเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน” และมียุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาทั้งหมด 5 ด้าน โดยแนวทางการพัฒนาภาคบริการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 ดังแสดงในแผนภาพ

อ้างอิง: แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

6.1 แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวประจำปี พ.ศ. 2555 – 2560 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการดำเนินงานของกรมการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว โดยพิจารณาทั้งในส่วนของการเชิงรุกและเชิงรับสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว ซึ่งทุกภาคส่วนจำเป็นต้องปรับตัวในการดำเนินธุรกิจ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในองค์รวมร่วมกันเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้ โดยแผนนี้จะไม่ได้เสนอแนวทาง กิจกรรม โครงการที่เกี่ยวข้องกับทุกองค์ประกอบของอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว หากแต่จะนำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรี และการใช้ผลประโยชน์จากการเปิดเสรีเท่านั้น เนื่องจาก ประเทศไทยมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 ที่ครอบคลุมทุกประเด็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่แล้ว

แผน ฯ แบ่งออกเป็น 5 ด้านหลัก แสดงดังแผนภาพ

1. การจัดตั้ง Tourism Knowledge Management Center เพื่อดำเนินงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเสรีที่เป็นประโยชน์

การจัดตั้ง Tourism Knowledge Management Center มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ รวมถึงการศึกษา รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นคลังข้อมูลให้ผู้ประกอบการ และผู้ที่สนใจสามารถสืบค้นได้ นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ในการเกาะติดสถานการณ์ความเป็นไปของอุตสาหกรรมบริการท่องเที่ยว แนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป ศึกษา วิจัยประเด็นต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อมูลสำคัญอย่างรวดเร็วเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณะ โดยเน้นรูปแบบที่เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย เป็นอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ รวมถึงการประมวลสรุปสาระสำคัญของประเด็นต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้ทันทีผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น เว็บไซต์, การจัดอีเวนต์ต่าง ๆ (industry events), จัดหมายข่าวอิเล็กทรอนิกส์, การใช้ social media, email หรืออื่น ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลข่าวสารในวงกว้าง

หากมีหน่วยงานที่รับผิดชอบทำงานด้านนี้โดยตรงแล้ว จะทำให้ภาครัฐและเอกชนมีข้อมูลรอบด้านและเป็นปัจจุบัน สามารถนำไปใช้เป็นฐานในการดำเนินงานและพิจารณาแนวทางการใช้ประโยชน์จากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิจกรรม โครงการที่จำเป็นและควรมีการดำเนินงานภายใน 5 ปี มีดังต่อไปนี้

1.1 จัดตั้งทีมงานและคณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisory Board)

เพื่อให้คำปรึกษาต่อกิจกรรมของ Knowledge Management Center เช่น ข้อมูลที่จะต้องเก็บรวบรวม หัวข้องานวิจัยที่มีความจำเป็น และวิธีการเผยแพร่ข้อมูลเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง โดยคณะกรรมการนี้ควรประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา และควรเป็นคณะกรรมการที่มีขนาดเล็กเพื่อความคล่องตัวในการทำงาน

1.2 การจัดทำระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

ข้อมูลการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวภายใต้ GATS, AFAS, FTA ภายใต้กรอบความร่วมมืออื่น ๆ รวมถึงงานตีพิมพ์ งานวิจัย รายงานการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การศึกษาวิจัยหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์

- ก. การกำหนดแนวทาง มาตรการ เงื่อนไขที่จำเป็นเพื่อเป็นฐานในการเจรจาเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต
- ข. การจัดทำคู่มือรายละเอียดการไปลงทุนเพื่อประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในประเทศอาเซียน สำหรับธุรกิจ 3 ประเภท คือ โรงแรม บริษัทนำเที่ยว และร้านอาหาร (เช่น ขั้นตอน กระบวนการ ขออนุญาตจดทะเบียนบริษัท ระเบียบ วิธีการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนด้านการท่องเที่ยว, ภาษี และ incentives, กฎหมายเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าว, การให้ใบอนุญาตทำงานสำหรับคนต่างด้าว)
- ค. การศึกษาศักยภาพการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในประเทศอาเซียน (การพิจารณาพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการลงทุนในธุรกิจ 3 ประเภท คือ โรงแรม บริษัทนำเที่ยว และร้านอาหารของแต่ละประเทศ และพิจารณาเปรียบเทียบประเทศที่มีศักยภาพสูงในการเข้าไปลงทุนด้านการท่องเที่ยว)
- ง. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบัน ความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี (แนวโน้ม กระแส ความเปลี่ยนแปลง ตลาดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น การคาดการณ์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความเปลี่ยนแปลงของแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทาง) โดยเผยแพร่ปีละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถใช้ข้อมูลในการปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินธุรกิจให้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป

นอกจากหัวข้องานศึกษาวิจัยข้างต้น ทีมงานและคณะที่ปรึกษาควรพิจารณาหัวข้อที่จำเป็นเพิ่มเติมจากสถานการณ์ปัจจุบันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละปี

1.4 การจัดทำระบบการประเมินผลกระทบ/ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวในธุรกิจแต่ละประเภท

การทำระบบประเมินหมายรวมถึงตั้งแต่การกำหนดดัชนี ตัวชี้วัด ออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล วิธีการประเมิน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินผลประโยชน์และผลกระทบ และดำเนินการทดลองวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอหรือไม่ จากนั้นเริ่มต้นเก็บข้อมูล Baseline Information เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบในปีต่อไป

1.5 การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

การส่งเสริมประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น

- การจัดเวทีสัมมนาเพื่อเผยแพร่รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาค
- การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะในรูปแบบ Online
- การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการการทำงานเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวให้เกิดความเข้าใจและการตระหนักรับรู้ในวงกว้าง

2. การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs

จากการอภิปรายในบทที่ 4 (การวิเคราะห์ประเด็น ปัญหา และโอกาสจากการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว) จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่มีความพร้อมในการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีมากนัก ทั้งในด้านการสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่าง ทักษะการใช้ภาษา การใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจ การเข้าถึงกองทุนหรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เครือข่ายเชื่อมโยงการทำธุรกิจท่องเที่ยว องค์ความรู้ในเชิงเทคนิคด้านต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้โลกของการเปิดเสรีบริการ

กิจกรรม โครงการที่จำเป็นและควรมีการดำเนินงานภายใน 5 ปี มีดังต่อไปนี้

2.1 การพัฒนาองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจบริการบนฐานของการใช้เทคโนโลยี

นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษา พบว่าองค์ความรู้ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

- นวัตกรรมบริการและความคิดสร้างสรรค์ Service innovation and creativity (i.e. service quality design and delivery, service management and operations)
- International service and delivery
- การสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่าง
- การบริหารธุรกิจอย่างสร้างสรรค์
- IT for Service Business
- E-marketing
- ทักษะการใช้ภาษา (เช่นภาษาอังกฤษ ภาษารัสเซีย ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และอื่น ๆ)
- ความต้องการ พฤติกรรมของกลุ่มตลาดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเดิม และกลุ่มเป้าหมายใหม่

หัวข้อต่าง ๆ นี้เป็นการประเมินความต้องการในปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการประเมินเพิ่มเติมเป็นระยะ ๆ สำหรับความต้องการองค์ความรู้เพิ่มเติมสำหรับผู้ประกอบการแต่ละประเภท ซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปในรายละเอียด

2.2 การให้คำปรึกษาทางเทคนิคแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs ในการดำเนินธุรกิจการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ บนฐานของความเป็นไทย

กิจกรรมนี้เป็นการให้คำปรึกษาทางเทคนิคในการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งกรมการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการในรูปของการประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ SMEs อยู่แล้วในการให้คำปรึกษาเฉพาะเจาะจงด้านการท่องเที่ยว

2.3 การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ภายใต้บทบาทของกรมการท่องเที่ยว สามารถช่วยในด้านการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนี้

- การรวบรวมข้อมูลและประชาสัมพันธ์รายละเอียดของกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- การแสวงหาความร่วมมือกับแหล่งทุนสำหรับเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการบริการท่องเที่ยว

2.4 การส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs ในระดับพื้นที่และในระดับจังหวัด รวมถึงในระดับระหว่างประเทศ

การส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs ในระดับต่าง ๆ นั้น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กของไทยในการประสานการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสร้างประสิทธิภาพการท่องเที่ยวที่ดีแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน รวมถึงการร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องการตัดราคาในปัจจุบัน

2.5 การพัฒนาโครงการนำร่องด้านนวัตกรรมการบริหารธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs

การพัฒนาโครงการนำร่องหรือต้นแบบด้านนวัตกรรมการบริหารธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีความเข้าใจแนวคิดกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ การใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. การพัฒนา ยกระดับคุณภาพของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยทั้งภายในประเทศและในระดับภูมิภาค ซึ่งนอกเหนือจาก 32 ตำแหน่งงานที่อาเซียนและประเทศไทยกำลังดำเนินการอยู่นั้น (ภายใต้ความรับผิดชอบของสถาบันพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา) อาจมีความรู้และทักษะด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อบุคลากรในอุตสาหกรรม ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินความต้องการเพิ่มเติม

กิจกรรม โครงการที่จำเป็นและควรมีการดำเนินงานภายใน 5 ปี มีดังต่อไปนี้

3.1 การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวสำหรับบุคลากรไทยเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย

- การประเมินองค์ความรู้และทักษะที่บุคลากร แรงงานไทยยังขาดอยู่และจำเป็นต้องเพิ่มเติม
- การออกแบบเนื้อหา วิชา และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Training Package) เพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่บุคลากร แรงงาน
- การประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการฝึกอบรมตาม Training Package

3.2 การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวสำหรับบุคลากรไทยในการทำงานต่างประเทศ ภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่าง

การพัฒนาองค์ความรู้ในส่วนนี้อาจจะมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกับในกิจกรรม 3.1 แต่จะมีส่วนที่แตกต่างกันเช่น การปรับทัศนคติในการทำงานภายใต้สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป วัฒนธรรมการทำงานต่างประเทศที่แตกต่าง การใช้ชีวิตในต่างประเทศ การทำงานร่วมกับคนชาติต่าง ๆ

- การประเมินองค์ความรู้และทักษะที่บุคลากร แรงงานไทยยังขาดอยู่และจำเป็นต้องเพิ่มเติม
- การออกแบบเนื้อหา วิชา และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Training Package) เพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะที่จำเป็นแก่บุคลากร แรงงาน
- การประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการฝึกอบรมตาม Training Package

4. การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรกรมการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวและการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว

กรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องวางแผนพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในการทำงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถทำงานสอดคล้องประสานกับภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ควรพัฒนาความรู้ ความสามารถของเจ้าหน้าที่จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานในระดับพื้นที่

กิจกรรม โครงการที่จำเป็นและควรมีการดำเนินงานภายใน 5 ปี มีดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินความต้องการในด้านองค์ความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรกรมการท่องเที่ยวเพื่อสามารถทำงานเตรียมความพร้อมต่อการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการประเมินความต้องการด้านองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรของกรมฯ โดยอาจใช้วิธีการประเมินรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมย่อยของฝ่ายต่าง ๆ การสำรวจผ่านแบบสอบถาม หรือการประเมินของหัวหน้าฝ่ายและผู้อำนวยการสำนักฯ เป็นต้น

4.2 การจัดการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะสำหรับบุคลากรกรมการท่องเที่ยวและสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

จากผลการประเมินความต้องการองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ จากข้อ 4.1 แล้วจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญ และนำสู่แผนด้านการพัฒนาบุคลากรในแต่ละปี การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของบุคลากรกรมการท่องเที่ยว รวมถึงสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนั้น สามารถทำได้ในหลายรูปแบบ เช่น การจัดอบรมภายใน การอบรมในลักษณะของ On the job training การเชิญผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายองค์ความรู้ หรือหัวข้อที่เป็นประเด็นในขณะนั้น การศึกษาดูงาน และอื่น ๆ

4.3 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการแก้ไขในประเด็น ปัญหาเร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ เช่น

- การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมัคคุเทศก์ผิดกฎหมาย
- การประกอบกิจการผิดประเภท หรือไม่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย
- การแก้ไขปัญหาเรื่องแรงงานเถื่อนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- การควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รักษาทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว
- การปรับปรุงหลักสูตรการท่องเที่ยวและการโรงแรมที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน

4.4 การรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผน รวมถึงการทบทวนและ ปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ในแต่ละปี กรมการท่องเที่ยวควรจะมีการประมวลสรุปความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผน ปัญหา อุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามที่วางแผนไว้ รวมถึงการทบทวน และ ปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละปี

5. การพัฒนานวัตกรรมการวางแผนและบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

ถึงแม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยวอาจจะไม่ได้เป็นส่วนที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปิดเสรี หากแต่เมื่อมีการเปิดเสรีแล้ว จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการต่างชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจในเมืองไทยได้ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น ซึ่งหากประเทศไม่มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของการบริหารจัดการแหล่งที่ดี การควบคุมดูแลทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว และยังคงปล่อยให้มีความปัญหาในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเช่นปัจจุบัน ทั้งในเรื่องของการขาดการควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม การจำกัดจำนวนหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความเปราะบาง การอนุรักษ์รักษาทรัพยากร การจัด zoning การอนุญาตสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ การบังคับใช้กฎหมายต่อเรื่องมั่วคฤเทศก์ การดำเนินธุรกิจผิดประเภท และอื่น ๆ การเปิดเสรีอาจจะยังทำให้ปัญหาที่ไม่สามารถบริหารจัดการได้อยู่แล้วในปัจจุบัน มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

การบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในปัจจุบันการบริหารจัดการแหล่งหรือพื้นที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังคงมีปัญหาในหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องของความเสื่อมโทรมของทรัพยากร หากประเทศไทยยังไม่ปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น คำนึงถึงความคงอยู่ของทรัพยากรบนฐานของความยั่งยืนแล้ว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคงจะแข่งขันได้ยากมากขึ้น และอาจจะไม่สามารถรักษาสถานการตลาดนักท่องเที่ยวที่นิยมมาเที่ยวเมืองไทยได้ในอนาคตเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวไม่มีคุณภาพ

กิจกรรม โครงการที่จำเป็นและควรมีการดำเนินงานภายใน 5 ปี มีดังต่อไปนี้

5.1 การพัฒนากลไก แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยวหรือพื้นที่ท่องเที่ยวของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของหน่วยงานหลายหน่วยงาน ซึ่งที่ผ่านมา ในการบริหารจัดการนั้นจะเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการหารือเพื่อพัฒนากลไก แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผ่านการหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษา

5.2 การจัดทำโครงการนำร่อง “การบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ”

เมื่อได้แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งหรือพื้นที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมแล้ว (จากกิจกรรมที่ 1) ควรมีการจัดทำโครงการนำร่องในพื้นที่ในระดับจังหวัด หรือระดับเมือง เพื่อประยุกต์ใช้รูปแบบในการประสานความร่วมมือในการบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการท่องเที่ยวภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) การจัดการการใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล ระบบการจัดเก็บภาษีที่เป็นธรรม การใช้มาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และคำนึงถึงสังคม ชุมชน การสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดี การออกแบบผังเมือง ระบบคมนาคม และอื่น ๆ

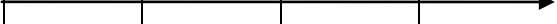
5.3 การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสินค้า กิจกรรม การให้บริการท่องเที่ยว บนฐานของความแตกต่าง ความสร้างสรรค์ และความเป็นไทย

ที่ผ่านมามีการอ้างอิงถึงเรื่องการให้บริการ สินค้าทางการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความเป็นไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งมีงานวิจัย บทความต่าง ๆ ที่นำเสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนั้น จึงควรประสานกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อหารือในเรื่องนี้ โดยอาจจัด Expert Meetings ในหัวข้อ “Define Thainess and Thai Products & Experiences” เพื่อร่วมกันหารือกับผู้เชี่ยวชาญถึงองค์ประกอบอะไรในสินค้าและการให้บริการที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นไทย แนวทางการปรับปรุงสินค้าและการให้บริการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ซึ่งผลจากการจัดประชุม สามารถนำไปสู่การจัดทำ handbook หรือคู่มือสำหรับเผยแพร่ให้แก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสามารถใช้ในการปรับรูปแบบสินค้า การให้บริการ หรือการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีบนฐานของความเป็นไทย ความแตกต่าง และความสร้างสรรค์

6.2 แผนปฏิบัติการ ระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2560

แผนปฏิบัติการระหว่างปี พ.ศ. 2555 - 2560 สำหรับแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อ
รองรับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยวแสดงดังตาราง

แผนปฏิบัติการ	2555	2556	2557	2558	2559	2560
1. การจัดตั้ง Tourism Knowledge Management Center เพื่อดำเนินงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปิดเสรีที่เป็นประโยชน์						
1.1 การจัดตั้งทีมงาน และคณะที่ปรึกษา เพื่อให้คำปรึกษาต่อกิจกรรมของศูนย์ ฯ	↔					
1.2 การจัดทาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว	↔	● Update	● Update	● Update	● Update	● Update
1.3 การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว	การกำหนดแนวทาง มาตรการ เงื่อนไขที่ จำเป็นในการเจรจา เปิดเสรี ● คู่มือข้อมูลการ ลงทุนในอาเซียน	ศึกษาศักยภาพ การลงทุนด้าน การท่องเที่ยวใน อาเซียน ●	พิจารณา ● วิเคราะห์แนวโน้ม	ศึกษาหัวข้อวิจัยที่สำคัญ และดำเนินการ ● ความเคลื่อนไหวการ	ท่องเที่ยวประจำปี ●	●
1.4 การจัดทาระบบการประเมินผลกระทบ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการเปิดเสรีบริการ ท่องเที่ยว และดำเนินการประเมิน			ศึกษา ↔	ทดลองและ จัดเก็บ ฐานข้อมูล ↔	ดำเนินการประเมินทุกปี ↔	↔
1.5 การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว	←					→
2. การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs						
2.1 การพัฒนาองค์ความรู้ในการดำเนินธุรกิจ บริการบนฐานของการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์						
● นวัตกรรมบริการและความคิดสร้างสรรค์ Service innovation and creativity ● International service and delivery ● การบริหารธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ ● การสื่อสารภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่าง ● การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ● ทักษะการใช้ภาษา (เช่นภาษาอังกฤษ ภาษารัสเซีย ภาษาจีน ภาษาเกาหลี) ● IT for Service Business/ E-marketing ● ความต้องการ พฤติกรรมของกลุ่มตลาด ต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาเซียน	←		กรม ฯ ดำเนินงาน และแสวงหาความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ↔			→
	←		กรม ฯ ประสานงานกับ ททท. และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบันเพื่อบูรณาการการทำงาน ↔			→

แผนปฏิบัติการ	2555	2556	2557	2558	2559	2560
2.2 การให้คำปรึกษาทางเทคนิคแก่ผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs ในการดำเนินธุรกิจการให้บริการอย่างสร้างสรรค์ บนฐานของความเป็นไทย						
2.3 การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs						
2.4 การส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs ในระดับพื้นที่จังหวัด รวมถึงระดับระหว่างประเทศ						
2.5 การพัฒนาโครงการนำร่องด้านนวัตกรรมการบริหารธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว SMEs						
3. การพัฒนา ยกระดับคุณภาพของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
3.1 การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวสำหรับบุคลากรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย						
3.2 การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านการท่องเที่ยวสำหรับบุคลากรในการทำงานต่างประเทศภายใต้วัฒนธรรมที่แตกต่าง						
4. การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรกรมการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนการเปิดเสรีบริการท่องเที่ยว						
4.1 การประเมินความต้องการในด้านองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคลากรกรมการท่องเที่ยวเพื่อสามารถทำงานเตรียมความพร้อมต่อการเปิดเสรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
4.2 การจัดการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะสำหรับบุคลากรกรมการท่องเที่ยวและสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด						
4.3 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ						
4.4 การรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผน รวมถึงการทบทวนและ ปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน						
5. การพัฒนานวัตกรรมการวางแผนและบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ						
5.1 การพัฒนากลไก แนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม						

แผนปฏิบัติการ	2555	2556	2557	2558	2559	2560
5.2 การจัดทำโครงการนำร่อง “การบริหารจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ”						→
5.3 การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนารูปแบบสินค้า กิจกรรม การให้บริการท่องเที่ยวบนฐานของความแตกต่าง สร้างสรรค์ และความเป็นไทย						
						→

บรรณานุกรม

- Anastasiadou, C. and N. de Sausmarez 2006. The Role of Regional Trading Blocs in the Development and Management of Tourism: an Analysis of the European Union and the Association of Southeast Asian Nations. *International Journal of Tourism Research*, Vol. 8, 317-332.
- ASEAN. 2004. ASEAN Framework Agreement for the Integration of Priority Sectors.
- ASEAN. 2009. ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Tourism Professionals.
- ASEAN Secretariat. 2005. ASEAN Statistical Yearbook. ASEAN Secretariat: Jakarta.
<<http://www.aseansec.org/18175.htm>>
- ASEAN Secretariat. 2007. Appendix I: Roadmap for Integration of Tourism Sector.
<<http://www.aseansec.org/16735.htm>>
- ASEAN Secretariat. 2009. Service. <<http://www.asean.org/6626.htm>>.
- ASEAN Secretariat. 2011a. Overview. <<http://www.asean.org/64.htm>>.
- ASEAN Secretariat. 2011b. ASEAN Economic Community Factbook. ASEAN Secretariat: Jakarta.
- Bendell, Jem, and Font, Xavier. 2004. Which Tourism Rules? Green Standards and GATS. *Annals of Tourism Research*, Vol. 31, No. 1, pp. 139-156.
- Berry, L. L. (1983). Relationship marketing. In L. L. Berry G. L. Shostack & G. D. Upah (Eds.), *Emerging perspectives on service marketing* (pp. 25-38). Chicago: American Marketing Association.
- Canoy, M. and P. Smith. 2008. Service and the Single Market. *Journal of Industry, Competition and Trade* Vol. 8 No.3-4, 319-347.
- CEC. 2002. Report on community measures affecting tourism (2000). Commission staff working paper, 15 March 2002, SEC 300, Brussels.
- CEC. 2003. Structure Performance Competitiveness of European Tourism and its Enterprises. Office for Official Publications of the European Communities: Luxembourg.
- CIEL 2002. "Centre for International Environmental Law brief for the World Summit on Sustainable Development", <<http://www.ciel.org>>

- Diaz-Benavides, D. 2001. The General Agreement on Trade in Services (GATS) and its Impact on Tourism. *Travel & Tourism Analyst* 3:87–99.
- Eurobarometer. 2005. 64.1 on geographical and labour market mobility—September 2005.
- European Commission. 2005. The EU economy 2005 review 'Rising International Economic Integration Opportunities and Challenges'.
- Fayed, H. and Fletcher, J. 2002. Globalization of Economic Activity: Issues for Tourism. *Tourism Economics* 8:207–230.
- Hall, DR. 1998. Tourism development and sustainability issues in central and south-eastern Europe. *Tourism Management* 19(5): 423–431.
- Hoad, D. 2003. The General Agreement on Trade in Services and the Impact of Trade Liberalisation on Tourism and Sustainability. *Tourism and Hospitality Research* 4:213–227.
- International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2010: Nominal GDP list of countries. Data for the year 2009.
- Kababadse, M. 1995. The General Agreement on Trade in Services: Opportunities for Tourism. *In* Seminar on GATS Implications for Tourism, pp. 3–9. Madrid: World Tourism Organization.
- Kox, H., and A. Lejour. 2005 "Regulatory heterogeneity as obstacle for international services trade", CPB Discussion paper 2005.
- Lennon 2008. "Trade in services and trade in goods: Differences and complementarities," UN-World Tourism Organization (2000). *Tourism 2020 Vision—Volume 3 East Asia and the Pacific*. Madrid: World Tourism Organization.
- MEAswatch.org. โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ด้านความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม. "สรุปการประชุมคณะรัฐมนตรี เรื่อง ข้อเสนอแนะเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 7 ของไทยภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน" 6 พฤษภาคม 2552
<http://www.measwatch.org/autopage/show_page.php?t=11&s_id=318&d_id=319>
- NAFTA Secretariat. 2011. North American Free Trade Agreement. <<http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx?conID=590>>
- OECD. 2005. 'The EU's single market: At Your Service?' by Line Vogt, Economics Department Working Paper 449.

OECD. 2007. Glossary of Statistical Terms: EU15. <<http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6805>>

Sbragia A. 2001. Politics in the European Union. In *European Politics Today*, Almond GA, Dalton RJ, Powell GB (eds). Longman: New York; 455–502.

UK Home Office, 'The economic and fiscal impact of immigration', October 2007 and 'Accession Monitoring Reports' A8 Countries, 2007.

University of Queensland. Mutual Recognition Arrangements (MRA) Concepts. April 15, 2010 <<http://www.uq.edu.au/cbamt/index.html>>

Watanabe Yoriyumi (editor), EPA Negotiation Team, Economic Department, Ministry of Foreign Affairs, Commentary on FTA EPA Negotiation, 2007, p. 269 (ภาษาญี่ปุ่น)

Woodroffe, Jessica. 2002. GATS: A Diservice to the Poor: The High Costs and Limited Benefits for Developing Countries of the General Agreement on Trade in Services. London: World Development Movement.

World Bank. 2006. Data: Countries & Regions. <<http://data.worldbank.org/>>

WTO/OMC. 1994. General Agreement on Trade in Services. Geneva: World Trade Organization.

WTO. 2001. GATS: Fact and Fiction. World Trade Organisation. Geneva.

WTO. 2002. Tourism Market Trends: Europe. WTO: Madrid.

Zeithaml, Valarie A., Parasuraman, A., & Berry, Leonard L. (1985). Problems and strategies in services marketing. *Journal of Marketing*, 49, 33 – 46 (Spring).

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2549. รายงานการศึกษาโครงการศึกษาผลกระทบและการกำหนดท่าทีไทยต่อการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออก.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2551. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการปรับปรุงระเบียบการเข้าเมืองและการทำงานของคนต่างด้าวเพื่อรองรับการเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนของไทย. จัดทำโดย ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 30 เมษายน 2551.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2553. พิธีสารอนุวัติข้อผูกพันชุดที่ 8 ภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน.

<<http://www.senate.go.th/committee2551/committee/files/committee5/%20%20asean%20services.pdf>>

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2554ก. บริการท่องเที่ยว Tourism Services.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. 2554ข. สรุปผลการประชุม Focus Group สาขาท่องเที่ยว วันอังคารที่ 25 มกราคม 2554 ณ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.

<<http://www.dtn.moc.go.th/dtn/tradeinfo/file//สรุปผลการประชุมFocusGroupสาขาท่องเที่ยว.pdf>>

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. 2548. รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาผลกระทบที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจการค้าและบริการไทยอันเนื่องมาจากการจัดทำเขตการค้าเสรี (FTA). จัดทำโดย บริษัท จี.เบซ แอลไลแอนซ์, 26 กันยายน 2548.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555 – 2559

กระทรวงการต่างประเทศ. 2550. ตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง Southern Cone Common Market – MERCOSUR. <<http://www.mfa.go.th/web/2390.php?id=375>>

ดร.กรรณิกา แท่นคำ. 2554. เอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ การเปิดเสรีด้านแรงงานและความปลอดภัย. สำนักความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

<http://oshthai.org/phocadownload/free%20trade_labor.pdf>

บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์. 2546. “การเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการ: จุดยืนและการเตรียมการของไทย”, กรุงเทพฯธุรกิจ, 29 เมษายน 2546.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กันยายน 2551. ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนากาบริการของประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ตุลาคม 2553. ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2554 – 2559)

